

Mukəddəs Kitab

Təwrat 20-qisim

«Pənd-nəsihətlər»

© Mukəddəs Kitab 2012

CC BY-SA 4.0

www.mukeddeskalam.com

«Uyşurqə Kalam Tərijimisi»

Tawrat 20-qisim

«Pənd-nəsihətlər»

Sulayman padixahning (wə baxqilarning) həkmətlik sözliri

Kirix söz

Israilning padixahı Dawut pəyojəmbər aləmdin otkəndin keyin, uning oolı Sulayman təhtkə warislik kildi. Xu künlərdə Pərwərdigar uning qüxidə körünüp, uningə: «**Sən nemini halisang, Məndin xuni tilə, Mən sanga berimən**» — dedi. Bu wəqə Təwrattiki «1Pad.» 3:5-14tə hatiriləngən. Sulayman Pərwərdigardin həlkini idarə kilişkə əkil-parasət sorap: «**Əz kılunqoşa həlkingning üstidin həküm kilixta yahxi-yamanni pərk etidiqan oyoqak bir kəlbni bərgəysən; bolmisa, kim bu büyük həlkingning üstidin toqra həküm qikiralisun?**» dəp dua kildi.

«Pənd-nəsihətlər» degən bu kitab, xübhəsiszki, Huda Sulaymanning axu duasioşa kayturoşan jawabining bir qismidir. Kitabtiki nəsihətlər əməliyətkə wə reallıqşa yüzləngən bolup, həmmə kixini, məyli bay yaki miskin bolsun kündilik turmuxtiki məsililərnə həqqaniy, adalətlik wə məhrəbanlik bilən bir tərəp kilişkə qakiridu. Xunga «Pənd-nəsihətlər» degən bu kitab Hudaning Musa pəyojəmbər arkilik Əz həlki bolqan Yəhudiylaroşa tapxuroşan «mukəddəs kanun»ning bir toluklimisidir. Kitabtiki nuroşun dəwətlər həlklərgə «mukəddəs kanun»da əzlırigə berilgən alahidə wədilərnə əslitidu, yəni Pərwərdigaroşa itaət kilişning nətijsining bəhtliklikini kərsitidu. Hudaning mukəddəs kanunida hatiriləngən əhdigə əsasən, Huda Əzining alahidə kowmi bolqan Yəhudiylaroşa iltipət kılqan bu bəhtlər məniwi wə maddiy jəhətnimu əz iqiğə alidu.

Kitabta gunahların gəlakətliri hər tərəptin kərsitilidu. Kitabta pəkət gunahların gıyamət künidə Huda tərəpidin mənggölük həküm kılınıdiqan həlakitilə əməs, bəlki bu dunyaşımı təwə bolqan salamətləkimizgə, ailimizdiki turmuxşə, dostluq munasiwətimizgə wə pütkül jəmiyətkə bolqan kərkunqluk təsirliri bayan kılınıdu. Gunahning jəmiyətning tərəkkıyatining jan toşuriqə, yəni əz'ara ixənqə bolqan təsirliri kərsitilidu. Kitabta padixah wə uning həlki arisidiki munasiwət toqıruluk yeziloşanlıri əz. Sulayman bu kitab arkilik əzini təxwıq kılıp, əzining mənəpəət-həquqını kəzləp, həlkingni kəzini boyimakqı əməs. Əksiqə, u ularoşa əzining Hudaning ilkidə ikənlikini əskərtip: «**Padixahning kəngli Pərwərdigarning kolididur, Pərwərdigar kəyərgə toqırılısa, xu tərəpkə mangidu**» dəydu (21-bab, 1-ayət).

Kitabning əng muhim wə həyran kalarlik yərlirining biri xuki, insaniyəət ikki hiləşə bəlünidu. Kitabta bu ikki hil adəmlər hərhil ipadiləş usuli arkilik bayan kılınıdu. Danalar wə nadan-əhməklər (yaki saddılar), təkəbburlar wə kişik peıllar, sadıq-səməimiylər wə yaloşanqılar, ixqanlar wə hırunlar, bolupmu həqqaniylar wə rəzillərgə bəlinidu. Biz kaysi hildikilərgə təwə? Məzkur kitab bizgə nuroşun əməliy misallarni berip: «kaysi hildiki kiximən?» degən soalmizəşə jawab tēpimizəşə yadəm beridu. Uningdinmu muhimi, bizgə tūzitix yolini kərsitip beridu. Kışkisi, bizni əzining təyyarlıqan ziyapitigə təkliş kılqan «Danalik» degən kixining səzigə mərhəmət kildu. U bizgə: Danalik adəmnıng balisidin əməs (məyli kənqə muhim ərbab yaki həqukdər boluxidin kət'ıynəzər), bəlki «**Pərwərdigardinla kərkux danalikning baxlinixidur**» — dəp dəwət kildu. Əz-əzigə, əzining əkil-parasitigə

«Pənd-nəsihətlər»

tayanmaslik kerək, pəkət Pərwərdigarqıla tayinix kerək: «**Əz əklinggə tayanmay, Pərwərdigarqə qin diling bilən tayanqin**» (3-bab, 5-ayət).

Hər bir insan balisioja mundaq intayin qimmətlik wadə berilgənki, kimki danalığın kəngül koyup izdisə, əməliyəttə ahirida Hudaning özini tonuqan bolidu: —

«**Əgərdə danalığğa kulak salsang,
— Əgər yoruklukğa erixixkə kəngül bərsəng,
— Əgər əkil-parasətkə təxna bolup iltija kılsang,
— Əgər yoruklukğa erixix üqün duayingda yukiri awazda yelinsang
— Əgər kümüxkə intilgəndək intilsəng,
— Əgər yoxurun gəhəni izdigəndək izdənsəng,
Undaqta Pərwərdigardın həqiqiy qorkuxni bilisən,
Wə sanga Hudani tonux nesip bolidu**» (2-bab, 2-5-ayət).

Danalıq wə həqiqiy bilim Hudadin kəlginidək, xübhəsizki həqqaniyətmu pəkət Uningdinla kəlgəndur. Həbkuk degən yənə bir pəyqəmbər degəndək: «**Həqqaniy kixi Hudaqə tayinix arqılıq yaxaydu**».

Bu həqiqətləni Sulayman öz atisi Dawut pəyqəmbərdin əgəngən. Kitabning kəp qismi bəlkim miladiyədin ilgiri 960-yillarda yezilənan.

Pənd-nəsihətlərdiki «həkmətlik səzlər»ning asasiy qurulmisi

Oqurmənlər «Pənd-nəsihətlər»diki «həkmətlik səzlər»ning kəp qismining «ikki qurluq» xəkildə ikanlikini baykıyalaydu. Xu qurulmida bəzidə bir həqiqət uning əksiəq bolənan yənə bir həqiqət bilən selixturulidu; bəzidə bir həqiqət uningə ohxap ketidənan yənə bir həqiqət bilən selixturulidu yaki uningə mənisini kengəytidənan baxka bir həqiqət qoxulidu; bəzidə məlum həqiqət (uyqurlarning maqal-təmsilliridək) ohxitix arqılıq eniklaxturulidu yaki təkitlinidu.

Məsilən, (1) «əksiəq bolənan həqiqət bilən selixturux»:

«**Dana oqul atisini xad kılar;
Əkilsiz oqul anisini qayqu-həsətkə salar**» (10:1)
«**Əqmənlik jedəl qozqar;
Məhir-muhəbbət həmmə gunəhləni yapar**» (10:12)

(2) Bir həqiqətni uningə ohxap ketidənan yənə bir həqiqət bilən selixturux yaki uning mənisini kengəytix:

«**Pərwərdigarning ata qılənan bərikiti adəmnı dələtmən kılar;
U bərikitigə heqbir japa-muxəkkət qoxmas**» (10:22)
«**Həqqaniyning qıqənan mewisi «hayatlıq dərihi»dur;
Kim dana bolsa, baxqıləni qutulux yoliqə qayturar**» (11:30)

«Pənd-nəsihətlər»

(3) Bir həqiqətni ohxitix arqilix eniqlax yaki təkittlax:

«Adəm aqqiq su yutuwaləndək,
Kəzığ is-tütək kirip kətkəndək,
Hurun adəmnı ixlətkənmü xundək bolar» (10:26)
«Qıraylıq əmma tetikşiz hotun,
Qoxkıning tumxukıoğa altun halka saləndəktur» (11:22)
«Nazakətlık ayal izzət-hərmətnı qoldın bərməs;
Zorawanlar baylıqni qoldın bərməs» (16:11).

Demisəkmü, uyojur həlqining maqal-təmsillirigə ohxax, xu həkmətlik sözlərni qüxinix üqün ularning ikki bəlikining (bəzidə üq bəlikining) bir-birigə qandək baqlanəlanlıqini izdəp qüxinix kerək.

Məzmun: —

- (a) Danalıqning insanlarəğa boləjan hitabi; Sulaymanning Hudani tonuəjan atisining səzining kımmiti; Xəytanning insanəğa qoyidiəjan tuzaklıri; bu dunyaəğa qandək yüzlinix (1-9-bab)
- (ə) Sulaymanning həkmətlik səzliri (10-29-bab)
- (b) Agurning həkmətlik səzliri (30-bab)
- (p) Lemu'elning anisining həkmətlik səzliri — pəzilətlık ayal (31-bab)

.....

Pənd-nəsihətlər

Pənd-nəsihətlərinin kədir-kimmiti

¹ Israil padixahı Dawutning oğlu Sulaymanning pənd-nəsihətləri: —
² Bu pənd-nəsihətlər sanga əkil-parasət, ədəp-əhlakni ögütüp, seni ibrətlik sözlərni qüxinidioğan kildü; ³ sanga danalığ, həkəkaniylik, pəm-parasət və durusluğun yolyoruk-tərbiyisini qəbul kildürüdü. ⁴ Bu pənd-nəsihətlər nadanlarnı zərək kılıp, yaxlarnı bilimlik və səzgür kildü; ⁵ bularoğa kulak selixi bilən danalar bilimini axuridu, yorutuloğan kixilər tehimu dana məslihətkə erixidu, ⁶ xundakla pənd-nəsihətlər həm təmsillərinin mənisini, danixmənlərinin həkmətləri həm təlsim sözlərini qüxinidioğan kılınıdu.

Yaxlaroğa nəsihət

⁷ Pərwərdigardın qorqux bilimning baxlinixidur;
Əhməklər danalığni və tərbiyini közgə ilmaydu.
⁸ I oqlum, atangning tərbiyisigə kulak sal, anangning söz-nəsihətidin ayrılma; ⁹ qünki ular sening bexingə takaloğan gül qəmbirək, boynungə esiloğan marjan bolıdu.
¹⁰ I oqlum, yamanlar seni azdursa, ularoğa əgəxmigin.
¹¹ Əgər ular: — Yür, tuzak qurup adəm öltürəyli;
Yoxuruniwelip, birər bigunah kəlgəndə uraylı!
¹² Təhtisaradək ularni yutuwetəyli,
Sak bolsimu, hangə qüxkənlərdək ularni yikıtaylı;
¹³ Ulardın hilmuhil kimmətlik mal-dunyağa igə bolup,
Əylirimizni olja bilən toldurimiz.
¹⁴ Biz bilən xerik bol,
Həmyanimiz bir bolsun, desə, —
¹⁵ I oqlum, ularoğa yoldax bolma,
Əzüngni ularning izidin neri kıl!
¹⁶ Qünki ularning putliri rəzillikkə yügüridu,
Qolini qan kılıx üqün aldiraydu.
¹⁷ Hərəkəndək uqar qanat tuyup qaloğanda tuzak qoyux bikar awariqiliktur;
¹⁸ Ləkin bular dəl öz qenini təküx üqün saqlaydu;
Əz janlırioğa zamin boluxni kütidu.
¹⁹ Nəpsi yooqınap kətkən hər bir adəminin yollirining aqiwiti mana xundak;
Haram mal-dunya öz igilirining jenini alidu.

1:1 1Pad. 4:32; Wəh. 3:9

1:5 «yorutuloğan kixi» — ibraniy tilida «ixlarnı, məsililərnı, baxka adəmnı obdan qüxinidioğan kixi» degən mənida.

1:7 Ayup 28:28; Zəb. 111:10; Pənd. 9:10; Top. 12:13

1:11 «...tuzak qurup adəm öltürəyli» — ibraniy tilida «...tuzak qurup qan təkəyli».

1:12 «Təhtisara» — əlgüqilərinin rohlırı kıyamət künini kütidoğan jay (ibraniy tilida «xeol» degən söz).

1:15 «Əzüngni ularning izidin neri kıl!» — ibraniy tilida «Putungni ularning yolidin neri kıl!».

1:16 Yəx. 59:7; Rim. 3:15

1:19 Ayup 8:13

«Pənd-nəsihətlər»

Danalik sadasi

- ²⁰ Büyük danalik koqida oquq-axkara hitab qilmaqta,
Qong maydanlarda sadasini anglatmaqta.
- ²¹ Koqa dokmuxlirida adamlarni qakirmakta,
Xəhər dərwazilirida sözlirini jakarlimakta: —
- ²² I saddilar, qaqanoqığə muxundaq nadanliqqa berilisilər?
Məshirə kıləuqılar qaqanoqığə məshirilikdən hüzur alsun?
Əhməklər qaqanoqığə bilimdən nəprətlənsun?!
- ²³ Tənbiqlirimgə kulaq selip mangoqan yolunglardin yanoqan bolsanglar idi!
Rohimni silərgə təküp berəttim,
Sözlirimni silərgə bildürgən bolattım.
- ²⁴ Ləkin qakırsam, anglimidinglar;
Qolumni uzartsam, heqkaysinglar qarimidinglar.
- ²⁵ Nəsihətlirimning həmmisigə pərwa kılmidinglar,
Tənbiqlimni anglaxni kılqə halimidinglar.
- ²⁶ Xunga, bexinglarəqə balayıkəza kəlgəndə külimən,
Wəhimə silərgə yetixi bilən məshirə kılımən.
- ²⁷ Həlakət elip kəlgən wəhimə üstünglarəqə qüxkəndə,
Wəyranqilik silərgə quyuntəzək kəlgəndə,
Silər eqır qayəuqə wə azabqə muptila boləqininglarda —
- ²⁸ U qəqda muxu kixilər məndin etünüp qakiridu,
Mən pərwa kılmaymən,
Meni təlmürüp izdisimu, tapalmaydu.
- ²⁹ Ular bilimə nəprətlənginidin,
Pərwərdigardın əyminixni tallimioqinidin,
- ³⁰ Mening nəsihətimni kılqə qəbul kıləqusi yəqlükidin,
Tənbiqlingimə pərwa kılmioqininglardın,
- ³¹ Ular öz bəxini yəydu,
Əz kəstliridin toluk azab tartidu;
- ³² Qünki saddilarning yoldın qıxixi öz jəniqə zəmin bolidu;
Əhməklər rəhətlik turmuxidin əzlirini həlak kılıdu.
- ³³ Ləkin mənə qulaq saləqanlar əmən-əsən yaxaydu,
Balayıkəzalardın, qəmə-əndixlərdin haliy bolup, hatirjəm turidu.

Danalikning mewisi

- 2**¹ I oqlum, əgər səzlirimni qəbul kılsang,
Nəsihətlirimni kəlbəngə püksəng,
² Əgərdə danalığqə kulaq salsang,
Yoruklukqə erixixkə kəngül bərsəng,

1:20 «danalik» — «Pənd-nəsihətlər»də «danalik» pəzilətlik bir ayalning süpitidə kərünidu. Bu «pəzilətlik ayal» 5:1-14, 6:20-35, 7:6-27, 9:13-18də bəyan kılinoqan «pahıxə ayal» bilən selixturuluxi «pənd-nəsihətlər»ning muhim bir temisidur.

1:22 «saddilar» — «Pənd-nəsihətlər»də «saddilar» (yaxı «nadanlar») degənni «əgənmigənlər», «sawatqə erixmigənlər» degən baxkə hil tərjimilirimu bar. «Əhməklər qaqanoqığə bilimdən nəprətlənsun?!» — oqurmənlər xuningəqə diqqət kıləqan boluxi mumkin, «danalik» muxu yərdə «nadanlar»əqə («saddilar»əqə) biwasitə səz kılsimu, ləkin «əhməklər»əqə wə «məshirə kıləuqılar»əqə biwasitə səzliməydu. Qünki rəzil yollarni tutqəqə, ularəqə heqqəndəqə biwasitə nəsihət təsir kılmaydu (8:4, 9:4, 7-8nimu kərüng).

1:24 Yəx. 65:12; 66:4; Yər. 13:10

1:27 Ayup 27:9; 35:12; Yəx. 1:15; Yər. 11:11; 14:12; Əz. 8:18; Mik. 3:4

«Pənd-nəsihətlər»

- ³ Əgər əkil-parasətkə tənna bolup iltija kılsang,
Yoruklukka erixix üçün yukiri awazda yelinsang,
⁴ Əgər kümüxkə intilgəndək intilsəng,
Yoxurun gəhərnı izdigəndək izdisəng,
⁵ Undakta Pərwərdigardın həkikiy kərkuxnı bilidioğan bolisən,
Wə sanga Hudanı tonux nesip bolidu.
⁶ Qünki Pərwərdigar danalığ bərgüqidur;
Uning aqzidin bilim bilən yorukluk qikidu..
⁷ U durus yaxawatқанlar üçün mol həkmət təyyarlap qoyojandur,
U wijdanlıq adəmlər üçün qalkandur.
⁸ U adillik kıloquqların yollirini asraydu,
İhlasmən bəndilirinin yolını qoojdaydu.
⁹ U qaojda həkəniylik, adillik wə duruslukni,
Xundakla hərəkəndək güzəl yolni qüxinidioğan bolisən.
¹⁰ Danalığ kəlbınggə kirixi bilənla,
Bilim kənglünggə yekixi bilənla,
¹¹ Pəm-parasət seni qoojdaydu,
Yorukluk seni saklaydu.
¹² Ular seni yaman yoldın,
Tili zəhər adəmlərdin kütquzidu;
¹³ Yəni toojra yoldın qətnigənlərdin,
Kərangəy yollarda mangidioğanlardin,
¹⁴ Rəzillik kılixni huzur kəridioğanlardin,
Yamanlıqning ziyanlırını huxallıq dəp bilidioğanlardin,
¹⁵ Yəni əgri yollarda mangidioğanlardin,
Kıngəyir yolda mangidioğanlardin kütquzidu.
¹⁶ Danalığ seni yat ayaldın,
Yəni xirin səzlər bilən azdurmaqı boləyən yoqun ayallardin kütquzidu..
¹⁷ Bundək ayallar yax wəktida təgkən jorisini taxlap,
Huda aldidiki nikah kəsimini untuoğan wapasizlardındur.
¹⁸ Uning öyigə baridioğan yol ölümgə apiridioğan yoldur,
Uning mangidioğan yolliri adəmni ərwaqlar məkanioğa baxlaydu.
¹⁹ Uning kəxiəy barəyənların birimu qaytip kəlgini yok,
Ulardin birimu həyatlıq yollirioğa erixkini yok,
²⁰ Xularni qüxənsəng yaxıların yolida mangisən,
Həkəniyların yollirini tutisən.
²¹ Qünki durus adəm zeminda yaxap qalalaydu,
Mukəmməl kixi bu yərdə məkanlıxalaydu..
²² Ləkin rəzillər zemindin üzüp taxlinidu,
Wapasizlar uningdin yuluwetilidu..

2:4 Mat. 13:44

2:6 1Pad. 3:9,12; Yaq. 1:5

2:16 Pənd. 5:3; 6:24; 7:5

2:21 Zəb. 37:29

2:22 Ayup 18:17; Zəb. 104:35

«Pənd-nəsihətlər»

Yaxlaroşa səmimiylə agahlandırurux

- 3**¹ I oqlum, təlimimni untuma,
Dəgənlimimni həmixə kənglündə qing tut..
² Qünki u sanga bərikətlik künlər, uzun ömür və hatirjəmlik qoxup beridu..
³ Məhriban və hək-səmimiylə boluxtin waz kəqmə,
Bularni boynungoşa esiwal,
Kəlbənggə pütüwal..
⁴ Xundak kəlojanda Huda və bəndilərnin nəziridə iltipatkə layik bolisən, danixməni hesablinisən..

⁵ Öz əklənggə tayanmay, Pərwərdigarə qin kəlbəng bilən tayanəyin;
⁶ Qandakla ix kəlsang, Pərwərdigarni tonuxkə intil;
U sanga toqra yollarni kərsitidu..
⁷ Özünəni əkillik sanima;
Pərwərdigardın əyminip, yamanliktin yirək bol..
⁸ Xundak kəlojiningda, bu ixlar dərdənggə dərman,
Ustihanliringə yilik bolidu..
⁹ Pərwərdigarnin hərmətinəni kəlip mal-dunəyayindin hədiyələrnəni sunəyin,
Etizəngdin tunji qikəni məhsulatliringdin Uningə atəyin;
¹⁰ Xundak kəlojiningda, ambarliring axlikkə tolup taxidu,
Xarab kəlkəkliringdə yəngi xarab exip-təxip turidu..
¹¹ I oqlum, Pərwərdigarnin tərbiyəsiyə bəpərwəlik kəlmə,
Uning tənbiyədin bəzmə..
¹² Qünki, ata əziz kərgən oqləyə tənbiyə-tərbiyə bərgəndək,
Pərwərdigar kimni səyğən bolsa uningə tənbiyə-tərbiyə beridu..
¹³ Danalikkə muyəssər boləni kixi,
Yoruklukkə igə boləni kixi nemidəgən bəhtlik-hə!
¹⁴ Qünki danalığın paydisi kəməxning paydisidin kəptur,
Kəmməti səp altunni kəidinmu ziyadidur..
¹⁵ U ləəl-yəqutlardin kəmmətləktur,
Intizar boləni hərəkəndə nərsəngdin həqbirimu uningə təng kəlməstur..
¹⁶ Danalığın onğ kəlidə uzun ömür,
Səp kəlidə bəylək və xəhrət bardur..
¹⁷ Uning yolləri sanga hux purək tuyulur,
Uning bərlək tərəkiləri seni aram tapkəzur.

3:1 «qing tut» — dēgən sēz ibrāniy tilidā: «qoşda, mudapiə kıl» dēgən mənini mu bildüridu.

3:2 «bərikətlik künlər» — ibrāniy tilidā «künlərnin uzunluğı».

3:2 Kən. 8:1; 30:20

3:3 «kəlbənggə pütüwal» — ibrāniy tilidā «kəlbəngdikə tahtayəyə pütüwal» (Musa pəyojəmbərgə tapxuruləni mu kəddəs kənun ikki tax tahtayəyə pütülgənidi).

3:3 Mis. 13:9; Kən. 6:8

3:4 «iltipatkə layik bolisən» — muxu yərdə ibrāniy tilidā «iltipat» dēgən sēz ikki bislik bolup, ikkinqi mənisi «güzəllik»tur.

3:6 «Qandakla ix kəlsang,...» — ibrāniy tilidā «Bərlək yolliringdə...».

3:6 1Tar. 28:9

3:7 Rim. 12:16

3:8 «dərdənggə dərman... bolidu» — ibrāniy tilidā «kəndikənggə səlamətlək... bolidu».

3:9 Mis. 23:19; 34:26; Kən. 26:2-11; Mal. 3:10; Luğa 14:13

3:10 Kən. 28:8

3:11 Ayup 5:17; İbr. 12:5

3:12 Wəh. 3:19

3:14 Ayup 28:15; Zəb. 19:10; Pənd. 8:11,19; 16:16

3:15 Pənd. 8:11

- ¹⁸ U özini tapkan adəmgə «həyatlik dərihi»dur,
Uni qing tutkan kixi nemidegən bəhtlikl.
¹⁹ Pərwərdigar danalığ bilən yər-zeminni bərpa kildi,
Həkmət bilən asmanni ornatti.
²⁰ Uning bilimi bilən yərning qongqur qatlamli yerildi,
Həmdə bulutlardin xəbnəm qüxti..
²¹ I oşlum! Danalığ bilən bilimni közüngdin qıqarma,
Pixkan həkmət wə pəm-parasətni qing tut.
²² Xuning bilən ular jeningoşa jan qoxidu,
Boynungoşa esilojan esil marjandək sanga güzəllik qoxidu.
²³ Xu qaoşda yolungda aman-esən mangalaysən,
Yolda putlaxmaysən..
²⁴ Yatqanda heq nemidin qorqmaysən,
Yetixing bilənla tatlıq uhlaysən..
²⁵ Bexingoşa dəhxətlik wəhimə qüxkəndə qorqmiojin,
Rəzillərning wəyranqilikidin oşəm qilmiojin!..
²⁶ Qünki Pərwərdigar sening tayanqingdur,
U putungni qapkanlardin neri kilidu.
- ²⁷ Pəqət qolungdin kəlsila, həjətmənlərdin yaxxilikni ayimiojin.
²⁸ Qolum-qoxnilirig seningdin etnə sorap kirsə, «Qaytip ketip, ətə kəlgin, ətə berəy» — demigin.
²⁹ Qoxnangoşa ziyankəxlik niyitidə bolma,
Qünki u sanga ixinip yeningda hatirjəm yaxaydu.
³⁰ Birsı sanga ziyan yətküzmigən bolsa,
Uning bilən səwəbsiz majiralaxma..
³¹ Zulumhor kixigə həsət qılma,
Uning yol-tədbirliridin heqnemini tallima..
³² Qünki qingoşir yollarni mangidioşanlar Pərwərdigarning nəziridə yirginqliktur,
Lekin Uning sirdax dostluğu durus yaxawatkan adəmgə təəlluktur..
³³ Pərwərdigarning ləniti rəzillik qiloquqining əyididur,
Lekin U həqkanıy adəmnig əyigə bəht ata kılur..
³⁴ Bərhək, məşirə qiloquqılarni U məşirə kılidu,
Lekin kişik peil kixilərgə xəpkət kərsitidu..
³⁵ Danalar xəhrətkə warislik kılidu,
Lekin həməqətlər rəsəwə kılınıdu..

3:18 «həyatlik dərihi» — xübhisişki, «Erən bəoşqisi»diki Adəm'atimiz wə Həwa-animizning bəhrimən boluxioşa təyyarlaniojan «həyatlik dərihi»ni kərsitidu (Təwrat, «Yar.» 2:9).

3:20 «yərning qongqur qatlamli yerildi» — bəlkim Nuh pəyoşəmbərnig waqtidiki «qong topan» bilən munasiwətlilik bəzi ixlarni kərsitixi mumkin («Yar.» 7:11)

3:20 Yar. 1:9,10

3:23 Zəb. 37:23-24; 91:9-12

3:24 Law. 6:19; Ayup 11:19; Zəb. 3:5; 4:8; 91:5, 6

3:25 «Rəzillərning wəyranqilikidin oşəm qilmiojin!» — yaki «Rəzillərning bəxioşa qüxkən wəyranqilikdin oşəm qilmiojin!».

3:25 Ayup 5:21

3:30 «səwəbsiz majiralaxma» — yaki «səwəbsiz dəwalaxma».

3:31 Zəb. 37:1; 73:3; Pənd. 23:17

3:32 Ayup 29:4; Zəb. 25:9,12,14

3:33 Law. 26:14-45; Qan. 28:15-68; Mal. 2:2

3:34 Yaq. 4:6; 1Pet. 5:5

3:35 «Lekin həməqətlər rəsəwə kılınıdu» — yaki «Lekin U (Huda) həməqətlərnı nomuşka qalduridu» (ibranıy tilida kinayə ixlitip, ahırkı söz «kətürülüdu» bolidu).

«Pənd-nəsihətlər»

Hekmət və danalığın paydisi

⁴¹ I ooqullar, atanglarning nəsihətlirini anglanglar,
Kəngül qoysanglar,
Yoruklukqa erixisilər.

² Qünki silərgə əgitedioanlirim yahxi bilimdur,
Kərsətmilirimdin waz kəqmənglar.

³ Qünki mənmu atamning yumran balisi idim,
Anamning arzuluk yaloquz ooqli idim.

⁴ Atam manga əgiti p mundaq dedi:

— Səzlimni esingdə tut;
Kərsətmilirimgə riayə kıl,
Xuning bilən yaxnaysən..

⁵ Danalığın aləjin, əkil tap,
Eytqan səzlimni untuma, ulardin qıqma.

⁶ Danalığın waz kəqmə, u seni saklaydu;
Uni səygin, u seni qoqdaydu.

⁷ Danalığın həmmə ixning bexidur;
Xunga danalığın aləjin;
Barlığingni sərp kılıp bolsangmu, əkil tapqın..

⁸ Danalığın əzizligin, u seni kətüridu,
Uni qing kuqaklıqanda, seni hərmətkə sazawər kildu.

⁹ Bexingəta taqaloqan gül qəmbirəktək sanga güzəllik elip kelidu,
Sanga xəhrətlük taj in'am kildu..

¹⁰ I oolum, kulak saləjin, səzlimni qəbul kıləjin,
Xunda əmrüingning yilliri kəp bolidu.

¹¹ Mən sanga danalığın yolini əgitày,
Seni durusluk yolliriqə baxlay.

¹² Mangojiningda kədəmliring qəklənməydu,
Yügürsəng yikilip qüxməysən..

¹³ Aləjan tərbiyəngni qing tut,
Kəlungdin kətküzmingin;
Obdan saklıqin uni,
Qünki u sening həyatingdur.

¹⁴ Yaman adəmlər mangoqan yoloqə kirmə,
Rəzilləring izini basma..

¹⁵ Ularning yolidin əzüingni qaqur,
Yoloqə yəkin yolima;
Uningdin yandap ətöp kət,
Neri kətkin.

¹⁶ Qünki yamanlar birər rəzillik kilmioquqə uhliyalmas,
Birərsini yikitmioquqə uyqusi kəlməs.

4:3 1Tar. 29:1

4:4 1Tar. 28:9

4:7 Pənd. 23:23

4:9 Pənd. 1:19

4:12 Zəb. 91:9-12

4:14 Zəb. 1:1; Pənd. 1:10,15

«Pənd-nəsihətlər»

¹⁷ Yamanlik ularning ozukidur,
Zorawanlik ularning xarabidur.

¹⁸ Lekin həkkanıylarning yoli goya tang nuridur,
Kün qūx bolouqə barəanseri yoruydu.

¹⁹ Yamanlarning yoli zulmət keqidək kəpkarangoju,
Ular yikilip, nemigə putlixip kətkinini bilməydu.

²⁰ I oqlum, səzlimni kəngül koyub angla,
Gəplirimgə kulak sal.

²¹ Ularni kəzüngdə tutqin,
Yürikingning kətida kədirləp sakliəjin.

²² Qünki səzlim tapkanlar üqün həyattur,
Ularning pütün tenigə salamətlıktur..

²³ Kəlbıngni «həmmidin əziz» dəp sap tut,
Qünki barlik həyat ixliri kəlbtin baxlinidu.

²⁴ Aqzingni əgri gəptin yirək tart,
Ləwliring ezitkuluktin neri bolsun.

²⁵ Kəzüngni aldingə tüz tikkin,
Nəziringni aldingə toəra taxla;

²⁶ Mangidiojan yolungni obdan oylanojin,
Xundək kilsang ixliring puhta bolidu.

²⁷ Ongoja, soloja kaymiojin;
Kədəmliringni yamanlik yolidin neri tart..

Buzukqilik-pahıxiwazlikning aqiwiti balayi'apəttur, sadıqlıqning nətijisi bəht-saadəttur

5¹ I oqlum, danalikiəmoja kəngül koyojin,
İdraklik səzlimgə kulak salojin.

² Xundək kıləjiningda ixka səzgürlük bilən karaydiojan bolisən,
Ləwliring pəm-parasəttin ayrılmaydu.

³ Qünki buzuk hotunning aqızidin həsəl tamidu,
Ləwliri zəytun yeəjidin siliktur;

⁴ Lekin uning aqiwiti kəkridək aqqık,
İkki bislik kiliqtək ötkür.

⁵ Uning kədəmliri ölüm girdawioja elip baridu,
Tutqan yoli gərgə baxlaydu..

⁶ Həyatlik yolini kılqə bilgüm yok dəp,
Bəşkan kədəmliri turaksiz bolidu,
Nəgə baridiojanlikini həq bilməydu.

⁷ Xunga, i oqullirim, səzlimni kəngül koyup anglanglar,
Mening degənlirimdin qıkmanglar.

⁸ Undək hotundin yirək qaql!

4:22 Pənd. 4:13

4:27 Qan. 5:32; 28:14

5:3 Pənd. 2:16; 6:24

5:5 «ger» — ibraniy tilida «xeol», yəni «təhtisara» deyilidu, u ölüklərnıng rohliri kıyamət künini kütidiojan yər.

5:5 Pənd. 7:27

«Pənd-nəsihətlər»

İxiki aldioqimu yekın yolima!

⁹ Bolmisa, izzat-abruyungni baxkilaroqa tutkuzup qoyisən, Yaxlik yilliringni rahimsizlarning qoligo tapxurisən!.

¹⁰ Yat adamlar baylikliring bilan özini tolduridu, Japalik ejirliringning mewisi yaqa yurtlukning oyigä etüp ketidu;

¹¹ Əjilingdə nalə-pəryad kətürginingdə,

Əzayi-bəddining yəm bolqanda,

¹² Xu qaqda sən: – «Ah, nəsihətlərdin nemanqə nəprətləngəndimən!

Kənglümdə tənbihləri nemanqə kəmsitkəndimən!

¹³ Nemixka ustazlirimning sözini anglimioqandimən?

Manga tərbiyə bərgənlərgə kulak salmıqandimən?

¹⁴ jəmiyəttimu, jamaət aldidimu hərhil nomuşka qələndək boldum!» — dəp kəlisən.

¹⁵ Өзүңning көлқикиңdaki suni iqkin,

Əz buliŋdin ekiwatkan sudin huzurlan.

¹⁶ Bulakliring urõup hær yergæ tarkilip kætse bolamdu?

Eriqliringdiki sular koqilarda ekip yürsə bolamdu?

¹⁷ Bular sangila has bolsun,

Yat kixilərgə təgmisun!

¹⁸ Bulıķing bəht-bərikətlik bolıqay!

Yaxliqingda aloqan hotunung bilən huzurlan..

¹⁹ U qixi keyiktək qiraylıq! Jərəndək səyümlük!

Uning baqridin həmixə qanaəttə bolqaysən,

Uning kaynak muhəbbitidin daim huxallikka patkaysən..

²⁰ I oolm, nemixka yat ayalqa xayda bolisən?

Nemixka yoqun hotunning koynioja özüngni atisən?

²¹ Qünki insanning həmmə kılqanliri Pərwədigarning kəz aldida axkaridur,

U uning h mm  mangoʻan yollirini tarazioʻga selip turidu.

²² Yaman adəmning öz kəbihlikliri özini tuzakğa qüxüridu,

U öz gunahı bilən sirtmakğa elinidu.

²³ U yolyoruktin məhrum bolğanlıqıdin jənıdin ayrılıdu,

Qekidin axқан һамакәтлики түпәйлidin yoldin ezip ketidu.

5:9 Pænd. 6:34,35

5:14 «hərhil nomuşka kələndək boldum!» – yəni «pütünləy zəvəllikə qüxxəndəkmən!».

5:15 «Özüngning këlqikingdiki su..., öz bulıķıngdin eķıwatķan sudin hūzurlan» – xūbķisizki, ęzining ayalining muķabbıtını kęrsıtuđu.

5:17 «Bulaklaring uruq hər yergə tarkilip kətsə bolamdu? ... Bular sangila has bolsun, yat kixilərgə təgmisun!» — 16-17-ayətlər xübbisizki, keqmə mənədi. Bizningə keqmə mənisi: «İxki muhəbbətliringni yat ayaləqə bərmə, pəkat əz-jorəngəyilə beoxilə; bolmisi intayin nomus ix bolidu, rəstə-koqilərdə rəswə bolisən» degəndək bolsa kərək. Bəzi alimlar muxu ayəttiki «sular» balilarni kərsitidu, dəp karap, mundaq tərjimə kilidu: —

–«Bulakliring uruqup hər yərgə tarkilip kətsun, erikliringdiki sular qoqlarda ekip yürsun (demək, «pərzəntliring uruquqan bulaklardək hər yərgə tarkalsun!»); pəkətlə sangila has bolsun, yat ayaldin boluqan bolmisun!».

5:18 «Bulikiŋg bəht-bərikətlik boləyay!» – «bulikiŋg» muxu ayatta «əz ayalıŋg»ni kərsitidu. Ayətniŋ ikkinqi kismiŋi kərtiŋg.

5:19 «Uning baqridin...» — ibraniy tilida «Uning əmqəkliridin...».

5:21 2Tar. 16:9; Ayup 31:4; 34:21; Pənd. 15:3; Yər. 16:17; 32:19

«Pənd-nəsihətlər»

Yənə birnəqqə nəsihət

6¹ I oqulum, əgər dostungəja borun bolojan bolsang,
Yat kixining kərzini tələxkə qol berixip wadə bərgən bolsang.
² Əgər öz sözüngdin ilinojan bolsang,
Əz wədəng bilən baqlinip qalsang,
³ U yekiningning qolioja qüxkənliking üqün,
Amal kiliپ özüngni uningdin kutkuz —
Dərhal yekiningning yenioja berip, özüngni kəmtər tutup xu ixtin haliپ kiliğini etünüp sora.
⁴ Jərən xikarqining kolidin kutuluxkə tirixkəndək,
Kux owqining kolidin qikixkə tirixkəndək,
Kutulmiojuqə uhlap yatma,
Həttə ügdəp arammu alma..

Qümülə

⁶ I hurun, qəmülining yenioja berip uningdin əgən,
Uning tirikqilik yollirioja qarap dana bol.
⁷ Ularning baxliki, əməldari, həkümdari yok bolsimu,
⁸ Lekin ular yazda yilning ehtiyaji üqün ax topliwalidu,
Həsul pəslidə ozuk təyyarliwalidu.
⁹ I hurun, qaqanojiqə uhlap yatisən?
Qaqan ornungdin turisən?
¹⁰ Sən: — Birdəm kəz yumuwalay, birdəm uhliwalay,
Birdəm kolumni xoxturup yetiwalay, — dəysən.
¹¹ Lekin uhlap yatqanda, miskinlik qarəqidək kelip seni basidu,
Yoksulluq huddi qorallik bulangqidək hujuməja etidu.

¹² Ərziməs, pəyli buzuk adəm həmmila yərdə yalojan eytip, pəslikli nəzləydu..
¹³ U kəz kisiپ,
Putliri bilən ixarə kiliپ,
Barmakliri bilən kərsitidu;
¹⁴ Kənglidə aldəmqiliklə yatidu,
U daim rəzillikning koyida bolidu,
Həmmila yərdə jedəl-majira teriydu.
¹⁵ Xunga uningəja bekitilgən balayıkəza uni tuyuksiz basidu,
U birəqlə dawaliqusiz yanjilidu.

¹⁶ Pərwərdigar nəprətlinidiojan altə nərsə bar,
Bərək, yəttə nərsə Uningəja yirginqliktur.
¹⁷ Ular bolsa,
Təkəbburluq bilən qaraydiojan kəz,
Yalojan səzləydiojan til,
Bigunəhlarning kənini təküzidiojan qol,

6:1 «borun» — kepiп bolojan kixi.

6:4 Zəb. 132:4-5; Pənd. 20:13

6:9 Pənd. 13:4; 20:4; 24:33,34

6:12 «Ərziməs» — ibrəniy tilidə «Belialning oqli» deyilidu. «Belial»ning məniși «ərziməs» dəgənlik bolup, bəlkim İblisni kərsitidu.

6:17 Pənd. 30:13

«Pənd-nəsihətlər»

¹⁸ Suyikəst oylaydioqan kəngül,
Yamanlik kiliqqa tez yügürəydioqan putlar.

¹⁹ Yaloqan səzləydioqan sahta guwahqi,
Buradər-qərindaxliri arisioqa bəlgünqilik saloquqi kixidur.

Zinahorluqtin özünqni tart

²⁰ I ooqlum, atangning əmrigə əməl qil;
Anangning kərsətmisidin qikma.

²¹ Ularning səzini kəlbinqgə tengip,
Ularni boynungoqa marjandək kilip esiwal.

²² Yoloqa qikqiningda ular seni yetəkləydu,
Uhləqiningda ular seni saklaydu,
Uyqudin oyoqanoqiningda ular seni həwərləndüridu.

²³ Qünki Hudaning pərmani yoruk qiraq,
Uning mükəddəs qanuni nurdur;
Tərbiyəning tənbiqliri bolsa həyatlik yolidur.

²⁴ Ular seni buzuk hotundin sakliouqi,
Yat hotunning xərin səzliridin yirək kiləuqidur.

²⁵ Uning guzəllikigə kənglünqni baqlimioqin,
Uning qax-kəz oynitixi seni əsirgə almisun.

²⁶ Qünki buzuk ayallar tüpəylidin adəmlər bir parqə nanoqimu zar bolidu,
Yat adəmning zinahor ayali bolsa kixining qimmətlik jenini əzigə ow qiliwalidu.

²⁷ Otni koynungoqa salsang,
Əz kiyimingni keydürməmsən?

²⁸ Qoqning üstidə dəsəp mangsang putungni keydürməmsən?

²⁹ Baxqilarning ayali bilən bir orunda yatidioqan kixi xundək bolidu;
Kim uningqa tegip kətsə aqiwitidin kutulalmaydu.

³⁰ Aq qaloqanda qorsiqini toyoquzux üqün ooqlilik qiloqan kixini baxqilar kəmsitməydu;

³¹ Xundək turukluk u tutulup qalsa,
Igisigə yəttini tələxkə toqra kelidu;
U əz əyidiki həmmə nərsisini tapxuridu.

³² Həlbuki, baxqilarning hotuni bilən zina qiloquqi uningdinmu bəttər bolup, tolimu
qəplətlaktur;

Undək qiloquqi əz-əzini həlak qilidu.

³³ U zəhmət yəydu, xərməndə bolidu,
Uning rəsvasi həq eqürülməydu.

³⁴ Qünki künləx oti ərni dəroqəzəpkə kəltüridu,
Intiqam aloqan künidə u həq rəhim qilmaydu.

³⁵ Tələm puli berəy dəsəngmu u qəbul qilmaydu,
Hərkanqə sowoqa-salam bərsəngmu uni besikturoqili bolmaydu.

6:18 Rim. 3:15

6:20 Pənd. 1:8

6:21 Pənd. 3:3

6:22 Pənd. 3:23,24

6:23 Zəb. 19:7-9; 119:105

6:24 Pənd. 2:16; 5:3; 7:5

6:31 Mis. 22:1, 4

7¹ I ooolum, səzlirimgə əməl kıl,
Tapxuruklirimni yürikingdə sakla.
² Tapxuruklirimə əməl kılsang, yaxnaysən;
Təlimlirimni kəz kəriqukungni asriqandək asra..
³ Ular ni barmakliringə təngip kəy,
Kəlb tahtangə yezıwal.
⁴ Danalıknı, sən hədə-singlim, degin,
Pəm-parasətni «tuəqinim» dəp qakır.
⁵ Xundək kılsang, ular seni yat hotundin yirəklaxturidu,
Aqzidin silik sək qikidiqan yəqun ayaldin neri kildu.

Buzuk hotun

⁶ Bir kətim əyning derizə kəznəkliridin taxkiriqə kəriqinimda,
⁷ Birnəqqə yax, sadda yigitləni kərdüm,
Ular niq iqidin bir əkilsizni kərüp kəldim,
⁸ U koqa boylap buzuk hotun turuxluk dokmuxtın ətöp,
Andin uning əyi tərəpkə kərap mangdi.
⁹ Kəqkurun kərangə qüxkəndə,
Zulmət kəqə, ay kərangəusida ixiki aldidin ətti.
¹⁰ Mana, əydin bir hotun qikip uni kütüwaldi;
Kiyimi pəhixə ayallarningkidək bolup,
Niyiti hıylə-mikir idi.
¹¹ Aqzi bixəm-həyasiz, nəhayiti jəhil bir hotun,
U əyidə turmaydu..
¹² Birdə məhəllidə, birdə məydanlarda,
U koqılardiki hər dokmuxta paylap yüridu.
¹³ Həlikə yax yigitni tartip, uni səyüp,
Nomussizlarqə uningə: —
¹⁴ «Əyümdə «inəklik kurbanliqı» gəxi bar,
Mən bğün Hudaə kəsəm kıləqan kurbanliqni kildim..
¹⁵ Xunga mən sizni qəkirojili qiktim,
Didaringizə təlpünüp izdidim.
Əmdi sizni tepiwaldim!
¹⁶ Karwitimə Misirning kəxtilik, yolluk libas yapkuqlirini yaptim.
¹⁷ Orun-kərpilirimə hux purək murməkki, muəttər wə kowzak darqinlarni qaqtim..
¹⁸ Kəling, tang atkuqə muhəbbətlıxəyli, oynap huzurlınayli,
Kənglimiz kənoquqə əzara əyx-ıxırət kıləyli,
¹⁹ Erim əydə yək, yirək səpərgə qikip kətti.

7:2 Law. 18:5; Pənd. 4:4

7:3 Kən. 6:8; 11:18

7:5 Pənd. 5:3

7:11 Pənd. 9:13

7:14 «inəklik kurbanliqı» — Musa pəyoəmbərgə tapxuruloqan mukəddəs kanun bəkitkən bir hil kurbanlik, uning əhmiyiti;
(1) Huda bilən boləqan inəklikə erixix üqün; (2) Hudaə aləhidə rəhmət eytix üqün; (3) Hudaə dua bilən kıləqan kəsimini
ipadiləx üqün.

–Kurbanlikə kala, kəy yəki əqkimu bolidu. Bu hil kurbanlikning aləhidiliki, kurbanlik sunəquki kixi uni kurbanlik
kıləqandin kəyin, gəxidən elip yeyələydu. Muxu yərdə bu ayal: «Mən Huda aldidə pak» deməkqi bolidu. Bu pütünləy
sahtipazlik, əlwəttə.

7:17 Küy. 4:14.

«Pənd-nəsihətlər»

²⁰ U bir həmyan pul elip kətti,
Ay toloquqə u eygə kəlməydu» — dedi.

²¹ Ayal көp xerin sözliri bilən rasa kizikturdi,
Qirayliq gəpliri bilən uni əsir kiliwalddi..

²²⁻²³ Soyuxkə elip mangojan öküzdek,
Həmakət kixi kixən bilən jazaqə mangojandək,
Kiltakqə qüxkən kuxtək,
Yigit uning kəynidin mangdi.
Jigirini oq texip etməguqə,
U bu ixning həyatıqə zamin bolidiojanlıqini həq bilməydu.

²⁴ I oqullirim, səzirimni kəngül koyup anglanglar,
Dəgənlirimgə kulək selinglar,

²⁵ Kəlbənglarni bundək hotunning yolioqə kətküzmənglar,
Uning aldam haltisioqə qüxüp kətmənglar.

²⁶ Bundək ayal nuroqun kixiləni yikitiپ yarilandurojan,
Uning boquzliqəjan adəmliri tolimu kəptur,

²⁷ Uning öyi bolsa təhtisəraning kirix eoizidur,
Adəmnı «həlakət məhmanhanisi»oqə qüxürüx yolidur..

«Danalıq» hitab kılıdu

8¹ Kulək sal, danalıq qəkiriwatmamdu?
Yorukluk sada qəkiriwatmamdu?.

² Yollarning egiz jayliridin,
Dokmoxlardin u orun alidu,

³ Xəhərgə kiridiojan kəwuklarning yenida,
Hərkəndək dərwaза eoizlirida u murajət kilməkta: —

⁴ «I mətiwərlər, silərgə murajət kilmən,
Həy, adəm baliliri, sadani silər üqün kilmən,

⁵ Gədək boləjanlar, zərəklikni əginiwelinglar,
Əhmək boləjanlar, yoruklukqə erixinglar!.

⁶ Manga kulək selinglar,
Qünki güzəl nərsiləni dəp berimən,
Aozimni eqip, durus ixlarni silərgə yətküzimən.

⁷ Eytəkanlirim həkikəttur,
Aozim rəzilliktin nəprətlinidu;

⁸ Səzlimning həmmisi həkə,
Ularda həqkəndək hiyligərlik yaki əgitmilik yəktur.

⁹ Ularning həmmisi qüxəngənlər üqün enik,

7:21 Pənd. 1:17

7:27 «təhtisara» — ibraniy tilida «xeol», əlüklərnin rohliri kıyamət künini kütidiojan yər.

7:27 Pənd. 2:18; 5:5

8:1 Pənd. 1:20,21

8:5 «Gədək boləjanlar, ... əhmək boləjanlar, yoruklukqə erixinglar!» — oqurmənlər xuningə dikkət kilejan boluxi mumkin, «danalıq» «nadənlər»oqə (yaki «gədəklər» yanki «saddilar»oqə) biwasitə səz kılıdu, pəkət bəzidə «əhməklər»gə biwasitə səz kılıdu, ləkin «məshirə kilequqlar»oqə hərgiz biwasitə səzliməydu. Qünki «məshirə kilequqlar» rəzil yollarni tutkını üqün ularəqə həqkəndək nəsihət təsir kilməydu (1:22, 9:4, 7-8nımu kəring).

8:7 «Eytəkanlirim həkikəttur» — ibraniy tilida «Tənglayim həkikətni seəjinip səzləydu».

«Pənd-nəsihətlər»

Bilim aləqanlar üçün durus-tooqridur.

¹⁰ Kümüxkə erixkəndin kərə, nəsihətlirimni qəbul qilinglar,
Sap altunni elixtin kərə bilimni elinglar.

¹¹ Qünki danalığ ləəl-yakutlardin əwzəl,
Hərəkəndək ətiwarlıq nərsəngmu uningə təng kəlməstür..

¹² Mən bolsam danalıqmən,
Zerəklik bilən billə turimən,
İstikaməttin kelip qıqқан bilimni ayan qilimən..

¹³ Pərwərdigardin əyminix — Yamanlıqқа nəprətlinix deməktür;
Təkəbburluq, məqrurluq, yaman yol həm xum əqizni əq kərimən.

¹⁴ Məndə obdan məsihətlər, pixқан həkmət bar;
Mən degən yorukluq, qüdrət məndidur.

¹⁵ Padixahlar mən arqılıq həküm süridu,
Mənsiz hakimlar adil həküm qıqarmas.

¹⁶ Mən arqılıqla əmirilər idarə qilidu,
Aliyjanablar, yər yüzidiki barlıq sorəqilər tooqra həküm qilidu.

¹⁷ Kimki meni səysə, mənmu uni səyimən,
Meni təlmürüp izdigənlər meni tapalaydu;

¹⁸ Məndə baylıq, xəhrət,
Hətta konirimas, kəqməs dələt wə həqkanıyətmu bar..

¹⁹ Məndin qıqқан mewə altundin,
Hətta sap altundin qimmətliktur,
Məndin alidiqan daramət sap kümüxtinmu üstündür..

²⁰ Mən həqkanıyət yolioğa mangimən;
Adalət yolining otturisi də yürimənkı,

²¹ Meni səygənlərnı əməliy nərsilərgə miras qildurimən;
Ularning həzinilərnı toldurimən.

²²⁻²³ Pərwərdigar ixlirini bəxləxidilə,
Qədimdə yəsiqanliridin burunla,
Mən uningə təwədurmə. Əzəldin tartiplə — mükəddəmdə,
Yər-zemin yəritilməstilə,
Mən tikləngənmən..

²⁴ Qongqur hānglar, dengiz-okyanlar apiridə boluxtin awwal,
Mən məydanoğa qıqıriloqanmən;
Mol su uroqup turidiqan buləqlər bolməstinlə,

²⁵⁻²⁶ Egiz taqlar əz orunlirioğa qoyulməstinlə, təpiliklər xəkillənməstinlə,
Pərwərdigar bəpayan zemin, kəng dalalərnı,
Aləmning əsliyidiki topa-qanglirininu təhi yəratməstinlə,
Mən məydanoğa qıqıriloqanmən.

²⁷⁻²⁹ U asmanlarnı bina qiliwatqinidə,
Dengiz yüzigə upuq sizikini siziwatqinidə,

8:11 Ayup 28:15; Zəb. 19:10; Pənd. 3:14,15; 16:16

8:12 «...bilimni ayan qilimən» — yəki «...bilimni tēp berimən».

8:18 Pənd. 3:16

8:19 Pənd. 3:14

8:22-23 «Pərwərdigar ixlirini bəxləxidilə...» — ibraniy tilidə «Pərwərdigar yolini bəxləxidilə...».

«...Mən tikləngənmən»

— bəxkə birhil tərjimisi «...Mən məsih qilindim».

8:22-23 Yh. 1:1

«Pənd-nəsihətlər»

Ərxtə bulutlarni orunlaxturup,
Qongqur dengizdiki bulak-mənbələri mustəhkəmləwatkinida,
Dengiz sulirini bekitkən dairidin exip kətmisun dəp pərman qüxüriwatkinida,
Bipayan zeminning ullirini quruwatkinida,
Mən u yərdə idim;

³⁰ Xu qaoqda goya usta bir hünərwəndək Uning yenida turojanidim,
Mən hərdaim Uning aldida xadlinattim, mən Uning kundilik dil'arami idim;

³¹ Mən Uning alimidin, yər-zeminidin xadlinip,
Dunyadiki insannin hursənlik tepip yürəttim,

³² Xunga i balilar, əmdi manga kulak selinglar;
Qünki yollirimni qing tutkanlar nəkədər bəht tapar!

³³ Aloqan nəsihətkə əməl kilip,
Dana boləqin, uni rət kilma.

³⁴ Sezümgə kulak selip,
Hərküni dərwazilirim aldidin kətməy,
Ixiklirim aldida meni kütidiqan xixi nəkədər bəhtliktur!

³⁵ Kimki meni tapsa həyatni tapidu,
Pərwərdigarning xəpkitigə nesip bolidu..

³⁶ Lekin manga gunah kıləqan hərkim öz jeniəja ziyan kəltüridu,
Meni yaman kərgənlər ölümni dost tutkan bolidu»..

Danalikning səzining dawami, buzuk hotunning səzliri

⁹ ¹ Danalik əzigə bir əy selip,
Uning yəttə tüwrükini ornatti.

² U mallirini soyup,
Esil xarablrini arilaxturup təyyarlap,
Ziyapət dastihinini yaydi;

³ Dedəklirini mehman qaqirixka əwətti,
Əzi xəhərning əng egiz jaylirida turup:..

⁴ «I saddilar, bu yərgə kelinglar, — dəp qaqiriwatidu;
Nadanlarəja:

⁵ Keni, nanlirimdin eoiz tegip,
Mən arilaxturup təyyarlioqan xarablardin iqinglar;

⁶ Nadanlar qataridin qikip, həyatka erixinglar,
Yorukluk yolida menginglar», — dəwatidu.

8:27-29 Ayup 26:10; Yar. 7:11; Yar. 1:9, 10; Ayup 38:10, 11; Zəb. 104:6-9.

8:30 Yh. 5:17

8:32 Zəb. 119:1, 2; 128:1; Luka 11:28

8:35 Pənd. 12:2

8:36 «Kimki meni tapsa həyatni tapidu, Pərwərdigarning xəpkitigə nesip bolidu.... Meni yaman kərgənlər ölümni dost tutkan bolidu» — bu 8-bab həmdə 9:1-12tiki qong tema «Danalik»tur. Bu bablardiki həwərdin qarışqanda, əməliyəttə «Danalik» bir xəhstur. İnşilda bu Xəhsning Huda bilən billə mənəggülik turoquqi Məsih ikənliki ayan kılınidu (məsilən «Yuh.» 1:1-4, 18, «1Cor.» 1:24, 30, «Fil.» 2:5-11, «Kol.» 1:15-18, «İbr.» 1:1-12, «1Yuh.» 1:1-2, «Wəh.» 22:12-13 qatarliqlarni kərtəng).

—

9:3 Pənd. 8:2

«Pənd-nəsihətlər»

⁷ Həkarwurlarəja tənbiḥ bərgüqi aḥanətkə uqraydu,
Qəbiḥlərni əyibligüqi əzigə daq kəltüridu.

⁸ Həkarwurlarni əyiblimə, qünki u sanga əq bolup qalidu;
Həlbuki, dana kixini əyiblisəng, u seni səyidu..

⁹ Dana adəmgə dəwət qilsang, əkli tehimu toluk bolidu;
Həkkəniy adəmgə durus yol kərsətsəng,
Bilimi tehimu axidu.

¹⁰ Pərwərdigardin əyminix danalıqning baxlinixidur,
Mukəddəs boluquqini tonux yorukluktur..

¹¹ Mən danalıq səndə bolsam, künliringni uzartimən,
Əmrüngning yilliri kəpiyə..

¹² Səndə danalıq bolsa, paydini kəridioqan əzüngsən,
Danalıqni mazaq qilsang ziyan tartidioqanmu əzüngsən.

¹³ Nədan hotun aqzi bisərəmjan, əkilsizdur,
Həqnemə bilməstur..

¹⁴ U ixik aldida olturup,
Xəhərning əng egiz jaylirida orun elip,

¹⁵ Udul ətüp ketiwatqanlarəja:

¹⁶ «Kimki sadda bolsa, bu yərgə kəlsun!» — dəwatidu,
Wə əkilsizlərni:

¹⁷ «Oqrilikqə iqqən su tatlık bolidu,
Oqrilap yegən nan təmlək bolidu!» — dəp qarqiwatidu..

¹⁸ Ləkin qəqiriloquqi əlüklərnin əyidə yatqanlıqidin bihəwərdur,
Uning burunqi məhmanlirining əlləqəqan təhtisəraning təglirigə qüxüp kətkənlikini u səzməs..

Padixah Sulaymanning həkmətlik sözləri

10¹ Padixah Sulaymanning pənd-nəsihətləri: —

Dana oqul atisini xad qılar;
Əkilsiz oqul anisini qayəju-həsətkə salar..

² Həram baylıqlarınin həq paydisi bolmas;
Həkkəniyə insanni əlümdin kutuldurar..

³ Pərwərdigar həkkəniy adəmnin jenini aq qoymas;
Ləkin u qəbiḥlərnin nəpsini boşup qoyar.

⁴ Hərunluk kixini gəday qılar;

9:8 Mat. 7:6

9:10 Ayup 28:28; Zəb. 111:10; Pənd. 1:7

9:11 Pənd. 10:27

9:13 Pənd. 7:11

9:17 Pənd. 20:17

9:18 «təhtisəraning təgləri» — «təhtisəra» (ibranıy tilida «xeol») əlüklərnin rohləri qiyamət künini kütidioqan yər.

9:18 Pənd. 2:18

10:1 Pənd. 15:20

10:2 Pənd. 11:4

«Pənd-nəsihətlər»

Ixqanlik bolsa bayaxat kilar..

⁵ Yazda hosulni yiqiwalotuqi — dana ootuldur;
Lekin orma waktida uhlap yatkuqi — hijalətkə kalduridojan ootuldur.

⁶ Bərikət həkkəniy adəmnin bexioja quxər;
Əmma zorəwanlik yəmanlarning əozioja urar..

⁷ Həkkəniy adəmnin yadikari mubərəktur;
Yəmanlarning nami bolsa, sesik kalar.

⁸ Dana adəm yolyoruk-nəsihətlərni qobul kilar;
Kot-kot, nadan xixi öz ayioqi bilən putlixar..

⁹ Ojubarsiz yurgən kixining yürux-turuxi turakliktur,
Yollirini əgri kiloqanning kiri ahiri axkarilininidu.

¹⁰ Kəz ixaritini kilip yüridojanlar adəmnə daəoja kaldurar;
Kot-kot, nadan xixi öz ayioqi bilən putlixar.

¹¹ Həkkəniy adəmnin əozzi həyatlik bulikidur,
Əmma zorəwanlik yəmannin əozioja urar..

¹² Əqmənlik jedəl kəzojar;
MəhİR-muəəbbət həmmə gunəhlərni yapar..

¹³ Əkil-idraklik adəmnin əozzidin danalik tepilar;
Əkilsizning dümbisigə palək tegər..

¹⁴ Dana adəmlər bilimlərni ziyadə toplar;
Lekin əhməkning əozzi uni həlakətkə yekinlaxturar.

¹⁵ Mal-dunyaliri goya məzmət xəhərdək bayning kapitalitidur;
Miskinni həlak kilidojan ix dəl uning namratlikidur.

¹⁶ Həkkəniylarning əjirliri janəja jan kəoxar,
Kəbiəhlərnin hosuli gunəhnla kəpəytixtur..

¹⁷ Nəsihətni anglap uni səklioquqi həyatlik yolioja mangar;
Tənbiəhlərni rət kilojan xixi yoldin əzojanlardur.

¹⁸ Adawət səkliojan xixi yəlojan səzliməy kəlmas;
Təhmət qapliojanlar əhməktur..

¹⁹ Gəp kəp bolup kətsə, gunəhtin haliy bolmas,
Lekin əozzioja igə boləjan əkilliktur.

²⁰ Həkkəniy adəmnin səzi huddi səp kümüx;
Yəmannin oyliri tolimu əzriməstur..

²¹ Həkkəniy adəmnin səzliri nuroqun kixini kuwwətlər;
Əhməklər əkli kəmlikidin ələr.

²² Pərwədigarning ata kilojan bərikiti adəmnə dələtmən kilar;

10:4 «Hurunluk» — ibrəniy tilidə: «qol boxlukı». «Ixqanlik» — ibrəniy tilidə: «əstayidillikning qoli».

10:4 Pənd. 12:24

10:6 «Əmma zorəwanlik yəmanlarning əozzioja urar» — bəxə birhil tərjimisi: «Əmma yəmanlarning əozzi zorəwanlikni yoxurar».

10:8 Pənd. 10:10

10:11 «həyatlik buliki» — bəlkim «Erən bəoqisi»diki «həyatlik bəridojan dərəh»kə ohxitilojandur. «Əmma zorəwanlik yəmannin əozzioja urar» — yəki «Əmma yəmannin əozzi zorəwanlikni yoxurar».

10:11 Pənd. 10:6; 13:14

10:12 1Kor. 13:7; 1Pet. 4:8

10:13 Pənd. 20:30

10:16 «...gunəhnla kəpəytixtur» — yəki «...gunəhni bəkitar».

10:18 «Adawət səkliojan xixi yəlojan səzliməy kəlmas» — ibrəniy tilidə: «Adawət səklioquqining ləwliri yəlojan bolidu».

10:20 «Həkkəniy adəmnin səzi» — ibrəniy tilidə: «Həkkəniy adəmnin tili». «Yəmannin oyliri» — ibrəniy tilidə: «yəmannin kəngli».

«Pənd-nəsihətlər»

U bərikitigə heqbir japa-muxəkkət qoxmas.

²³ Əhmək kəbihlikni tamaxa dəp bilər;
Əmma danalığ yorutuloğan kixining hursənlikidir...

²⁴ Yaman kixi nemidin qorqsa xuningoğa uqrar;
Həkkəniy adəmnin arzusi əməlgə axurular.

²⁵ Yaman adəm kuyundək ötüp yoxar;
Lekin həkkəniy adəm mənngülük uldəktur.

²⁶ Adəm aqqıq su yutuwalojandək,
Kəzigə is-tütək kirip kətkəndək,
Hurun adəmnı ixkə əwətkənmu xundək bolar...

²⁷ Pərwərdigardın əyminix əmürni uzun kılar,
Yamanning əmri kışkartılar...

²⁸ Həkkəniy adəmnin ümidi hursənlik elip kələr;
Lekin rəzilning kütəni yokkə qıkar...

²⁹ Pərwərdigarning yoli durus yaxawatkanlaroğa baxpanahdur;
Kəbihlik kıləuqılaroğa bolsa həlakəttur...

³⁰ Həkkəniylarning orni mustəhkəmdur;
Yamanlar zeminda uzun turmas.

³¹ Həkkəniy adəmnin əqzidin danalığ qıkar;
Lekin xumluk til kesip taxlinar.

³² Həkkəniy adəmnin səzi kixigə mok huxyakar;
Yaman adəmnin əqzidin xumluk qıkar.

11¹ Yaloğan taraza Pərwərdigaroğa yirginqlıktur;
Adil jing texi Uni hursən kılar...

² Təkəbburluk bilən birgə xərməndiqilik əgixip kələr;
Lekin danalığ kiqik peıllaroğa həmrəh bolar...

³ Toqırılarning səmimiylıki əzini yetəklər;
Lekin kazzaplarning əgrilıki əzini wəyran kılar...

⁴ Hudaning oqəzəp künidə mal-dunyaning paydisi bolmas;
Lekin həkkəniyə adəmnı əlümdin kütəuzar...

⁵ Kamil adəmnin həkkəniylıki əzini tüz yoloğa baxlar;
Yaman adəm öz yamanlıqıdin yikılar.

⁶ Durus adəmlərnin həkkəniylıki əzlirini kütəuzar;
Lekin kazzaplar öz hiylə-nəyringidin tutular.

⁷ Rəzil adəm əlsə, uning ümidi yokkə qıkar;
Gunahkarning ümidi ahiri quruk qalar...

10:23 «yorutuloğan» — ıbaraniy tilida «ixni, baxkə adəmnı obdan qüxinidıoğan» degən mənıdə.

10:23 Pənd. 14:9

10:26 «Adəm aqqıq su yutuwalojandək...» — ıbraniy tilida: «Aqqıq su qıxılaroğa təgkəndək...».

10:27 Pənd. 9:11

10:28 Ayup 8:13,14; 11:20; Zəb. 112:10

10:29 Pənd. 13:6

11:1 Law. 19:36; Kan. 25:13; Pənd. 16:11; 20:10,23

11:2 Pənd. 15:33; 16:18; 18:12

11:3 Pənd. 13:6

11:4 Pənd. 10:2; Əz. 7:19; Zəf. 1:18

11:7 «Gunahkarning ümidi...» — baxkə birhil təjımisı, «Küqlüklərnin ümidi...».

«Pənd-nəsihətlər»

- ⁸ Həkkəniy adəm kıyinqılıqtın haliy kılinar;
Rəzil adəm uning ornioğa tutular..
⁹ Munapiklar öz aqzi bilən yekini buzar;
Lekin həkkəniylar bilimi bilən kütquzular.
¹⁰ Həkkəniy adəm ronak tapsa, xəhər hux bolar;
Rəzil adəm həlak bolsa, həlk təntənə kılar.
¹¹ Toqrılarning bərikət tiləxliri bilən xəhər güllinər;
Lekin rəzillərnin tili bilən wəyran bolar.
¹² Öz yekini səkidioğan kixi — əkilsizdur;
Əmma yorutuloğan adəm aqzini yioğar.
¹³ Gəp toxuoquqi məhpiyətlərnı axkarılar;
Sadıq adəm amanətkə hiyanət kılas.
¹⁴ Yolyoruk kəm bolsa, əl-yurt yikilar;
Uluq bir məslihətqi bolsa, əl nijat tapar..
¹⁵ Yatqa borun boləğan kixi ziyan tartmay qalmas;
Qol berixip kepil boluxni yaman kərgən kixining kuliki tinq bolar..
¹⁶ Xapaətlik ayal izzət-hərmətni qoldin bərməs;
Zorawanlar bayliqni qoldin bərməs.
¹⁷ Rəhimdil öz-özigə bəht yaritar;
Rəhimsiz öz tenini aqritar.
¹⁸ Yaman adəmlərnin aloğan ix həkqi ularni aldar, bərikətsiz bolar;
Əmma həkkəniyəti terioquqi adəm əməliyi in'am alar..
¹⁹ Həkkəniyəti adəmgə həyatliq tapkuzar;
Yamanliqni közləp yuridioğan kixi ölüməgə yüz tutar.
²⁰ Niyiti buzuk kixi Pərwərdigarəgə yirginqlitkur;
Əmma yoli diyanətlik kixilər uning hursənlikidur.
²¹ Qol tutuxup birləxsimu, yamanlar jazaəgə tartilmay qalmas;
Lekin həkkəniylarning nəslı nijat tapar..
²² Qirayliq əmma tetiksiz hotun,
Qoxqining tumxukioğa altun həlkə saləjandəktur.
²³ Həkkəniylarning arzusi pəkət yaxxi mewə elip kelər;
Yamanlarning kütkini oğəzəp-nəprəttur.
²⁴ Biraw mərdlərəgə tarqatsimu, güllinər;
Yənə biraw berixkə tegixlikini ayisimu, pəkət namratlixar.
²⁵ Mərd adəm ətlinər;
Baxkılarnı suəjarəquqi əzimu suəjirilar..
²⁶ Axliqni satmay besiwaləğan kixi əlnin lənitigə uqraydu;
Lekin axliqni setip bərgüqigə bərikət tilinər.
²⁷ Yəhxiliqni izdəp intilgən adəm xapaət tapar;

11:8 Zəb. 34:19; Pənd. 21:18

11:14 «Yolyoruk kəm bolsa...» — baxqa birhil təjimi, «Kəp məslihətkilər bolsa,...». «...nijat tapar» — yəki «...bihəti tural».

11:14 1Pad. 12:1-20

11:15 «Yatqa borun boləğan kixi ziyan tartmay qalmas» — 6:1 wə izahətni kərüng.

11:18 «Yaman adəmlərnin aloğan ix həkqi ularni aldar, bərikətsiz bolar» — ibraniy tilidə «yaman adəmnin ix həkqi yaləğan bolar».

11:21 «Qol tutuxup birləxsimu,...» — baxqa birhil təjimi: — «xühşisizki,...».

11:21 Pənd. 16:5

11:25 Zəb. 112:9; 2Kor. 9:9

«Pənd-nəsihətlər»

Yamanlikni izdigən adəm əzi yamanlik kərər..

²⁸ Öz mal-duniyasioğa tayanoquqi yikilar;

Həkkəniy kixi yopurmaktək kəkirər..

²⁹ Öz öyigə azarqilik saloğan kixi xamaləğa miras bolar;

Əkilsiz adəm aqılanining kuli bolup qalar.

³⁰ Həkkəniyning beridioğan mewisi «hayatlik dərihi»dur;

Dana kixi kəngülləрни hayatlikka mayil kilar..

³¹ Karanglar, həkkəniy adəm bu dunyada səwənliki üqün bədəl təligən yərdə,

Rəzillər bilən gunahkarlarning aqiwiti kəndək bolar?..

12¹ Kimki tərbiyini kədirlisə, bilimnimu səyğüqidur;

Ləkin tənbihkə nəprətləngən nadan-hamakəttur.

² Yahxi niyətlilik adəm Pərwərdigarning iltipatioğa erixər;

Əmma Pərwərdigar hiylə-mikirlik adəmning gunahini bekitər.

³ Adəmlər yamanlik kiliپ amanlik tapalmas;

Ləkin həkkəniylarning yiltizi təwrənməs..

⁴ Pəzilətlilik ayal erining təjidur;

Əmma uni uyatka saloquqi hotun uning ustihinini qiritər..

⁵ Həkkəniy adəmning oy-pikri durus həküm qikirar;

Yamanlarning nəsihətliri məkkarliktur..

⁶ Yamanlarning səzliri kən təkidioğan kiltaktur;

Ləkin durusning səzi adəmni kiltaktin kütuldurar..

⁷ Yamanlar aqıdurulup, yokilar;

Ləkin həkkəniylarning öyi məzmüt turar..

⁸ Adəm öz zərəkliki bilən mahtaxka sazawər bolar;

Əgri niyətlilik kixi kəzgə ilinmas.

⁹ Pəkir turup hizmətkari bar kixi,

Əzini qong tutup aq yürəgən kixidin yaxxidur..

¹⁰ Həkkəniy adəm öz ulioqinimu asrar;

Əmma rəzil adəmning bolsa həttə rəhimdillikimu zalimliktur..

¹¹ Tirixip tərəkqilik kıləğan dəhkaning korsiqi tok bolar;

11:27 Zəb. 7:16; 9:15,16; 10:2; 57:6

11:28 Zəb. 1:3, 4; 92:12-14

11:30 «hayatlik dərihi» — muxu yərdə «hayatlik dərihi» dēgənlik, «Erən bəoqisi»diki Adəm'atimiz wə Həwa'animizning bəhrimən boluxioğa təyyarlanəğan dərəhni kərsitidu (3:18-ayətni kərüng). «... hayatlikka mayil kilar» — əyni teksttə «hayatlik» dēgən sēz yok, Ləkin həkkəniylik yolida Hudaning məmin bəndiliri adəmləarning kənglini əzi üqün almaydu, bəlkı ularni Hudaning yolioğa jəlp kılıdu; xunga toluq mənisi: «Kim dana bolsa kixiləarning kənglini niyat yolioğa baxlaydu» dəp karəymiz. Muxu ayətni «Luka» 5:10 bilən selixturojili bolidu.

11:31 «Karanglar, həkkəniy adəm ...bədəl təligən yərdə, rəzillər bilən gunahkarlarning aqiwiti kəndək bolar?» — bu ayət İnjil, «1Pet.» 4:18də nəkil kəltürüldü.

11:30 Yar. 2:9, Yak. 5:19, 20

11:31 1Pet. 4:17,18

12:3 Pənd. 10:25

12:4 1Kor. 11:7

12:5 «... oy-pikri durus həküm qikirar» — yaki: «...oy-pikri durustur».

12:6 Pənd. 1:11,18; 11:9

12:7 «Yamanlar aqıdurulup, yokilar» — bəxka birhil təjimi: «Yamanlar aqıduruloğanda, yokilar».

12:7 Zəb. 37:36-40; Pənd. 11:21

12:9 Pənd. 13:7

12:10 Kən. 25:4

«Pənd-nəsihətlər»

Əmma ham hiyallaroğa berilgən kixining əkli yoxtur..

¹² Yaman adəm yamanlıq kiltikini közləp olturar;
Əmma həkkəniy adəmning yiltizi mewa berip turar.

¹³ Yaman adəm öz aqzining gunahidin tutular;
Həkkəniy adəm muxəkkət-kiyinqliktin kutular..

¹⁴ Adəm öz aqzining mewisidin kənaət tapar;
Əz kəli bilən kəloqanliridin uningə yandurular..

¹⁵ Əhmək öz yolini toqra dəp bilər;
Əmma dəwətkə kəlak saləqan kixi aqılanidur..

¹⁶ Əhməkning aqqıki kəlsə, tezla bilinər;
Zerək kixi həkarətkə səwr kəlar, sətqilikni axkarilimas..

¹⁷ Həkkəniy eytkən kixidin adalət bilinər;
Yaləqan guwahlik kəloquqidin aldamqilik bilinər..

¹⁸ Bəzilərləning yeniklik bilən eytkən gəpi adəmgə sanjiləqan kəliqkə oxhar;
Birək aqılanining tili dərdkə dərməndur..

¹⁹ Rəstqil mənngü turoquzulidur;
Ləwzi yaləqan bolsa birdəmliktur..

²⁰ Yamanlıqning koyida yürgüqining kənglidə hiylə saklanəqandur;
Amanlıqni dəwət kəloquqilar huxallıqkə qəmə.

²¹ Həkkəniy adəmning bəxiqə heq külpət quxməs;
Kəbihlər balayıkəzaqə qəmulər.

²² Yaləqan səzləydiqəning ləwliri Pərwərdigəroğa yirginqliktur;
Ləkin ləwzidə turoqanlarəğa U apirin eytar.

²³ Pəmlək adəm bilimini yoxurar;
Birək əhmək nədanlıqini jakarlar..

²⁴ Tirixqan kəl həqəuk tutar;
Hərun kəl alwanəqə tutular..

²⁵ Kəngülning qəmə-əndixisi kixini mükqəytər;
Ləkin məhrəbanə bir səz kixini rəhləndurar..

²⁶ Həkkəniy kixi əz dosti bilən birgə yol izdər;
Birək yamanlarning yoli əzlrini adəxturar..

²⁷ Hərun əzi tutqan əwni pixurəp yeyəlməs;
Birək ətiwarlık baylıklar tirixqanəqə mənəsuptur..

²⁸ Həkkəniylikning yolida həyat tepilər;
Xu yolda əlüm kərünməstur.

12:11 Pənd. 28:19

12:13 «Yaman adəm öz aqzining gunahidin tutular» — yaki «Eoqizdiki itaətsizliktin rəzil tuzək qıkar».

12:13 Pənd. 10:14; 18:7

12:14 Pənd. 13:2

12:15 Pənd. 3:7

12:16 «...həkarətkə səwr kəlar, sətqilikni axkarilimas» — ibrəniy tilida bu ikki ibarə «ikki bislik» bir səz bilənla ipədiləngən.

12:17 Pənd. 14:5

12:18 Zəb. 57:4; 59:7; Pənd. 16:27

12:19 «rəstqil» — ibrəniy tilida «həkkəniy ləwi». «ləwzi yaləqan bolsa birdəmliktur.» — ibrəniy tilida «yaləqanqı til bolsa birdəmliktur».

12:23 Pənd. 13:16; 15:2

12:24 Pənd. 10:4

12:25 Pənd. 15:13

12:26 «Həkkəniy kixi əz dosti bilən birgə yol izdər» — bəxka hil tərjimiliri: «Həkkəniy kixi əz dostining kənglidikini təkxiyə», «Həkkəniy kixi dost tutuxta səgək bolar» yaki «Həkkəniy kixi əz dostiqə yol kərsətar».

12:27 «Birəkətiwarlık baylıklar tirixqanəqə mənəsuptur» — bəxka birhil tərjimisi: «Birək tirixqan kixi əz təəllukatini ətiwarlaydu».

13¹ Dana oqul atisining tərbiyisigə kəngül qoyar;
Məshirə qiloquqi tənbişkə kulak salmas.

² Adəm durus eqizining mewisidin huzurlinar;
Tuzkorlar zorawanlikğa həwəs kilip zorawanlikğa uqrar..

³ Səzdə ehtiyatqan kixi jenini saklap qalar;
Aqzi ittik həlakətkə uqrar.

⁴ Hurunning arzu-tiliki bar, lekin erixəlməs;
Lekin tirixqan ətlinər.

⁵ Həkkəniy adəm yaloqanqilikdən yirginər;
Kəbiş bolsa sesip, xərməndə bolar.

⁶ Yoli durusni həkkəniyə qoşqdar;
Lekin gunahkarni rəzillik yikitar..

⁷ Bəzilər özini bay kərsətkini bilən əməliyəttə kuruk sələttur;
Bəzilər özini yoksul kərsətkini bilən zor baylikliri bardur..

⁸ Öz bayliqi gerügə tutuloqan bayning jeniqa ara turar;
Biraq yoksullar heq wəhimini anglimas.

⁹ Həkkəniy adəmnin nuri xadlinip parlar;
Biraq yaman adəmnin qiriqi eqürülər..

¹⁰ Kibirlikdən pəkət jedəl-majirala qikar;
Danalik bolsa nəsihətni angliqanlar bilən billidur.

¹¹ Ixliməy tapqan haram baylik bərikətsizdur;
Tər təküp həlal tapqan güllinər..

¹² Təlmüriginigə kütüp erixəlməslik kəngülni sunuq qilar,
Lekin təxnalikta erixkini «həyatlik dərihi»dur..

¹³ Hudaning kalam-səzigə pisənt kilmiqan adəm gunahning təlimigə kərzdar bolar;
Lekin pərmanni kədirligən adəm yaxxilik kərər.

¹⁴ Aqılanining təlimi həyatlik bərgüqi bulaktur,
U seni ölüm tuzakliridin qutuldurar..

¹⁵ Aqılanilik adəmni iltipatqə erixtürər;
Biraq tuzkorlarning yoli əgri-bügri, japalik bolar.

¹⁶ Pəm-parasətlik adəm bilimi bilən ix kərər;
Həmakət öz nədanlikini axkarilar..

¹⁷ Rəzil əlaqıqi bala-kazaqa uqrar;
Sadıq əlqi bolsa dərdkə dərmandur.

¹⁸ Tərbiyəni rət qiloqan adəm namratlixip uyatqə qalar;
Əmma tənbişni qobul qiloqan hərmətkə erixər.

¹⁹ Əməlgə axqan arzu kixigə xerin tuyular;
Lekin əhməklər yamanlikni taxlaxni yaman kərər.

²⁰ Aqılanilər bilən billə yürəgən Dan. bolar;

13:2 Pənd. 12:14

13:6 Pənd. 10:29; 11:3, 5, 6

13:7 Pənd. 12:9

13:9 Ayup 18:5, 6; 21:17; Pənd. 4:18

13:11 Pənd. 10:2; 20:21

13:12 «həyatlik dərihi» — «Eren baqqisi»diki, Adəm'atimiz wə Həwa-animizning bəhřiman boluxioqa təyyarlanıqan dərəhni kərsitidu (3:18ni kərüng).

13:12 Pənd. 13:19

13:14 Pənd. 10:11; 14:27

13:16 Pənd. 12:23; 15:2

«Pənd-nəsihətlər»

Birək əhməklərgə həmrəh boləpən nalə-pəryadta qalar..

²¹ Balayıkaza gunahkarlarning kəynidin besip mangar;
Lekin həkkaniylar yaxilikning əjrini tapar.

²² Yahxi adəm pərzəntlirining pərzəntlirigə miras qaldurar;
Gunahkarlarning yiqən mal-dunyaliri həkkaniylar üçün toplinar..

²³ Yoksulning taxlanduk yeri mol həsul berər,
Lekin adalətsizlikten u wəyran bolar..

²⁴ Tayakni ayioğan kixi oşilini yaxhi kərməs;
Balini səyğən kixi uni əstayidil tərbiyiləp jazalar..

²⁵ Həkkaniy adəm kəngli kənaət tapkuqə ozuk yər;
Yamanning kərsiki aq qalar.

14¹ Hər bir dana ayal öz ailisini awat kılar;
Əhmək ayal ailisini öz kəli bilən wəyran kılar..

² Durusluk yolida mangidoğan kixi Pərwərdigardin kərkər;
Kəngəyir yolda mangoğan kixi Hudani kəzgə ilmas..

³ Əhməklərlə təkəbbur aqzi əzizə tayak bolar;
Aqilanining ləwliri əzini kəşşədar.

⁴ Ulaq bolmisa, eşil pak-pakiz turar;
Birək öküzning küqi boləandila sangə aqlik tolar..

⁵ İxənqlik guwahqi yaloğan eytməs;
Sahta guwahqi yaloğan gəpni nəpəstək tinar..

⁶ Həkwurlar danalığ izdəp tapalmas;
Birək yorutulğan adəmgə bilim elix asanoğa quxər..

⁷ Birawning aqzida bilim yoxluğunu bilip yətkəndə,
Uningdin əzüngni neri tart.

⁸ Əkil-parasətlik kixining danalığı öz yolini oylinixtidur;
Əhməklərlərlə əkilisizlik bolsa əzlining aldinixidur.

⁹ Əhməklər bolsa «itaətsizlik qurbanlığı»ni kəzgə ilmaydu,
Həkkaniylar arisida bolsa iltipət tepilər..

¹⁰ Kəngüldiki dərddə pəkət əzila kətürələr;
Kəngüldiki huxlukqimu baxkılar xerik bolalmas.

¹¹ Yamanning əyi erülüp quxər;
Həkkaniy adəmlərlə qədri güllinip kətər.

13:20 «...nalə-pəryadta qalar» — yaki «...ziyan tartar».

13:22 Ayup 15:29; 27:17

13:23 Pənd. 12:11; 18:9

13:24 Pənd. 23:13

14:1 «... öz ailisini awat kılar» — ibraniy tilida «... öz ailisini qurar».

14:2 Ayup 12:4

14:4 «Ulaq bolmisa, eşil pak-pakiz turar...» — eşilning sesikliki tüpəylidin eşildiki ulaqlarni qikiriwetix tolimu əhməkənilik, əlwəttə.

14:5 Mis. 23:1; Pənd. 12:17

14:6 «Həkwurlar» — yaki «Məshirə qiloquqlar».

14:9 «İtaətsizlik qurbanlığı» — Musa pəyoğəmbərgə tapxuruloğan «mukəddəs kanun»oğa asasen, birsi baxkilaroğa gunah kilip ziyan yətküzgən bolsa, Hudadin kəqürüm elix üçün awwal ziyan tartkuqioğa xu gunahini etirap kilip, az degəndə ikki həssə tələm berip, andin itaətsizlik üçün kilinidoğan qurbanlığıni («itaətsizlik qurbanlığı»ni) ibadəthanida Hudaoga atap berixi kərək idi.

—Baxkə birhəl təjmisimi «Əhməklər itaətsizlikigə nisbətən yeniklik bilən külüp qoyidu».

- ¹² Adəm balisiqə toqridək kərūnidioqan bir yol bar,
Lekin aqiwiti həlakətkə baridioqan yollardur..
¹³ Oyun-külkə bolsa kəlbtki oəm-kəyojuni yapar,
Huxallik ətüp kətkəndə, oəm-kəyoju yənla kalar..
¹⁴ Toqra yoldin burulup yanoqan adəm həman öz yolidin toyar;
Yahxi adəm öz ixidin kənaətlinər..
¹⁵ Saddilar həmmə gəpkə ixinin ketər;
Lekin pəm-parasətlik kixi hər bir kədəmni awaylap basar.
¹⁶ Dana adəm ehtiyatqan bolup awariqiliktin neri ketər;
Əhmək həkawurluk kılıp, özigə ixinin aldioqə mangar..
¹⁷ Terikkək əhməklik kılar;
Nəyrəngwaz adəm nəprətkə uqrar.
¹⁸ Saddilar əhməklikkə warislik kılar;
Pəm-parasətlilər bilimni öz taji kılar.
¹⁹ Yamanlar yaxıların aldida igilər;
Kəbihlər həkkaniyning dərweziliri aldida bax urar.
²⁰ Namrat kixi həttə öz yekiniqimu yaman kərūnər.
Bayning dosti bolsa kəptur..
²¹ Yekini pəs kərgən gunahkardur;
Lekin miskinlərgə rəhim kılqan bərikət tapar.
²² Yamanlik oylioqanlar yoldin adaxkanların əməsmu?
Biraq yaxilik oylioqanlar rəhim-xəpkət, həqiqət-sadiklikkə muyəssər bolar..
²³ Həmmə mehnəttin payda qıkar;
Biraq quruk paranglar adəmni mohtajlikdə qaldurar.
²⁴ Aqılanilər üçün bayliklər bir tajdur;
Əhməklərnin nadanlikidin pəkət yənə xu nadanliklə qıkar.
²⁵ Həkkaniy guwahlik bərgüqi kixilərnin həyatini kütquzar;
Yaloqan-yawidak səzləydiğan guwahqi yaloqan gəpni nəpəstək tinar.
²⁶ Pərwərdigardin kəkidiqanın küqlük yələnqüki bar,
Uning balilirimu himayigə igə bolar.
²⁷ Pərwərdigardin kəkux həyatning bulikidur;
U kixini əjəlik tuzakların kütquzar..
²⁸ Padixahning xan-xəripi pukasining kəplikidindur;
Pukasining kəmliki əmirning həlakitidur.
²⁹ Eoqir-besik kixi intayin aqıl kixidur;
Qeqiloqak əhməklikni uluqlar.
³⁰ Hatirjəm kəngül tənning saklikidur;
Həsərət qekix bolsa səngəkləni qiritar.
³¹ Miskinni bozək kılquqi — Pərwərdigarə qəkarət kılquqidur;
Həjətmənlərgə xapaət kılıx Uni hərmətligənlikdur..

14:12 Pənd. 16:25

14:13 Pənd. 5:4

14:14 Pənd. 1:31

14:16 «awariqiliktin» — yəki «yamanliktin».

14:20 Pənd. 19:4, 7

14:22 Luka 6:38

14:27 «həyatning buliki» — 13:14nimu kərting.

14:27 Pənd. 10:11; 13:14

14:31 Pənd. 14:21; 17:5

- ³² Yaman öz yamanlığı iqidə yıqıtilar;
Həkkəniyə adəm həttə səkratta yatkandimu hatirjəm bolar..
³³ Yorutulojan kixining kənglidə danalığ yatar;
Biraq əhməkning kənglidikisi axkara bolmay qalmas..
³⁴ Həkkəniyə hərəkəsi əlni yukəri kətürər;
Gunah hərəkəndə millətni nomuşka qaldurar.
³⁵ Padixahning iltipati əkillik hizmətkarning bexioja qüxər;
Biraq uning qəzəpi nomusta qalduruquqi uyatsız hizmətkarining bexioja qüxər..

- 15**¹ Mulayim jawab qəzəpni basar;
Kəpal söz aqqıqni qəzojar..
² Aqilanilərnin tili bilimni jari qılar;
Əhməkning aqzi quruk gəp təkər..
³ Pərwərdigarning kəzi hər yərdə yürər;
Yahxi-yamanlarni kərüp turar..
⁴ Xipa yətküzgüqi til huddi bir «həyatlıq dərihi»dur;
Tili əgrilik kixining rohinə sundurar..
⁵ Əhmək atisining tərbiyəsiyə pisənt qılmas;
Ləkin atisining tənbiyəyə qulak saləjan zərək bolar.
⁶ Həkkəniyənin əyidə gəhərlər kəptur;
Biraq yamanning tapawiti əziyə awariqilik tapar.
⁷ Dananing ləwliri bilim tərkitar;
Əhməkning kənglidin həq bilim qıqmas.
⁸ Yamanlarning qurbanlığı Pərwərdigəroja yirginqliktur;
Duruslarning duasi Uning hursənlikidur..
⁹ Yamanlarning yoli Pərwərdigəroja yirginqliktur;
Ləkin həkkəniyətni intilip izdigüqini U yahxi kərər.
¹⁰ Toqra yoldin qıqkanlar azablıq tərbiyəni kərər;
Tənbiyəyə əq boləquqi ələr.
¹¹ Təhtisara wə həlakət Pərwərdigarning kəz aldida oquq turojan yərdə,
İnsan kənglidiki oy-pikrni kəndəkmə Uningdin yoxuralisun?!..
¹² Həkawur tənbiyə bərgüqini yəkturmas;
U aqilanilərdin nəsihət elixka barmas..
¹³ Kəngül xad bolsa, hux qiray bolar;

14:32 «Yaman öz yamanlığı iqidə yıqıtilar; həkkəniyə adəm ... hatirjəm bolar» — toluq ayətnin bəxə bir hil tərcimisi:
«Küləpət kəlgəndə, yaman adəm həydiwətilidu; biraq həkkəniyə adəm səkratta yatkandimu panahlıq bolar».

14:33 Pənd. 10:14; 12:23; 13:16

14:35 «Nomusta qalduruquqi uyatsız hizmətkar...» — ibraniy tilidə «nomusta qalduruquqi» wə «uyatsız» dəgən ikki ibarə birlə ikki bislik söz bilən bildürilidu.

15:1 Pənd. 25:15

15:2 Pənd. 12:23; 13:16; 15:28

15:3 «Yahxi-yamanlar...» — ibraniy tilidə «yaman-yahxılar» dəgənlik bilən bildürilidu.

15:3 Ayup 34:21; Pənd. 5:21; Yər. 16:17; 32:19

15:4 «Xipa yətküzgüqi til» — yaki «məhrəban til». «həyatlıq dərihi» — 3:18-ayəttiki izahətni kərüng.

15:4 Pənd. 12:18; 13:14

15:8 Pənd. 21:27; Yəx. 1:11; Yər. 6:20; Am. 5:21

15:11 «Təhtisara» — əlgənlərnin rohləri baridəjan jayni kərsitidu.

15:11 2Tar. 6:30; Zəb. 7:9; 44:20-21; Yər. 17:9, 10; Yh. 2:24, 25; 21:17; Ros. 1:24

15:12 «Həkawur» — yaki «məshirə kəloquqi».

Dərd-ələm tartsa, rohi sunar..

¹⁴ Yurutulğan kəngül bilimni izdər;
Əkilsizning aqzi nadanlikni ozuk kılar.

¹⁵ Ezilgənlərnin həmmə künliri təstə ətər;
Biraq xad kəngül hərkünini heyttək ötküzər.

¹⁶ Zor baylıq bilən biaramlıq tapqandin,
Azoğa xükür kılip, Pərwərdigardin əyməngən əwzəl..

¹⁷ Nəprət iqidə yegən bordaq gəxtə kılinoğan katta ziyapəttin,
MəhİR-muħəbbət iqidə yegən kəttat əwzəl..

¹⁸ Terikkək kixi jedəl qıqırar;
EoqİR-besik talax-tartixlarni tinqlandurar..

¹⁹ Hırunning yoli tikənlik qaxadur,
Durus adəmnin yoli kətürülgən yoldək daqdamdur.

²⁰ Dana oqul atisini xad kılar;
Əkilsiz adəm anisini kəmsitər..

²¹ Əkli yok kixi əhməklikİ bilən huxtur;
Yurutulğan kixi yolini toqrilap mangar..

²² Məslİhətsiz ix kıloqanda nixanlar əməlgə axmas;
Məslİhətqi kəp bolqanda muddialar əməlgə axurular..

²³ Kixigə jayida bərgən jawabidin hux bolar,
Dəl waktida kıloğan səz nəkədər yaxxidur!

²⁴ Həyatlık yoli əkillik kixini yukirioğa baxlayduki,
Uni qongqur təhtisaradin kutkuzar..

²⁵ Pərwərdigar təkəbburnin əyini yuluwetər;
Biraq U tul hotunlaroğa pasillarni turquzar..

²⁶ Yamanlarning oy-pikri Pərwərdigaroğa yirginqlıktur;
Biraq sap dilning səzliri səyümlüktur..

²⁷ Aq kəz kixi əz ailisigə awariqilik kəltürər;
Para elixkə nəprətləngən kixi kün kərər..

²⁸ Həkkaniy adəm kəndək jawab berixtə qayta-qayta oylinar;
Yaman adəmnin aqzidin xumluq təkülər.

²⁹ Pərwərdigar yaman adəmdin yiraqtur;
Biraq U həkkaniyning duasini anglar..

³⁰ Hux kəzlər kəngülni xadlandurar;
Hux həwər ustihanlaroğa gəx-may kondurar..

³¹ Həyatlıkka elip baridoğan tənbiħkə kulak saloğan kixi danalarning kataridin orun alar.

15:13 Pənd. 17:22; 18:14

15:16 Zəb. 37:16; Pənd. 16:8

15:17 Pənd. 17:1

15:18 Pənd. 28:25; 29:22

15:20 Pənd. 10:1

15:21 Pənd. 10:23; 14:9

15:22 Pənd. 11:14

15:24 «təhtisara» — olgənlərnin rohliri baroğan jayni kərsitidu.

15:25 Pənd. 2:21,22; 12:7; 14:11

15:26 «oy-pikri» — yaki «pilanliri».

15:26 Pənd. 6:18

15:27 Pənd. 1:19

15:29 Zəb. 10:17; 34:15-19; 145:18, 19

15:30 Pənd. 25:25

³² Tərbiyəni rət kılqan öz jenini har kılar;

Tənbihgə kulak salqan yorutular.

³³ Pərwərdigardin qorkux adəmgə danalığ ögītər;

Awwal kəmtərlik bolsa, andin xəhrət kələr..

16¹ Kəngüldiki niyətlər insanoğa təwədur;

Birak tilning jawabi Pərwərdigarning ilkididur..

² İnsan özining həmmə kılqan ixini pak dəp bilər;

Lekin kəlbdeki niyətlərni Pərwərdigar tarazioğa selip tartip kərər..

³ Niyət kılqan ixliringni Pərwərdigarğa tapxurojin,

Xundak kılqanda pilanliring pixip qıkar..

⁴ Pərwərdigar barlıq məvjudiyətning hər birini məlum məksət bilən apiridə kılqan;

Həttə yamanlarnimu balayı'apət küni üqün yaratqandur..

⁵ Təkəbburluqğa toloqan kəngüllərnin hər biri Pərwərdigarğa yirginqlıktur;

Qol tutuxup birləxsimu, jazasız qalması..

⁶ Muhəbbət-xəpket wə həqiqət bilən gunahlar kafarət kilinip yepilar;

Pərwərdigardin əyminix adəmlərni yamanlıqın haliy kılar..

⁷ Adəmning ixliri Pərwərdigarni hursən kilsa,

U həttə düxmənlinrimu uning bilən inaklaxturar.

⁸ Halal aloqan az,

Haram aloqan kəptin əwzəldur..

⁹ İnsan kənglidə öz yolini tohtitar;

Əmma kədəmlirini toqrilaydıqan Pərwərdigardur.

¹⁰ Həttə padixahning ləwlrığə karitip əpsun okulsimu,

Uning əqzi toqra həkümdin qətniməs..

¹¹ Adil taraza-mizanlar Pərwərdigarğa hastur;

Taraza taxlirining həmmisini U yasıqandur..

¹² Padixah rəzillik kilsa yirginqlıktur,

Qünki təht həkkanıyət bilənla məhkəm turar.

¹³ Həkkaniy səzligən ləwlər padixahlarınin hursənlikidur;

Ular durus səzligüqilərni yahxi kərər.

¹⁴ Padixahning kəhri goya ölümning əlqisidur;

Birak dana xixi uning qəzipini tinqlandurar..

¹⁵ Padixahning qirayining nuri kixigə jan kirgüzər;

15:33 Pənd. 1:7; 9:10; 18:12

16:1 Pənd. 16:1; 19:21; 20:24; Yər. 10:23

16:2 «Kəlbdeki niyətlər» — ibraniy tilidə «(adəmlərnin) rohliri» deyilidu.

16:2 Pənd. 21:2

16:3 Zəb. 37:5; 55:22; Mat. 6:25; Luğa 12:22; 1Pet. 5:7

16:4 Ayup 21:30

16:5 «Qol tutuxup birləxsimu,...» — baxqa birhil tərjimisi: «xubhisizki,...».

16:5 Pənd. 6:17; 8:13; 11:21

16:6 «...gunahlar kafarət kilinip yepilar» — Təwrat dəwridə, gunahlar kurbanlıqlar arqılıq «yepilip kəqürüm kilindi» (yəni, «kafarət kilindi»). İnşil dəwrigə kəlgəndilə, gunahlar «elip taxlandı» (məsilən, «Yh.» 1:29).

16:8 Zəb. 37:16; Pənd. 15:16

16:10 «Həttə padixahning ləwlrığə karitip əpsun okulsimu, uning əqzi toqra həkümdin qətniməs» — yənə ikki hil tərjimisi bar: (1) «Padixahning ləwlrığə Pərwərdigarning wəhiyi bolsa, uning əqzi toqra həkümdin qətniməs»; (2) «Padixahning ləwlrı wəhiygə karap səzləydu; uning əqzi toqra həkümdin qətniməslikı kerək».

16:11 Law. 19:36; Qan. 25:13-16; Pənd. 11:1; 20:10, 23

16:14 Pənd. 19:12; 20:2

Uning xəpkiti waqtida yaoqan «keyinki yamoqur»dur..

¹⁶ Danalix elix altun elixtin nəkədər əwzəldur;
Yorutuluxni tallax kümüxnı tallaxın xunqə üstündur!.

¹⁷ Durus adəmning egiz kətürülgən yolu yamanlıqtın ayrılıxtur;
Əz yoliqə ehtiyat kıloqan kixi jenini saqlap qalar.

¹⁸ Məqururluq həlak boluxtin awwal kelər,
Təkəbburluq yikilixtin awwal kelər..

¹⁹ Kəmtər bolup miskinlər bilən bardi-kəldidə bolux,
Təkəbburlar bilən haram mal bəlüxkəndin əwzəldur.

²⁰ Kimki ixni pəm-parasət bilən kılsa payda tapar;
Pərwərdigarəyə tayanəqan bolsa, bəht-saadət kərər..

²¹ Kəngli dana kixi səgək atılar;
Yekimlik səzlər adəmlərnıng bilimini axurar.

²² Pəm-parasət özigə igə boləqanlarəyə həyatlıqning bulikidur;
Əkilsizlərgə təlim bərməkning əzi əkilsizliktur..

²³ Aqılanə kixining kəlbi aqzidin əkil qıqırar;
Uning ləwzigə bilimni ziyadə kılar.

²⁴ Yekimlik səzlər goya həsəldur;
Kəngüllərnı hux kılip təngə dawadur.

²⁵ Adəm balisəyə toqridək kərünidiqən bir yol bar,
Lekin aqiwiti həlakətə baridiqən yollardur..

²⁶ İxligüqining ixtiyi uni ixqə salar;
Uning kərnı uningəyə həydəkqilik kılar..

²⁷ Muttəhəm kixi yaman gəpni kolap yürər;
Uning ləwliri lawuldap turəqan otqə ohxar..

²⁸ Əgri adəm jedəl-majira tuqdurəyüqidur;
Qəywəti yekın dostlarnı ayriwətar..

²⁹ Zorawan kixi yekın adimini azdurar;
Uni yaman yoləyə baxlap kirər..

³⁰ Kəzini yumuwaləqan kixi yaman niyətni oylar;
Lewini qixligən kixi yamanlıqkə təyyardur..

³¹ Həkkəniyəti yolida aqarəqan qaq,
Adəmning xəhrət tajidur..

16:15 «Uning padixahning xəpkiti waqtida yaoqan «keyinki yamoqur»dur» — ibraniy tilida: «Uning (padixahning) xəpkiti «keyinki yamoqurlar»ni əpkəlgən buluttur». «Keyinki yamoqurlar» İsraildə 3-ayda yeqip, ətiyazlıq ziraətlərnı pıxuruxtək həlkilik rolını oynaydu. Xunga hər bir dehqan «keyinki yamoqur»yə təxnadur, ular uni bək kədirləydu.

16:15 Pənd. 19:12; Hox. 6:3; Zək. 10:1; Yaq. 5:7

16:16 Ayup 28:15; Zəb. 19:10; 119:72; Pənd. 3:14,15; 8:11,19

16:18 Pənd. 11:2; 17:19

16:20 «Kimki ixni pəm-parasət bilən kılsa payda tapar» — yaki «nəsihət səzigə kəngül kəyoqan payda tapar».

16:20 Zəb. 2:12; 34:8-9; 125:1; Yəx. 30:18; Yər. 17:7

16:22 Pənd. 13:14

16:25 Pənd. 14:12

16:26 «Uning kərnı uningəyə həydəkqilik kılar» — ibraniy tilida «Uning aqzi uningəyə həydəkqilik kılar».

16:27 «Muttəhəm kixi» — ibraniy tilida «Belialning oqlı» deyilidu. «Belial»ning mənisı «ərziməs» degənlik bolup, bəlkim İblisni kərsitidu.

16:27 Pənd. 12:18

16:28 Pənd. 15:18; 26:21; 29:22

16:29 «Uni yaman yoləyə baxlap kirər» — ibraniy tilida «Uni yahxi əməs bir yoləyə baxlap kirər».

16:30 «Kəzini yumuwaləqan kixi» — yaki «kəz kışquqi kixi», «kəzini qimildatquqi adəm».

16:30 Pənd. 6:13,14

16:31 «Həkkəniyəti yolida aqarəqan qaq, adəmning xəhrət tajidur» — ayətnıng baxkə birhil tərjimisi: «Aq qaq bolsa

³² Asan aqqiklimaydığan kixi palwandin əwzəldur;
Əzini tutuwaloğan xəhər aloğandinmu üstündür..

³³ Qək etəkkə taxlanəjini bilən,
Lekin nətijisi pütünləy Pərwərdigardındur.

17¹ Kurbanlıq gəxlirigə toloğan jedəllik əydin,
Bir qıxləm kuruq nan yəp, kəngül tinqliktə boləğan əwzəl..

² Hizmətkar qewər bolsa, hojisininə nomusta kəyoquqı oqlını baxkurar;
Kəlgüsində u hojining oqlı katarida turup uning mirasni təksim kılar.

³ Sapal kəzan kümüxni tawlar, qanak altunni tawlar,
Biraq adəmninğ kəlbini Pərwərdigar sinar..

⁴ Kəbiğ kixi yaman səzlərgə ixinər;
Yaloğanqı pitniqilərninğ səzigə kulak salar.

⁵ Miskinlərnə məshirə kıləquqı, əzini Yaratkəqini haqarətligüqidur;
Baxkılərninğ bəhtsizlikidin huxal boləğan kixi jazasiz qalmas..

⁶ Kərilərninğ nəwrliləri ularning təjidur;
Pərzəntlərninğ pəhri ularning atiliridur.

⁷ Əhmək yarixik gəp kilsa uningə yaraxmas;
Mətiwər yaloğan səzlisə uningə təhimu yaraxmas.

⁸ Para — uni bərgüqining nəziridə esil bir gəhərdur;
Goya uni nəgila ixlətsə muwəppəkiyətkə erixidiğandək..

⁹ Baxkılərninğ hatalikini yoputup kəqürgən kixi mehir-muhəbbətni kəzlər;
Kona hamanni sorioğan kixi yeqin dostlarni duxməni kılar.

¹⁰ Aqilanigə singən bir eqiz tənbiğ,
Əhməkqə uruloğan yüz dərridin ünümlüktur.

¹¹ Yamanlar pəkət asiylikni kəzlər;
Uni jazalaxkə rəhimsiz bir əlqi əwətilər.

¹² Əhmikanə ix kiliwatkan nadan kixigə uqrap qaloğandin kərə,
Baliliridin ayriloğan eyikqə yolukup qaloğan yahxi.

¹³ Kimki yaxxilikqə yamanlik kilsa,
Ixikidin balayikaza neri kətməs..

¹⁴ Jedəlning baxlinixi tosmiini su elip kətkəngə ohxaydu;
Xunga jedəl partlatxin awwal talax-tartixtin qol üzgin..

¹⁵ Yamanni aqlioğan,
Həkkəniyətkə qara qaplioğan,
Ohxaxla Pərwərdigarə yirginqliktur..

adəmninğ xəhrət təjidur; u həkkəniyətkə yolida pəyda bolidu».

16:32 «Əzini tutuwaloğan» — ibraniyi tilida: «Əz roğini idarə kildioğan» dēğan səzlər bilən ipadiliniidu.

17:1 «Kurbanlıq gəxlirə» — ibraniylar ibadəthanida Hudaqə atəp soyoğan bəzi kurbanlıq gəxlirininğ kəp kismini eyigə əkilip yeyixkə bolatti.

17:1 Pənd. 15:17

17:3 Pənd. 27:21; Yər. 17:10

17:5 Pənd. 14:31

17:8 «Para — ...goya uni nəgila ixlətsə muwəppəkiyətkə erixidiğandək» — bu ayət həjwi, kinayilik səz bolup, omumi, əmma əpsuslinarlik bir əhwalni kərsitidu; əlwəttə, u bu ixni təripliməydu.

—Baxkə birhil tərijimi: «U buni nəgila ixlətsəm muwəppəkiyətkə eriximən, dəydu».

17:13 Qan. 32:35; Pənd. 20:22; 24:29; Rim. 12:17; 1Tes. 5:15; 1Pet. 3:9

17:14 Pənd. 20:3

17:15 Mis. 23:7; Pənd. 24:24; Yəx. 5:23

- ¹⁶ Əhməkning kengli danalığını ətiwarlimisa,
Kəndəkmə uning qolida danalığını setiwaloqudək puli bolsun?.
- ¹⁷ Həqəkiy dost hərdəim sanga muhəbbət kərsitər,
Həqəkiy kərindəx yaman kününg üçün yardəmgə dunyaoqə kəlgəndur.
- ¹⁸ Əkilsiz kixi qol bəriş,
Yəkini üçün kəpil bolidu.
- ¹⁹ Jedəlgə amraq gunahqə amraqtur;
Bosuoqini egiz qiloqan həlakətni izdər...
- ²⁰ Niyiti buzuloqan yaxxilik kərməs;
Tilida hək-nahəkni astin-üstün qiloquqə balaqə yolukər.
- ²¹ Bala əhmək bolsa, ata oqəm-qəyoqə patar;
Həmakətning atisi huxallik kərməs.
- ²² Xad kəngül xipalik doridək təngə dawadur;
Sunuq roq-dil adəmnin yilikini kurutar..
- ²³ Qirik adəm yəng iqidə parini qəbul qilar;
U adalətnin yolini burmilar..
- ²⁴ Danalığ yorutuloqan kixining kəz aldida turar;
Biraq əkilsizning kəzi hiyalkəxlik qilip qutupta yürər..
- ²⁵ Galwang bala atini azaboqə salar;
Uni tuqquqiningmu dərdi bolar..
- ²⁶ Həqəkaniylaroqə jərimanə qoyuxqə kət'iy bolmas;
Əmirlərni adalətni qolliqini üçün dumbalaxqə bolmas..
- ²⁷ Bilimi bar kixi kəm səzlük bolar;
Yorutuloqan adəm qəltis eqir-besik bolar..
- ²⁸ Həttə əhməkmu az səzlisə dana həsablinar;
Tilini tizginligən kixi danixməni sanilar.

18¹ Kəpqiliktin ayrilip yaloquz yürgən kixi həman öz nəpsigə qoq tartar;
Hərkəndəq qin həkmətkə həman jan-jəhli bilən kərx qikər.

- ² Əhmək yorutuluxqə kizikməş;
Kizikidəqini pəkət öz oyliqanlirini kərsitixla, halas.
- ³ Yaman kixi kəlsə, nəprətmu pəyda bolar;
Nomussiz ix iza-ahənəttin ayrilmas..
- ⁴ Adəmnin səzliri qongkur sularoqə ohxar;
Danalığ buliği erik süyidək ərəkəxləp aqar.
- ⁵ Yamanoqə yan besixqə,

17:16 «Əhməkning kengli danalığını ətiwarlimisa,...» — ibraniy tilida «Əhməkning həq kengli yəq tursa,...»

17:19 «Bosuoqini egiz qiloqan kixi» — ibraniy tilida «Dərwazisini egiz qiloqan (kixi)». Bundaq adəm bəlkim əzining bay ikənlikini kəz-kəz qilməqə bolidu.

17:19 Pənd. 16:18

17:22 Pənd. 15:13

17:23 «Qirik adəm yəng iqidə parini qəbul qilar» — ibraniy tilida «Qirik adəm baqrida parini qəbul qilar...» yəki «Qirik adəm baqjirdin parini alar...».

17:24 Top. 2:14; 8:1

17:25 Pənd. 10:1; 15:20; 19:13

17:26 «jərimanə qoyux» — «jərimanə qoyux»ning «jazalax» degən omumi y mənisi mu boluxi mumkin. «Həqəkaniylaroqə jərimanə qoyuxqə kət'iy bolmas» — ibraniy tilida «Həqəkaniylaroqə jərimanə qoyuxqə yaxxi əmas».

17:27 «qəltis eqir-besik bolar» — ibraniy tilida «səlkən rohi bar» degənni bildiridu.

18:3 «nəprətmu pəyda bolar» — yəki «pəslikmu pəyda bolar».

Sorakta həqqaniyyətə uwal kılıxka kət'iy bolmas...

⁶ Əhməkning ləwliri uni jedəlgə baxlar;
Uning aqzi «Meni dumbala» dəp təklip kılar.

⁷ Əhməkning aqzi öz bexioğa həlakəttur;
Uning ləwliri öz jeniöğa qapqandır...

⁸ Ojəywəthorning səzliri hərhil nazunəmətlərdək,
Kixining kəlbigə qongqur singdürülər...

⁹ İxida hürun boləjan kiximu,
Buzəjunqi bilən ülpətdax bolidu...

¹⁰ Pərwərdigarning nami məzmut munardur;
Həqqaniylar uning iqigə yügürüp kirip yukirida aman bolar...

¹¹ Bay adəm mal-dunyasini «mustəhkəm xəhirim» dəp bilər;
Nəziridə özini saklaydioğan egiz sepildək turar...

¹² Bitqit boluxtin awwal, kəngülgə təkəbburluk kələr;
Awwal kəmtərlik bolsa, andin xəhrət kələr...

¹³ Səzni anglimay turup, aldirap jawab bərgən,
Əhməklikini kərsitip özini hijaləttə qaldurur.

¹⁴ Təndiki aqrıq azabioğa adəmnin öz rohi bərdaxlık bərgüzər;
Biraq rohi sunəjan bolsa uni kim kətürər?

¹⁵ Yərutuləjanın kəlbi bilimə erixməktə,
Aqılanining kulaklıri bilimni izdiməktə.

¹⁶ Sowəjat öz igisigə ixikni daəqdam eqip bərər;
Uni qong ərbablar aldioğa yətküzər.

¹⁷ Dəwa kıləqanda, awwal səzligüqining səzliri orunluk kərünər;
Lekin qarxi tərəp soal qoyup ixni sürüxtürər...

¹⁸ Qək taxlax jedəllərni tügitor;
Ojəjilarning arisidiki ixnimu həl kılar.

¹⁹ Rənəjən kərindaxning kənglini elix mustəhkəm xəhərni elixtinmu təs;
Jedəl-majira qorəjanın takək-baldaklırioğa ohxaxtur.

²⁰ Adəm durus səzligənlikidin kərsikə tok bolar;
Əz kənglidin qıkkən səzlidiridin mol həsul alar...

²¹ Həyat-mamat tilning ilkididur;
Kimki uning təsirini ətiwarlısa uning mewisidin yər...

²² Hotunni tallap aləjan kixi yaxxilik tapidu,

18:5 «kət'iy bolmas» — ibraniy tilida «yahxi əməs».

18:5 Law. 19:15; Qan. 1:17; 16:19; Pənd. 24:23

18:7 Pənd. 10:14; 12:13; 13:3

18:8 «Kixining kəlbigə...» — ibraniy tilida «Kərsikining iqki yərlirigə...».

18:8 Pənd. 26:22

18:9 «Kiximu...» — ...mu — demək, hürun adəm ojəywəthoroğa ohxax buzəjunqidur.

18:10 Hək.9:51; 2Sam. 22:51; Zəb. 18:1-3; 61:3-4; Pənd. 29:25

18:11 Pənd. 10:15

18:12 Pənd. 11:2; 15:33; 16:18

18:17 Pənd. 25:8

18:20 «Adəm durus səzligənlikidin .. mol həsul alar» — ayət ibraniy tilida «Aqzining mewisidin adəmnin kərsikə tok bolar; ləwlirining həsulidin qanaətlinər» dəgən səzlər bilən bildürülidu.

18:20 Pənd. 12:14; 13:2

18:21 «Kimki uning təsirini ətiwarlısa uning mewisidin yər» — yəki «Kimki öz səzligə amrak bolsa, xu uning mewisini yər».

18:21 Pənd. 21:23; Yək. 3:2

U Pərwərdigarning mərhimitigə erixkən bolidu..

²³ Miskinlər pəs awazda yelinip səzlər;

Bay bolsa qopallıq bilən jawab berər.

²⁴ Dostni kəp tutkən kixi harab bolar;

Lekin kərindaxtinmu yeqin baqlanoqan bir dost bardur..

19¹ Pəzilətlik yolda mangoqan kəmbəoqəl,
Hıyligər səzlük əhməktin yaxxıdır..

² Yənə, oqəyriti bar kixi bilimsiz bolsa bolmas;
Aldirangoqı yoldin qıkar..

³ Kixining əhməklikı öz yolini astin-üstün kıliwetər;
Xundək turukluk u kenglidə Pərwərdigardin rənjpı aqrınar..

⁴ Baylıq dostni kəp kılar;
Miskinlər bar dostidinmu ayrılıp qalar..

⁵ Yaloqan guwahlıq kıloqan jazalanmay qalmas;
Yaloqan eytkuqimu jazadin kutulalmas..

⁶ Tola adəm sehiydin iltipət kəzlər;
Sowqat berip turoquqıoqə həmmə kixi dosttur..

⁷ Namratlaxkəndin kərindaxlirimu zerikər;
Uning dostliri tehimu yırək qaqar;
Yalwurup qoqlisimu, ular tepilmas..

⁸ Pəm-parasətkə erixküqi özigə köyünər;
Nurni saqlıoqan kixining bəhti bolar.

⁹ Yaloqan guwahlıq kıloqan jazalanmay qalmas;
Yaloqan eytkuqimu həlak bolar..

¹⁰ Həxəmətlük turmux əhməkqə yaraxmas;
Kulning əməldarlar üstidin həküm sürüxi tehimu qamlaxmas..

¹¹ Danixmənlük ıgısını asanlıqqə aqqıqlanmaydioqan kılar;
Hatalıqni yoputup kəqürük uning xəhritidur.

¹² Padixahning oqəzipi xirning hıwlixioqə ohxax dəh xətlük bolar;
Uning xəpkiti yumran ot-qəpkə qıxxkən xəbnəmdək xerindur..

¹³ Əhmək oqul atisi üqün balayıkazadur;
Uruxkək hotunning zarlaxliri tohtimay temip qıxxkən tamqə-tamqə yeoqinoqə ohxaxtur..

¹⁴ Əy bilən mal-mülük ata-bowilərdin mirastur;

18:22 Pənd. 19:14

18:24 Pənd. 17:17

19:1 Pənd. 28:6

19:2 «bolmas» — ıbraniy tilida «yahxi əməs». «Aldirangoqı yoldin qıkar» — ıbraniy tilida «Ayaqlirini aldiratkuqi kixi hata qadəm basar».

19:3 Yaq. 1:13,14,15

19:4 Pənd. 14:20

19:5 «Yaloqan eytkuqi...» — ıbraniy tilida «Yaloqan (sez) püwligüqi...»

19:5 Qan. 19:19; Pənd. 21:28

19:6 «Tola adəm sehiydin iltipət kəzlər...» — yaki «Tola adəm əmirdin iltipət kəzlər...».

19:7 Pənd. 14:20

19:9 «Yaloqan eytkuqi...» — ıbraniy tilida «Yaloqan (sez) püwligüqi...».

19:10 Pənd. 30:22

19:12 Pənd. 16:14,15; 20:2

19:13 Pənd. 10:1; 15:20; 17:25; 21:19; 27:15

«Pənd-nəsihətlər»

Birək pəm-parasətlik hotun Pərwədigarning iltipatidindur..

¹⁵ Hurunluk kixini oqəplət uyquə oqərk kilar;

Bikar tələp aqarqilıqning dərdini tartar..

¹⁶ Pərwədigarning əmrigə əməl kıləjan kixi öz jenini saklar;

Əz yolliridin həzi bolmioqan kixi ələr..

¹⁷ Kəmbəqəllərgə rəhimdillik kıləjan,

Pərwədigaroqə kərz bərgən bilən barawərdur;

Uning xəpkitini Pərwədigar kayturar.

¹⁸ Pərzəntingning tərbiyini qəbul kılxiqə ümidwar bolup,

Uni jazalap tərbiyə berip turoqin;

Lekin uni əlgüqə har bolsun degüqi bolma..

¹⁹ Qəhrlik kixi jaza tartar;

Uni kutkuzmaqqi bolsang, kayta-kayta kutkuzuxung kerək.

²⁰ Nəsihətni angliqin, tərbiyəni qəbul kıləjan,

Undək kıləjanda keyinki künliringdə dana bolisən.

²¹ Kixining kənglidə nuroqun niyətlər bar;

Ahirida pəkət Pərwədigarning dalalət-hidayitidin qikқан ix akar..

²² Kixining yekimlikı uning mehir-muhabbitidindur;

Miskin bolux yaləjanqiliktin yaxxidur.

²³ Pərwədigardın əyminix kixini həyatka erixtürər;

U kixi hatirjəm, tok yaxap, balayıkaza qüxürülüxidin haliy bolar..

²⁴ Hurun qolini sunup qaqioqə tikğini bilən,

Qizani aqzioqə selixkimu hurunluk kilar..

²⁵ Həkawuroqə kıləjan tayak jazasi saddioqə kıləjan ibrəttur;

Yorutuloqan kixigə berilgən tənbi,

Uning bilimini tehimu ziyadə kilar..

²⁶ Atisining melini bulioqan,

Anisini əyidin həydəp qikəroqan,

Rəswalik, iza-ağanət kəlduroquqi oquldur.

²⁷ I oqul, nəsihətkə kulikıngni yupuruwalsang,

Əkilning təlimliridin yirəklaxkiningdur..

²⁸ Pəskəx guwahqi adalətni mazək kıləquqidur;

Yaman adəmning aqzi rəzillikni yutar..

²⁹ Həkawurlar üqün jazalar təyyardur,

Əhməklərnıng dümbisigə uridioqan kəmqa təyyardur..

19:14 Pənd. 18:22

19:15 Pənd. 6:9; 10:4; 20:13

19:16 «Əz yolliridin həzi bolmioqan kixi ələr» — yaki «Uning (demək, Pərwədigarning) yollirini kəmsitkən kixi ələr».

19:16 Pənd. 3:21,22; Luka 11:28

19:18 «Lekin uni əlgüqə har bolsun degüqi bolma» — baxka birhil təjrimisi: «...birək uning yioqə-zarlırioqə kulək salma».

19:18 Pənd. 13:24; 23:13; Əf. 6:4

19:21 Ayup 23:13; Zəb. 33:11; 115:3; Yəx. 46:10

19:23 Zəb. 34:9-10

19:24 Pənd. 26:15

19:25 Pənd. 21:11

19:27 «I oqul, ... əkilning təlimliridin yirəklaxkiningdur» — baxka birhil təjrimisi: «I oqlum, əkilning təlimliridin yirəklaxturidioqan səzlərni anglaxtin əzüngni tart!».

19:28 «Pəskəx guwahqi» — ibraniy tilida: «Belialning (Iblisning) guwahqisi».

19:29 «Həkawurlar» — yaki «Məshirə kıləquqilar».

- 20**¹ Xarab kixini rəsua qılar,
Həraq kixini ojaljirlaxturar;
Kimki uningoja berilip ezip kətsə, əkilsizdur.
² Padixahning ojazipi xirning hərkirixigə ohxax qorqunqluktur;
Uning aqqikini kəltürgən, öz jeniəja jaza qüxürər...
³ Əzini majiradin neri qilix kixining izzitidur;
Biraq hər bir əhmək özini basalmas..
⁴ Hurun adəm kıxta yər həydiməs;
Yiqim waqtida yoklukta kəlip axlıq tilər..
⁵ Kixining kənglidiki oy-niyətliri qongkur suəja ohxaxtur;
Yorutulojan adəm ularni tartip alalaydu..
⁶ Əzini sadıq dəydiəjanlar kəptur;
Biraq ixənqlik bir adəmni kim tapalisun?
⁷ Həqkanıy adəm diyanətlik yolda mangar;
Uning pərzəntlirigə bəht-bərikət qaldurular!
⁸ Padixah adalət təhtidə olturojanda,
Həmmə yamanlıqni kəzi bilən qoqlaydu..
⁹ Kim əzini gunahdin tazilandim,
Wijdanim paklandi, deyələydu?..
¹⁰ Ikki hil taraza texi,
Ikki hil kürə ixlitix,
Ohxaxla Pərwədigaroja yirginqluktur..
¹¹ Həttə bala öz hisliti bilən bilinər;
Uning qilojanlirining pak, durus yaki əməsliki hərəkətliridin kərünüp turar.
¹² Kəridiojan kəzni, anglaydiojan kulakni,
Hər ikisini Pərwədigar yaratti..
¹³ Uyquəja amraq bolma, namratlıkka uqraysən;
Kəzüngni eqip oyoqak bol, nening mol bolar..
¹⁴ Heridar mal alojanda: «Naqar ikən, naqar ikən!» dəp qakxaydu;
Elip kətkəndin keyin «Esil nərsə, ərzan aldım» dəp mahtinidu.
¹⁵ Altun bar, ləəl-yakutlarmu kəptur;

20:2 «... öz jeniəja jaza qüxürər» — ibraniy tilida: «... öz jeniəja gunah qilojan bolidu».

20:2 Pənd. 16:14; 19:12

20:3 Pənd. 17:14

20:4 «Hurun adəm kıxta yər həydiməs» — Pələstində bir yil altə pəsılə bəlinidu. On birinçi, on ikkinçi ay «kix pəsli» hesablinidu. «Kix» pəsli yər həydidiojan pəsil, qünki bu pəsildə yamoqur yeəjip tuprak yumxak bolidu.

20:5 «Kixining kənglidiki oy-niyətliri ... yorutulojan adəm ularni tartip alalaydu» — bu pənd-nəsihətkə karita alimlarda təvəndikidək birqanə hil qüxəngə bar: (1) hər adəmning kənglidə qongkur oy-niyətlər bardur; yorutulojan kixi bu oy-niyətləri (yahxi bolsun yaman bolsun) əqli bilən qüxinip yetələydu. (2) yorutulojan kixi danixməh həm az səzləyiojan kixilərdin ularning yahxi oy-pikirlirini, yahxi nəsihətlirini alalaydu. (3) yorutulojan kixi yaman niyyətlik kixilərdin aqzidin ularning niyyətlini bilələydu. (4) bəzi alimlar bu ayətni «hər bir kixining kənglidə Hudadin kəlgən daləlat (yoloyuruk, hıdayət) bardur; u qongkur kuduktiki suəja ohxaydu; ...» dəp qüxinip, uning mənisini: «Hudadin kəlgən xu «daləlat» hər bir adəmning kənglidə boləjan bolidu, yorutulojan kixi bu daləlatni jakarlap baxqılarnı yorutalaydu» dəp qüxəndüridu.

–Bizningə birinçi hil qüxəngini toqrə dəp karaymiz.

20:5 Pənd. 18:4

20:8 Pənd. 20:26

20:9 1Pad. 8:46; Ayup 14:4; Zəb. 51:5-7; Top. 7:20; 1Yuha. 1:8

20:10 Kan. 25:13; Pənd. 11:1; 20:23

20:12 Mis. 4:11; Zəb. 94:9

20:13 Pənd. 19:15

Birək bilimni beoqixloqan ləwələr nemidegən kimmətlik gəhərdur!.

¹⁶ Yatka kepil boloqan kixidin kərzgə tonini tutup aloqin;

Yat hotunoqa kapalət bərgən kixidin kapalət puli al..

¹⁷ Aldap erixkən tamak tatlıktur;

Keyin, uning yegini xeoqil bolar..

¹⁸ Pilanlar məsliħət bilən bekitalər;

Pixkan kərsətmə bilən jəng kıləqin.

¹⁹ Gəp toxuoquqi sirlarni axkarilar;

Xunga waləktəkkür bilən arilaxma..

²⁰ Kimki ata-anisini ħəkarət kilsa,

Uning qirioqi zulumət karəngəjusida əqər!.

²¹ Tez erixkən miras ħaman bərikətlik bolmas..

²² Yamanlıqqa yamanlıq qayturay demə;

Pərwərdigarəya tayinip küt, U dərdinggə yetər..

²³ Ikki hil taraza texi Pərwərdigarəya yirginqlıktur;

Sahta əlqəm kət'iy yarimas..

²⁴ İnsanning ħayatlık kədəmlirini Pərwərdigar bəlgiləydu;

Undakta insan öz musapisini nədin bilsun?.

²⁵ Bir nərsisini yeniklik bilən «Hudaəya ataloqan!» dəp wədə berix,

Kəsəmlərdin keyin ikkilinip qayta oylinix,

Əz jenini kiltakka qüxürgəngə barawər.

²⁶ Dana padixah yamanlarni topanni soruoqandək soruwetidu,

Ĥaman təpkəndək tuluk bilən yanjiwetər.

²⁷ Adəmnin roħ-wijdani — Pərwərdigarning qirioqidur,

U kəlbning ħərbir təglirini təkxürüp pərək etər.

²⁸ Mehır-xəpkət wə ħəkiqət padixahni saklaydu;

U mehır-xəpkət bilənla öz təhtini mustəħkəmləydu.

²⁹ Yax yigitlərnin qawulluqi ularning pəhridur;

Kerilarning izziti aq qaqiridur..

³⁰ Tərbiyə yariliri yamanlıqni tazilap qıqırar,

Tayak izliri iq-baoqirni taza kılar..

21 ¹ Padixahning kəngli eriklardiki sudək Pərwərdigarning kəlididur;

Pərwərdigar kəyərgə tooqrilisa, xu tərəpkə mangidu.

² İnsan əzining ħəmmə kıloqan ixini tooqra dəp bilər;

20:15 Pənd. 3:14,15

20:16 Pənd. 11:15; 27:13

20:17 Pənd. 9:17

20:19 Pənd. 11:13

20:20 Mis. 21:17; Law. 20:9; Qan. 27:16; Mat. 15:4

20:21 Pənd. 13:11; 28:20

20:22 Qan. 32:35; Pənd. 17:13; 24:29; Rim. 12:17; 1Tes. 5:15; 1Pet. 3:9

20:23 «kət'iy yarimas» — ibraniy tilida «yahxi əməs».

20:23 Pənd. 20:10

20:24 Ayup 31:4; Zəb. 37:23; 139:1-3; Yər. 10:23

20:29 Pənd. 16:31

20:30 Pənd. 10:13

«Pənd-nəsihətlər»

Lekin Pərwərdigar kəlbdeki niyətləni taraziqə selip tartip kərər...

³ Pərwərdigarning nəziridə,

Həkkəniyyət bələn adalət yürüzüx kurbənlək kəlxitin əwzəldur.

⁴ Təkəbbur kəzlər, məqrur kəlb, yamanlarning qiriqi — həmmisi gunahtur.

⁵ Əstayidil kixilərnin oyliri ularni pəkət bayaxatlıkqə yetəklər;
Qeqiləngəqularning oyliri bolsa, ularni pəkət yoxsuzlukqə yetəklər.

⁶ Yaoqlima til bələn erixkən baylıqlar,
Əlümni izdəp yürənlər kooqlap yürənlər bir tütünlə, halas.

⁷ Yamanlarning zalimlikə əzlirini qirmiwalar;
Qünki ular adalət yolida mengixni rət kəqlənlər.

⁸ Jinayətkar mənqidənlər yol nəhəyiti əgrikdir;
Sap dil adəmnin hərəkəti tütüzdur.

⁹ Soquxkək hotun bələn azadə əydə billə turoqəndin kərə,
Əgzining bir bulungida yaloquz yetip kəqlənlər yaxsi.

¹⁰ Yaman kixining kəngli yamanlıkqə hərisməndur;
U yeqiniqəimu xapaət kərsətməs.

¹¹ Həkawurning jazaqə tartilixi, bilimsizgə ibrət bolar;
Dana kixi kəqlənlər nəsihətlərdin təhimu kəp bilim alar.

¹² Həkəkəni Boloquqi yamanlığə əyini kəzlər;
U həman yamanlarni yamanlıkqə qoyup yikətlər.

¹³ Miskinlərnin nalisəqə kəlikini yoputup kari bolmioquqi,
Ahiri əzi pəryad kətlər,
Bərlək həqkim pərwə kəlməs.

¹⁴ Yoxurun sowqət qəzəpnə basar;
Yəng iqidə bərləgə para kəhl-qəzəpnə pəşəytər.

¹⁵ Adalətni bəja kətlərək həkkəniylərnin huxallıqidur,
Bərlək yamanlık kəqlənlərlə wəhimidur.

¹⁶ Həkmət yolidin əzil kətlənlər kixi,
Ərwahlərnin jəməiti iqidikilərdin bolup kəqlər.

¹⁷ Tamaxaqə bərləgənlər kixi nəmrət kəqlər;
Yaq qaynaxkə, xarab iquxkə amrək bəyimas.

¹⁸ Yaman adəm həkkəniyyət adəm qəqlənlər pulining ornida kəqlər;
Əzilənlər duruslarning orninqə iqləslər kəqlər.

21:2 «Kəlbdeki niyətlər» — ibrəniy tilida «kəlb» deyilidu.

21:2 Pənd. 16:2

21:3 1Sam. 15:22; Zəb. 50:8-14; Yəx. 1:11, 16; Həox. 6:6

21:4 «yamanlarning qiriqi» — muxu yərdə «qiraq» bəlkim adəmnin rohnəni, yəni adəmnin əng qongqur yerini kərsitidu (20:27-ayətni kərləng). Bəxlə birhəl tərlimisi «yamanlarning həsuli»

21:5 Pənd. 10:4; 13:4

21:6 Pənd. 10:2, 4; 13:11

21:9 «Soquxkək hotun bələn azadə əydə billə turoqəndin kərə,...» — yəki «Soquxkək hotun bələn azadə əydə olturoqəndin kərə,...».

21:9 Pənd. 21:19; 25:24; 27:15

21:11 «Həkawurning...» — yəki «Məshirə kəqlənlərnin...».

21:11 Pənd. 19:25

21:12 «Həkəkəni bəloquqi» — demisəkmə «Həkəkəni Bəloquqi» Huda Əzidur.

21:14 «yəng iqidə» — ibrəniy tilida «bəqlər iqidə». «Yoxurun sowqət qəzəpnə basar... kəhl-qəzəpnə pəşəytər» — demisəkmə, bu həl pənd-nəsihət bundək iqlərnin tərliməydu, pəkət omumi əhləlni təsvirləydu, halas.

21:14 Pənd. 17:8; 18:16

21:16 «Ərwahlər» — əlülərnin rohlirini kərsitidu.

21:18 Pənd. 11:8

¹⁹ Soquxkak və terikkək ayal bilən ortaq turojandin,
Qəl-bayawanda yaloquz yaxiojan yahxidur..

²⁰ Aqılanining öyidə baylik bar, zəytun may bar;
Biraq əhməklər tapqinini utturluk buzup-qaqar.

²¹ Həkkəniyə, məhribanlikni izdigüqi adəm,
Hayat, həkkəniyə və izzət-hərmətkə erixər.

²² Dana kixi küqlüklər xəhiring sепiləyə yamixar,
Uların tayanqı boləyən qoroqinini oqulitar.

²³ Əz tiləyə, aqləyə igə boləyən kixi,
Jenini awariqiliklərdin saqlap qalar..

²⁴ Qongqilik qələyənlar,
«Hakawur», «həli qong», «mazəqi» atilar.

²⁵ Hurun kixi öz nəpsidin həlak bolar,
Qünki uning qoli ixka barmas;

²⁶ Nəpsi yaman bolup u kün boyi təmə qilip yürər;
Biraq həkkəniyə adəm həqnəmini ayimay sədikə qilar..

²⁷ Yaman adəmnin qurbanliqi Pərwərdigəyə yirginqlitur;
Rəzil qərəzdə əpkelingən bolsa tehimu xundəktur!.

²⁸ Yələyən guvəhlik qələyən qəlak bolar;
Əyni əhwalni anglap səzligən kixining səzi əbədgigə aqar..

²⁹ Yaman adəm yüzini qəlin qilar;
Durus kixi yolini oylap puhta basar.

³⁰ Pərwərdigəyə qarxi turalaydiəyən həqkəndəq danalik, əqil-parasət yəki tədbir yəktur.

³¹ Atlar jəng küni üqün təyyar qiləyən bolsimu,
Biraq qələibə-nijat pəkət Pərwərdigəyindir..

22¹ Yəxi nam zor bayliqə igə boluxtin əwzəl;
Qədir-qimmət altun-kümüxtin üstündur..

² Gəday bilən bay bir zeminda yaxar;
Hər ikkisini yaratqan Pərwərdigəyur..

³ Zərək kixi balayikazani aldin kərüp qaqar;
Saddilar aldiəyə berip ziyan tartar..

⁴ Əzini təwən tutup, Pərwərdigəyən əyminixning bərikiti — bayaxatlik, izzət-hərmət və həyattur.

⁵ Həyligərlərnin yolida tikənlər, tuzəqlər yatar;
Əz yələyən həzi boləyən kixi ulardin yirək bolar..

⁶ Balioy kikiqida mijəzigə qarap durus təbriyə bərsəng,

21:19 Pənd. 21:9; 25:24

21:23 Pənd. 18:21

21:26 Zəb. 37:26

21:27 Pənd. 15:8; Yəx. 1:13; Yər. 6:20; Am. 5:21

21:28 Pənd. 19:5, 9

21:31 Zəb. 20:7; 33:16-17

22:1 Top. 7:1

22:2 «Gəday bilən bay bir zeminda yaxar» — ibraniy tilida: «Gəday bilən bay bir-birigə yolukar».

22:2 Pənd. 29:13

22:3 Pənd. 27:12

22:5 «Əz yələyən həzi boləyən kixi» — ibraniy tilida «Əz jenini saqlaydiəyən kixi».

«Pənd-nəsihətlər»

Qong bolqanda u xu yoldin qikmas..

⁷ Baylar miskinlərne baxqurur;

Kərzdar kərz igitining kulidur.

⁸ Nahəklək urukini qaqkanning alidiojan həsuli balayi'apəttur;

Uning oqəzəp-həywisi quxər..

⁹ Sehiy adəm bərikət tapar;

Qünki u miskinlərgə öz nenidin bəlüp bərgüqidur..

¹⁰ Həkawurni qoqliwətsəng, jedəl-majira besilar;

Kelixməslilər wə xərməndiqiliklər tögər.

¹¹ Pak niyətni qədirləydiojan kixining səzliri güzəldur;

Xunga padixah uning bilən dost bolar..

¹² Pərwərdigarning kəzi ilim-həkləkətni saqlar;

U iplaslarning səzlirini eqip taxlap bikar kılar..

¹³ Hurun adəm: «Taxkırida bir xir turidu,

Koqioja qıksam ɵltürülmən!» — dəydu..

¹⁴ Zinahor ayalning əozi qongkır bir oridur;

Pərwərdigar narazi boləjan kixi uningəja quxüp ketər..

¹⁵ Nadanlık səbiy balılarning kəlbigə baqləqlıktur;

Bırək tərbiyə tayıki buni uningdin yırək kılar..

¹⁶ Miskinlərne ezix bilən bay boləjan,

Wə baylarəja sowəqət sunidiojan kixi,

Ahiri pəkət yəksullukta qalar..

Ottuz həkmətlik səz

¹⁷ Kılak sal, sanga aklılanilərne səzlirini ɵgıtəy;

Kəngül koyup biliminni ɵgəngin.

¹⁸ Ularni kəlbıngdə qıng tutsang,

Ular sanga xerin bolar,

Ləwliringdə səp bolup təyyar turidu.

¹⁹ Qın kəlbıng bilən Pərwərdigarəja tayinixing üqün,

Bügün bu həkmətlik səzlərne baxka birsigə əməs,

Bəlki sanga yətküzdum.

²⁰ Uningdin mana ottuzni yazdim,

22:6 «Bəliəja kiqikidə mijəzigə kərap durus tərbiyə bərsəng, ... yoldin qikmas» — bizningəja bu pənd hər bir balining əlahədilik, əsliki bar, xunga bəliəja öz mijəzigə, məhiyyətigə kərap tərbiyə bərix kərək, dəgənni kərsitidu. Baxka birhil tərjimisi: «Bəliəja kiqikidə həkkəniy yolda mənigəni ɵgətsəng,... yoldin qikmas».

–Bəzi xərhqilər əyətni «kinayilik səz» dəp quxinip: «Bəliəja kiqikidə ɵzi həljojan (xəhsiyətqi) yol boyiqə tərbiyə bəriwər! Mana, qong bolqanda u xu yoldin qikmas!» dəp tərjimə kılidu (dəmək, balini ərkilətmə!).

22:8 «Uning oqəzəp-həywisi» — ibrəniy tilidə «Oqəzipini yətküzidiojan həsisi» deyilidu.

22:8 Ayup 4:8; Həox. 10:13

22:9 «Sehiy adəm» — ibrəniy tilidə «sehi kəzlək kixi».

22:9 2Kor. 9:6

22:11 Zəb. 101:6

22:12 «Pərwərdigarning kəzi ilim-həkləkətni saqlar» — Pərwərdigar hər bir dəwrdə, hər bir yərdə ɵzini kərsitidiojan ispat-həkləkətni saqlaydu, həm xundakla xu ispat-həkləkətni qədirləydiojan, xularəja guwəh bəridiojan kixilərne saqlaydu («Rim.» 1:19-20ni kərküng); U yənə bərlək insənarəja Kalam-Xerif (Tawrat, Zəbur, İnji) bərgüqidur.

22:13 Pənd. 26:13

22:14 «Zinahor ayal» — ibrəniy tilidə «yat ayal».

22:14 Pənd. 2:16; 5:3; 7:5; 23:27

22:15 Pənd. 13:24; 19:18; 23:14; 29:15,17

22:16 Pənd. 14:31; 17:5

«Pənd-nəsihətlər»

Buning iqidə nəsihətlər həm bilim bar..

²¹ Bular bilən həqiqətning səzlrining dərwəyə həqiqət ikənlikini bilələysən,
Wə xundak kılıp seni əwətküqilərgə həqiqətning səzliri bilən jawab qayturalaysən.

²² Yoksuldin bulap alma, u kəmbəqə tursa,
Ajiz məminləni sorak ornida bozək qılma..

²³ Qünki Pərwədigar ularning dəwasini kətürər,
Ulardin bulap aloqanlardin bulap alar..

²⁴ Mijəzi ittik adəm bilən dost bolma,
Kəhrlik adəm bilən arilaxma,

²⁵ Bolmisa, uning yaman yolini əginip kəlip, kiltakka qüxisən.

²⁶ Baxqılaraqə kepil bolup qol bərgüqilərdin bolma,
Qəzrləni tələxə kapalət bərgüqilərdin bolma;

²⁷ Sening qayturalioqudək nərsəng bolqan bolsa,
Ular orun-kərpiliringni bikardin-bikar astringdin elip kətmigən bolattil!

²⁸ Ata-bowiliring pasilni bəlgiləp bərgən kona qegra taxlirini yetkimə..

²⁹ İxni əstayidil wə qakqan bejiridioqan kixini kərgənmidin?
U pəs adəmləning hizmitidə bolmas;
Padixahlarning aldidə turar..

23 ¹ Katta ərbab bilən həmdastihan bolsang,
Aldingdiki kim ikənlikini obdan oylan.

² İxtiyin yaman bolsa,
Gelingəyə piqak təngləp turoqandək özünqni tart..

³ Uning nazunemətlirini tama qılma,
Ular adəm aldaydioqan tamaklardur.

⁴ Bay bolimən dəp özünqni upratma;
Əzünqning zəhningni bu ixka qaratma..

⁵ Baylıqlaraqə kəz tikixing bilənla, ular yok bolidu;
Pul-mal dərwəyə əzigə qanat yasap,
Huddi bürküttək asmanəyə uqup kətər.

22:20 «Uningdin mana ottuzni yazdim» — bu «ottuz söz» 22:22-24:22də tepilidu.

—Baxka birhil təjrimisi: «Uningdin mana əla səzləni yazdim».

22:22 «sorak ornı» — ibraniy tilida «xəhər dərwəzisi» — yəni sot qilidioqan yəni kərsitidu.

22:22 Mis. 23:6; Ayup 31:13; Zəb. 82:3, 4; Zək. 7:10

22:23 Mis. 22:22, 23; Zəb. 10:17-18

22:26 Pənd. 6:1; 11:15

22:27 Pənd. 20:16

22:28 Kan. 19:14; 27:17; Pənd. 23:10

22:29 «Əstayidil wə qakqan» — ibraniy tilida birlə söz («mahir») bilən ipadilidu.

23:2 «Əzünqni tart» — ibraniy tilida «gelingəyə piqak təngləp tur» deqən söz bilən ipadilidu.

23:4 «Əzünqning zəhningni bu ixka qaratma» — baxka birhil təjrimisi: «Əz əqlingdin qekiniq özünqni tart». 3:5-ayətni kəring.

«Pənd-nəsihətlər»

⁶ Aq көzning nenini yemə,
Uning esil nazunemətlirini tama qılma;
⁷ Qünkü uning көngli qandaq bolıoqandək, özimu xundak.
U aqızıda: — Kəni, alsıla, iqsilə! — desimu,
Bırak көnglidə seni oyliqini yok.
⁸ Yegən bir yutum taamnımu kusuwetisən,
Uningoqa qıloqan qıraylıq səzliringmu bıkaroqa kətkən bolıdu.

⁹ Əhməkkə yol kərsitip salma,
Qünkü u əkil səzliringni көzgə ıllas..

¹⁰ Kədimdə bekitkən yərning pasıl taxlirini yetkimə,
Yetimlarning etizlirioqımu ayaq basma;
¹¹ Qünkü ularning Həmjəmət-Qutkuzoquqısı intayın küqlüktür;
U Əzi ular üçün üstüngdin dəwa qılar..

¹² Nəsihətkə көngül koy,
İlim-bilimlərgə kulak sal.

¹³ Balangoqa tərbiyə berixtin erinmə;
Əgər tayak bilən ursang, u ölüp kətməydu;.

¹⁴ Sən uni tayak bilən ursang,
Bəlkim uni təhtisaradin kutkuziwalisən..

¹⁵ I oqlum, dana bolsang,
Mening qəlbim qanqə hux bolar idi!

¹⁶ Aqızingda orunluk səzlər bolsa, iq-iqimdin xadlinimən..

¹⁷ Gunah sadir qıloquqılaroqa rəxk qılma,
Hərdaim Pərwərdigardin əyminixtə turoqın;.

¹⁸ Xundak qıloqiningda jəzmən kəridioqan yahxi kününg bolıdu,
Arzu-ümiding bıkaroqa kətməs..

¹⁹ I oqlum, səzümgə kulak selip dana bol,
Qəlbıngni Hudaning yolioqa baxlıoqın.

²⁰ Məyhorlaroqa arılaxma,
Nəpsi yaman gəxhorlar bilən bardi-kəldi qılma;.

²¹ Qünkü hərəkkəx bilən nəpsi yaman ahırıda yoksullukta qalar,
Qələplət uyqusioqa patqanlaroqa jəndə kiyimni kiygüzər.

23:9 Pənd. 9:8; Mat. 7:6

23:10 Pənd. 22:28

23:11 «Həmjəmət-Qutkuzoquqi» — kona İsraılda «həmjəmət-kutkuzoquqi» («goel»)ning kilidioqan yənə bir ixi əzining jəmətidiki uwal qılınqanlar üçün adalətni yürgüzüx idi. Uning uruk-tuoqanliridin birsi qatillik kəstigə uqrioqan bolsa, «həmjəmət-kutkuzoquqi»ning qatilni öltürüx həkukı həm wəzipisi bar idi. Muxu ayattiki «həmjəmət-kutkuzoquqi» bolsa Huda Əzidur, əlwəttə.

23:13 Pənd. 13:24; 19:18; 22:15; 29:15,17

23:14 «təhtisara» — əlgənlərnıng rəhliri baridioqan jayni kərsitidu.

23:16 «iq-iqimdın xadlinimən» — ıbranıy tilida «bərəklirim xadlinidu».

23:17 Zəb. 37:1; 73:3; Pənd. 24:1

23:18 Pənd. 24:14

23:20 Yəx. 5:22; Luqa 21:34; Rim. 13:13; Əf. 5:18

²² Seni tapqan atangning sezini angla,
Anang kəriqanda uningqə hərmətsizlik qılma..

²³ Həqiqətni setiwal,
Uni hərgiz setiwətmə.
Danalığ, tərbiyə və yorutuluxnimu al..

²⁴ Həkkaniy balining atisi qong huxallıq tapar;
Dana oqulni tapqan atisi uningdin hursən bolar..

²⁵ Ata-anangni səyündürüp,
Seni tuqkan anangni hux qıl.

²⁶ I oqlum, kəlbəngni manga tapxur;
Kəzliringmu həyatlıq yollirimqə tikilsun!

²⁷ Qünki pəhixə ayal qongqur oridur,
Buzuk yat ayal tar zindandur;..

²⁸ Ular kəraqıdək məküwelip,
İnsaniyət arisidiki vəpasizlarni kəpəytər.

²⁹ Kimdə azab bar? Kimdə dərd-ələm? Kim jedəl iqidə qalar? Kim nalə-pəryad kətürər? Kim səwəbsiz yarılınar? Kimning kəzi kizirip kətər?

³⁰ Dəl xarab üstidə uzun olturoqan,
Əbjəx xarabtin tetixqə aldirioqan məyhorlar!.

³¹ Xarabning əjayib kizillikqə, uning jamdiki julalikqə,
Kixining gelidin xundak silik ətkənlikigə məptun bolup qalma!

³² Ahirida u zəhərlik yilandək qeqiwalidu,
Ok yilandək nəxtirini sanjiydu.

³³ Kəz aldingda qəlitə mənzirilər kərünidu,
Aqzingdin kalaymikan səzlər qıqıdu..

³⁴ Huddi dengiz-okyanlarda ləyləp qələandək,
Yəlkənlik kemining moma yaqıqi üstidə yatqandək bolisən.

³⁵ Sən qoqum: — Birsı meni urdi, ləkin mən yarılanmidim!
Birsı meni tayak bilən urdi, biraq aqrıqını səzmidim! — dəysən.

Biraq sən yənə: «Həxumqə kəlsəmlə, mən yənə xarabni izdəymən! — dəysən.

24¹ Yamanlarqə rəxk qılma,
Ular bilən bardi-kəldi qilixni arzu qılma;..

² Qünki ularning kəngli zorawanlıqlınila oylar;
Ularning aqzi azar yətküzüxnı səzlər..

23:22 Pənd. 1:8

23:23 Pənd. 4:7

23:24 Pənd. 10:1; 15:20

23:27 Pənd. 22:14

23:30 Yəx. 5:11,22

23:33 «qəlitə mənzirilər kərünidu» — yəki «qəlitə ayallar kərünidu».

24:1 Zəb. 37:1; Pənd. 3:31; 23:17

24:2 Zəb. 10:7

«Pənd-nəsihətlər»

³ ailə bolsa danalığ əsasida bərpa qilinər;

Qüxinix bilən mustəhkəmlinər.

⁴ Bilim bilən öyning haniliri hərhil kimmətlik, esil gəhərlərgə toldurular.

⁵ Dana adəm zor küqkə igidur;

Bilimi bar adəm qüdrisini axurar..

⁶ Puhta nəsihətlər bilən jəng qiloqin;

Qələbə bolsa Birdinbir Uluq Məslihətqi bilən bolar..

⁷ Danalığ əkilisiz adəmgə nisbətən tolimu egiz, qüxiniksizdur;

Qonglar xəhər dərwezisi aldiqə yiqiloqanda u zuwan aqalmas..

⁸ Əskilikni niyətligən adəm «suyikəstqi» atilar.

⁹ Əhməqliktin boləqan niyət gunahdur;

Hakawur kixi adəmlərgə yirginqliktur.

¹⁰ Bexingəqə eqir kün qüxkəndə jasarətsiz bolsang,

Küqsiz hesablinisən.

¹¹ Səwəbsiz ölümə tartiloqanlarni kutkuzəqin;

Boquzlinix həwpidə turoqanlardin yardım qolungni tartma;

¹² Əgər sən: «Bu ixtin həwirimiz yoktur» desəng,

Hər adəmning kənglini tarazioqə Saləquqi buni kərməsmu?

Jeningni həyat Saklioquqi uni bilməsmu?

U hərbir insan balsining öz qiloqanliri boyiqə ularning əzizə yandurmasmu?.

¹³ I ooqlum, həsəl tapsang istimal qil, u yaxxidur.

Hərə kənikipin aloqan həsəl bolsa tatlıq tetiydu;

¹⁴ Danalığ bilən tonuxsang, umu kənglünggə xuningdək bolar;

Uni tapqiningda jəzmən yaxxi kəridioqan kününg bolidu,

Arzu-ümidin bikaqə kətməs..

¹⁵ I rəzil adəm, həkkaniyning əyigə yoxurun hujum qilixni kütmə,

Uning turaləqusini bulioquqi bolma!

¹⁶ Qünki həkkaniy yəttə kətim yikilip qüxər,

Biraq ahiri yənə ornidin turar.

Ləkin rəzil kixi külpət iqigə putlixip qüxər..

24:5 Pənd. 21:22

24:6 «Qələbə bolsa birdinbir uluq məslihətqi bilən bolar» — «Birdinbir Uluq Məslihətqi» bizningqə Huda Əzini kərsitixi kərək.

–Baxqə birhil tərjimi: «Məslihətkilər kəp bolsa, qələbə bolidu».

24:6 Pənd. 11:14; 15:22; 20:18

24:7 Pənd. 14:6

24:11 Zəb. 82:3-4

24:12 Ayup 34:11; Zəb. 62:12; Yər. 32:19; Rim. 2:6; Wəh. 22:12

24:14 Zəb. 19:11; 119:103; Pənd. 23:18

24:16 Ayup 5:19; Zəb. 34:19; Am. 5:2; 8:14

«Pənd-nəsihətlər»

¹⁷ Rəqibing yikilip kətsə hux bolup kətmə,
Düxmining putlixip qüxsə xadlanma;

¹⁸ Pərwərdigar buni kərgəndə,
Bu kiliqingni yahxi kərməy,
Bəlkim oqəzipini rəqibinggə qüxürməsliki mumkin.

¹⁹ Yamanlar rawaj tapsa, biaram bolup kətmə;
Rəzillərgə rəxk kılma.

²⁰ Qünki yamanlarning kələqiki yoxtur,
Uning qiriqimü oqürülər.

²¹ I ooqlum, Pərwərdigardin qorqqin, padixahnimü hərmət kıl.
Kutratquqilar bilən arilaxma.

²² Bundak kixilərgə kelidioqan balayı'apət uxtumtut bolar,
Pərwərdigar bilən padixahning ularni kəndək yokitidioqanlikini biləmsən?

Baxka əqliyə sözlər

²³ Bularmu aqılanilərnin sözliridur: —

Sot kılqanda bir tərəpkə yan besix kət'iy bolmas.

²⁴ Jinayətiqə: «Əyibsiz sən» dəp həküm qıqarqan kixigə,
Həklər lənət eytar;
Əl-yurtlar uningdin nəprətlinər.

²⁵ Bırək ular jinayətiqining gunahini eqip taxlioqan kixidin hursən bolar,
Ular uningqə bəht-saadət tilixər.

²⁶ Durus jawab bərgüqi,
Goyaki kixining ləwlirigə səygüqidur.

²⁷ Awwal sirtta ixliringning yolini hazirlap,
Etiz-erikliringni təyyarla,
Andin öyüingni saloqin.

²⁸ Yeqiningoqa qarxi asassiz guwahlik kılma;
Aozingdin həq yaloqanqilik qıqarma.

²⁹ «U manga kəndək kılqan bolsa, mənmu uningqə xundək kılımən,
Uning manga kılqinini özigə yandurimən», degüqi bolma.

24:17 Ayup 31:29; Pənd. 17:5

24:19 Zəb. 37:1; 73:3; Pənd. 3:31; 23:17; 24:1

24:20 Ayup 18:5, 6; Pənd. 13:9; 20:20

24:22 «Pərwərdigar bilən padixahning...» — ibraniy tilida: «Ular ikkisining...».

24:23 «kət'iy bolmas» — ibraniy tilida «yahxi əməs».

24:23 Mis. 23:3, 6; Law. 19:15; Qan. 1:17; 16:19; Pənd. 18:5; 28:21; Yh. 7:24; Yak. 2:1

24:24 Pənd. 17:15; Yəx. 5:23

24:26 «Durus jawab bərgüqi, goyaki kixining ləwlirigə səygüqidur» — ayatning baxka birhil təjimi «Ular durus jawab bərgən kixining ləwlirigə səyüp qoyar».

24:29 Rim. 12:17,19

«Pənd-nəsihətlər»

³⁰ Mən hurunıng etizlikidin öttim,
Əkilsizning üzümzarlığı yenidin mangdim,
³¹ Mana, hər yeridin tikənlər ösüp qıqқан,
Hohılar yər yüzini besip kətkən,
Qoruk temi örülüp kətkən!
³² Ularnı kərgəq, obdan oylandim;
Kərginimdin sawaq aldım: —
³³ Sən: «Yənə birdəm kəzümni yumuwalay,
Yənə birdəm uhliwalay,
Yənə birdəm put-kolumni almap yetiwalay» — desəng,
³⁴ Namratlıq bulangqıdək seni besip kələr,
Həjətmənlik qalkanlıq əskərdək sanga hujum kılar.

Sulaymanning pənd-nəsihətlirining dawami

25 ¹ Təwəndə bayan kılinidoqanlirimu Sulaymanning pənd-nəsihətliri; bularnı Yəhudaning padixahı Həzəkıyaning ordısidikilər kəqürüp hatiriləgən: —

² Pərwərdigarning uluqluğı — Özining kıloqan ixini axkarilimiojında;
Padixahlarınıng uluqluğı — bir ixning sirini yexəliginidə..
³ Ərxning egizlikini,
Zeminning qongkurluqini,
Wə padixahlarınıng kenglidikini məlqərləp bilgili bolmas.
⁴ Awwal kümüxning poki ayrılıp tawlansa,
Andin zərgər nəpis bir qaqa yasap qıqar.
⁵ Awwal padixahning aldidiki rəzil hizmətkarlırı qoqlıwetilsə,
Andin uning təhti adalət üstigə qurular..
⁶ Padixahning aldida əzüngni həmmining aldi kılip kərsətmə,
Uning aldidikiərbablarning ornında turuwalma;
⁷ Ornungni əzüngdin yukiri janabka berip, uning aldida pəgahka quxürülğiningdin kərə,
Əzgilərnıng seni tərgə təklip kıloqini yaxxidur..

⁸ Aldırap dəwaqə barmioqin,
Mubada berip, yeqining üstün qıqıp seni lət kılsa, qandək kılisən?
⁹ Yeqining bilən munaziriləxsəng,
Baxkılarınıng sirini aqma.
¹⁰ Bolmisa, buni bilgüqilər seni əyibləydu,
Sesik namdin qutulalmaysən.

¹¹ Wəkti-jayida kılinoqan söz,
Kümüx ramkıləroqə tiziloqan altun almilardur.
¹² Qulakka altun halka, nəpis altundin yasaloqan zinnət buyumi yaraxkandək,
Aqılanining agahlandıruxi kəngül qoyoqanınıng qulikioqə yarixar.

24:33 Pənd. 6:10,11

25:2 Rim. 11:33

25:5 Pənd. 20:8, 28

25:7 «Ornungni əzüngdin yukiri janabka...» — ıbraniy tilidə «Əz kəzüng kərgən janabka...».

25:7 Luqa 14:7-11

25:8 Pənd. 18:17

«Pənd-nəsihətlər»

¹³ Huddi orma waqtidiki tomuzda iqlən qar süyüdək,
İxənqlik əlqi özini əwətküqilərgə xundək bolar;
U hojayinlirining kəksi-qarnini yaxartar...

¹⁴ Yamoquri yok bulut-xamal,
Yaloqan sowqatni wadə kılıp mahtanoquqioğa ohxaxtur.

¹⁵ Uzunoiqə səwr-təkət kılinsa, həkümdarmu qayıl kılınar,
Yumxaq til səngəklərdinmu ətər...

¹⁶ Sən həsəl tepiwaldingmu?
Uni pəkət toyoquqıla yə,
Kəp yesəng yanduruwetisən.

¹⁷ Qoxnangning bosuoqisioğa az dəssə,
Ular səndin toyup, əq bolup qalmisun.

¹⁸ Yaloqan guwahlik bilən yekinioğa kara qaplioquqi,
Huddi gürzə, kiliq wə ətür okğa ohxaxtur...

¹⁹ Sunuq qix bilən qaynax,
Tokur put bilən mengix,
Külpət künidə wapasiz kixigə ümid baqliqandəktur.

²⁰ Qix künidə kixilərnin kiyimini salduruwetix,
Yaki suda üstigə aqqıq su kuyux,
Qayoqluq kixining aldida nahxa eytkandəktur...

²¹ Duxminingning korsiqi aq bolsa,
Nan bər;
Ussioqan bolsa su bər;

²² Xundək kılsang, bexioğa kəmür qooqini toplaş saloqan bolisən,
Wə Pərwərdigar bu ixni sanga yanduridu...

²³ Ximal tərəptin qıqkan xamal kattik yamoqur elip kəlgəndək,
Qeqimqi xum qirayni kəltürər.

²⁴ Soquxkak hotun bilən azadə əydə billə turoqandin kərə,

25:13 «Huddi orma waqtidiki tomuzda iqlən qar süyüdək» — ibraniy tilida: «Huddi orma waqtidiki qarnin salqinidək» deyilidu.

25:13 Pənd. 13:17

25:15 Pənd. 15:1; 16:14

25:18 Zəb. 11:2; 57:4; 59:7; 120:3-4; Pənd. 12:18

25:20 «ham suda üstigə aqqıq su kuyux» — suda üstigə aqqıq su kuyulsa, intayin aqqıq bir hıd qıqıdu, xunga mənisi: — «yarioğa tuz səpkəndək» degəndək.

25:20 Rim. 12:15

25:21 «Duxmining...» — ibraniy tilida «Sanga əq bolojanning...».

25:21 Mis. 23:4; 5; Rim. 12:20

25:22 «duxmənning bexioğa kəmür qooqini toplaş saloqan bolisən» — buning mənisi: «uni kattik uyaldurisən». Bu ibarə Misirdiki kona bir adətini kərsitidu. Kixilər towa kıloqanlıqini bildürüx üqün bexida bir siwət qooqini kətürüp mangidu. Xunga «Uning bexioğa kəmür qooqini toplaş salisən» degini, uning towa kılixioğa yardım bəraləysən» «wijdanini oyoqitisən» degənlıktur.

«Pənd-nəsihətlər»

Ögzining bir bulungida yaloquz yetip-qopqan yahxi...

²⁵ Ussap kətkən kixigə muzdək su berilgəndək,
Yirək yurttin kəlgən hux həwərmu ənə xundək bolar.

²⁶ Petikdilib süyi leyip kətkən bulak,
Süyi buləjiwetilgən kudək,
Rəzillərgə yol qoyqan həkkanıy adəmgə ohxaxtur.

²⁷ Həsəlni həddidin ziyadə yeyix yahxi bolmas;
Biraq uluqlukni izdəxning əzi uluql ixtur..

²⁸ Əzini tutalmaydıqan kixi,
Wəyrən bolqan, sepilsiz qalqan xəhərgə ohxaydu...

26¹ Yazda qar yeoix,
Orma wəktida yamoqur yeoix qamlaxmiojandək,
Izzət-hərmət əhməkəkə layik əməstur.

² Ləyləp uqur yürəgən kuqqaqtək,
Uqkan qarlioq yərgə qonmiojandək,
Səwəbsiz qarəyix kixigə ziyan kəltürəlməs.

³ Atka qamqa, exəkkə nohta lazim boləjiniyədək,
əhməkning dümbisigə tayak layiktur..

⁴ əhməkning əhmikanə gepi boyiqə uningə jawab bərmigin,
Jawab bərsəng əzüng uningə ohxap kəlixing mumkin.

⁵ əhməkning əhmikanə gepi boyiqə uningə jawab bərgin,
Jawab bərmisəng u əzining əhməklikini əkillik dəp qaoqlar.

⁶ Əz putini kesiwətkəndək,
Əz bexioqə zulmət tiligəndək,
əhməkting həwə yollaxmu xundək bir ixtur..

⁷ Tokurning qarəy kəlmigən putliridək,
əhməkning aqzioqə selinqan pənd-nəsihətmu bikar bolur.

⁸ Saləyioqə taxni baqlap atkəndək,
əhməkəkə hərmət bildürəxmu əhmikanə ixtur..

⁹ əhməkning aqzioqə selinqan pənd-nəsihət,
Məstning qolioqə sanjiloqan tikəndəktur.

¹⁰ Əz yeqinlirini qarəyioqə zəhimləndürgən okyaqidək,
əhməkni yaki udul kəlgən adəmnə yallap ixlətkən hojayinmu ohxaxla zəhimləndürgüqidur..

¹¹ It aylinip kelip əz kusukini yaliojandək,

25:24 «Sokuxkak hotun bilən azadə əyde billə turoqandin kərə,...» — yaki «Sokuxkak hotun bilən azadə əyde olturoqandin kərə,...».

25:24 Pənd. 21:9,19

25:27 «Biraq uluqlukni izdəxning əzi uluql ixtur» — bizningə bu ayəttiki «uluqluk» Hudaning uluqlukini kərsitidu. –İbraniy tilida «uluql» bilən «eoqir» bir səz boləyqə, bu ayətning baxka birhil tərjimisi bar: «Eoqir ixlarni oylinip sürüxtürəxning əzi eoqir ixtur». Yənə baxka birnəqqə hil tərjimiliri bar, jümlidin «Əz uluqlukini izdəx uluql ix əməs».

25:28 «Əzini tutalmaydıqan kixi» — «əzini tutalmaydıqan» degən səz ibraniy tilida «əz rohinə idarə qılalmaydıqan» dəp ipadilini.

25:28 Pənd. 16:32

26:3 Zəb. 32:8, 9,10; Pənd. 10:13

26:6 «Əz bexioqə zulmət tiligəndək» — ibraniy tilida «huddi ziyan iqləndək».

26:8 «Saləyioqə taxni baqlap atkəndək,...» — tax saləyioqə baqlap qoyulsa, uni saləyidin qıkarəyli bolmaydu, əlwəttə.

26:10 «Əz yeqinlirini qarəyioqə zəhimləndürgən okyaqidək, əhməkni yaki udul kəlgən adəmnə yallap ixlətkən hojayinmu ohxaxla zəhimləndürgüqidur» — bu pənd-nəsihətning baxka birnəqqə hil tərjimiliri bar.

Əhmək əhməklikini kaytilar..

¹² Özini dana qaoqlap məmnun boləjan kixini kərdüingmu?
Uningə ümid baqlimaqtin əhməkkə ümid baqlimaq əwəldur..

¹³ Hürun adəm: — «Taxkırıda dəhxətlik bir xir turidu,
Koqida bir xir yüridu!» — dəp əydin qikmas..

¹⁴ Əz mujukıda eqilip-yepilip turojan ixikkə ohxax,
Hürun kariwatta yetip u yak-bu yakka örülməktə.

¹⁵ Hürun qolini sunup qaqləjan tikkini bilən,
Qizani aqləjan selixtinmu erinər..

¹⁶ Hürun əzini pəm bilən jawab bərgüqi yəttə kixidinmu dana sanar.

¹⁷ Koqida keliwetip, əzigə munasiwətsiz majiraqla arilaxkan kixi,
Itning kulikini tutup sozəjanə ohxax hətərgə duqar bolar.

¹⁸ Əz yeklinirini aldap «Pəqət qəqqək kılıp koydum!» dəydiəjan kixi,
Otkaxlarni, oklarni, hərhil əjəllik qorallarni atkan təlwigə ohxaydu.

²⁰ Otun bolmisa ot əqər;
Qəywət bolmisa, jedəl besilar..

²¹ Qoqlar üstigə qaqqan kəmərdək,
Ot üstigə qoyəjan otundək, jedəlqi jedəlni uləyayar..

²² Qəywəthorning səzliri hərhil nazunemətlərdək,
Kixining kəlbigə qongkur singdürülər..

²³ Yalkunluk ləwlər rəzil kəngüllərgə koxuləjanda,
Sapal qaqləjan kümux həl bərgəngə ohxaxtur.

²⁴ Adawət saklaydiəjan adəm əqini gəpliri bilən yapsimu,
Kənglidə kat-kat suyikəst saklaydu.

²⁵ Uning səzi qiraylıq bolsimu, ixinip kətmigin;
Kəlbidə yəttə kat iplaslik bardur.

²⁶ U əqmənlikini qiraylıq gəp bilən yapsimu,
Ləkin rəzilliki jamaətning aldida axkarilinar.

²⁷ Kixigə ora kəliəjan əzi qüxər;
Taxni domilatkan kixini tax dumilap kaytip kelip uni yanjar..

²⁸ Sahta til əzi ziyankəxlik kəliəjan kixilərgə nəprətlinər;
Huxamət kəliəjan əqləjan adəmnə həlakətkə ittirər.

27¹ Ətiki künəng toqruluk mahtanma,
Qünki bir künə nemə bolidiəjaningnimu bilməysən..

² Seni baxkılar mahtisun, əz aqləzing mundaq kilmisun,
Yat adəm seni mahtisun, əz ləwliring undaq kilmisun.

³ Tax əqlə, qum heli jing basar,

26:11 2Pet. 2:22

26:12 Pənd. 29:20

26:13 Pənd. 22:13

26:15 Pənd. 19:24

26:20 Pənd. 22:10

26:21 Pənd. 15:18; 29:22

26:22 «Kixining kəlbigə qongkur singdürülər» — ibraniy tilida «kixining kərsikəning iqlə yərlirigə singdürülər».

26:22 Pənd. 18:8

26:27 Zəb. 7:15-16; 9:15; 10:2; 57:6; Top. 10:8

27:1 Yak. 4:13, 14

Birak əhmək kəltüridiqan hapiqilik ikkisinin tehimu eşirdur.

⁴ Oləzəp rəhimsizdur,

Qəhr bolsa kəlkündək adəmnı ekıtip ketər,
Birak kim həsəthorluk aldida taqabil turalisun?

⁵ Axkara əyibləx yoxurun muhəbbəttin əladur.

⁶ Dostning qolidin yegən zəhimlər sadıqlıqtın bolidu;

Birak düxmənning səyüxliri hıylıgərliktur..

⁷ Tok kixi həsəl kənıkidınmu bizardur,

Aq kixigə hərəkəndək aqqıq nərsimu tatlık bilinər..

⁸ Yurt makanidin ayrılqan kixi,

Uwisidin ayrılıp yürəgən kuxka ohxar.

⁹ Ətir wə huxbuy kəngülni aqar,

Jan kəyər dostning səmimiyy məslıhəti kixini rıqəbtətləndürər.

Jan kəyər dostning səmimiyy, huxhuy məslıhəti kixini hux kılur.

¹⁰ Əz dostungni, atangning dostınımı untuma;

Bexingə kün qüxkəndə kərındıxıngning əyigə kirip yelinma;

Yekındiki dost, yiraktiki kərındaxtı əla..

¹¹ I oqlum, dana bol, kənglümni hux kıl,

Xundək kıləjiningda meni məshirə kılidiqanlarəja jawab bərləymən.

¹² Zərək kixi balayıkazani əldin kərüp qaqar;

Saddılar əldiqə berip ziyan tartar..

¹³ Yatka kepil boləjan kixidin kərzgə tonini tutup ələjın;

Yat hotunəja kapəlet bərgən kixidin kapəlet puli əl..

¹⁴ Qak səhərdə turup, yukiri əwazda dostiqə bəht tiligənlik,

Əzini qarəqax həsəblınar.

¹⁵ Yaməqurluk kündiki tohtımay qüxkən tamqə-tamqə yeəjın,

Wə soquxkak hotun bir-birigə ohxaxtur..

¹⁶ Uni tizgənləx boranni tosqanəja,

Yaki yaəjıni ong kol bilən qəngəlliqanəja ohxaxtur.

¹⁷ Təmürni təmürgə bilisə ətkürləxkəndək,

Dostlarmu bir-birini ətkürləxtürər.

¹⁸ Ənjür kəqitini pərwıx kıləquqi uningdin ənjür yəydu;

Həjayinini əsrəp kütəkən kul izzət tapıdu.

¹⁹ Suda adəmnıng yüzi əks ətkəndək,

İnsanning kəlbining kəndəklikı əz yenidiki kixi ərkilik bilinər..

²⁰ Təhtisara wə həlakət hərgiz toymiqəndək,

Adəmnıng aq kəzliri kənaət tapmas..

²¹ Sapal qazan kümüxnı, qanak əltunni tawlar,

27:6 «Dostning qolidin yegən zəhimlər sadıqlıqtın bolidu» — yaki «Dostning qolidin yegən zəhimlər adəmnı həkikətkə yətküzər».

27:7 «Tok kixi həsəl kənıkidınmu bizardur» — yaki «tok kixi həsəl kənıkini dəssiwetıdu».

27:10 Pənd. 17:17; 18:24

27:12 Pənd. 22:3

27:13 Pənd. 6:1, 2; 11:15; 17:18; 20:16

27:15 Pənd. 19:13

27:19 «İnsanning kəlbining kəndəklikı əz yenidiki kixi ərkilik bilinər» — bəxka birhil təjımisı: «İnsanning kəlbining kəndəklikı əz yenidiki kixining kəlbigə məlum bolar (əks etər)».

27:20 «Təhtisara» — əlgənlərnıng rəhliri bəraqən jay. «Həlakət» — bəlkim «həlak kıləquqi» degən yaman bir pərixıtidur. «Wəh.» 9:11ni kərting.

27:20 Top. 1:8

Adəm bolsa mahtaloqanda sinilar.

²² Əhməkni buoqday bilən birgə səndəldə talkan kılıp soxsangmu, əhməkliki yənıla uningda turar.

²³ Padiliringning əhwalini obdan bilip tur, Mal-waranliringdin yahxi həwər al;

²⁴ Qünki baylıqning mənggü kapaliti bolmas, Taj-təhtmu dəwrdin-dəwrgiqə turamdu?

²⁵ Kuruoqan qəplər oruloqandin keyin, Yumran qəplər əsüp qıkkanda,

Taoj baqridinmu yawayi qəplər yiojiləqanda,

²⁶ Xu qaoqda qozilarning yungliri kirkilip kiyiming bolar; Əqkilərnı satkan puloqa bir etiz kelər..

²⁷ Həmdə əqkilərnıng sütliri sening həm ailidikiliringning ozuklukini, Dedəkliringning korsiğini təminləxkimu yetər.

28¹ Yamanlar həqkim qoqlimisimu qaçar; Bırək həqkanıylar xir yürək batur kelər..

² Yurtta gunahlar kəpəysə, uning əmirliri kəp almixar, Ləkin uni sorioquqi yorutuloqan wə bilimlik bolsa, yurt aman-muqim uzun turar.

³ Miskinlərgə zulum seliwatkan bir kəmbəşöl, Huddi ziraətlərnı yatquzup denini qoymaydioqan kərə yamoquroqa ohxaydu.

⁴ Təwrat qanunidin waz kəqkənlər yamanlarnı yahxi dəp mahtar; Bırək qanunni tutquqilar ularoqa kərxi kürəx qılar.

⁵ Rəzillər adalətni qüxənməs; Bırək Pərwərdigarnı izdigüqilər həmmə ixni qüxinər.

⁶ Pəzilətlilik yolda mangoqan miskin kixi, Sahta, ikki yüzlimə bay adəmdin yaxxidur..

⁷ Təwrat-qanunioqa itaət kıləqan yigit əkillik oquldur; Bırək nan kəpilaroqa həmrəh boləquqi atisini nomuska qaldurar..

⁸ Jazanihorluk kılıp yukiri əsüm arkilik bayliklar tapkan kixi, Ahirida bularnı miskinlərgə həyrihaqlik kıləquqining kəlioqa etküzüx üqün toplioqandur..

⁹ Kimki Təwrat-qanunini anglımaymən dəp kulikini yopursa, Həttə dualirimu ləniti bolup qalar.

¹⁰ Kimki duruslarnı yaman yoloqa azdursa, Əzi kəlioqan orisioqa əzi qüxər; Bırək pak-diyanətlilik adəm yaxxilikka mirashor bolar..

¹¹ Bay dərwəkə özini dana sanar; Bırək yorutuloqan miskin uni həman kərüp yetər.

¹² Həqkanıylar oqalibiyətlilik bolsa, Jəhənni təntənə qaplar;

27:26 1Tim. 6:8

28:1 Law. 26:36; Qan. 28:28; Yəx. 57:21

28:6 Pənd. 19:1

28:7 Pənd. 29:3

28:8 Law. 25:35-37

28:10 Pənd. 26:27

«Pənd-nəsihətlər»

Birək yamanlar mərtiwigə qıqsa, halayik əzlrini qaqurar..

¹³ Öz gunahlrini yoxuroqan kixi ronək tapmas;

Birək ularni tonup ikrar kilip, ularin waz kəqkən kixi rəhīm-xəpkətkə erixər..

¹⁴ Pərwərdigardin hərdaim qorqup yürgən kixi xunqə bəhtliktur!

Birək kənglini tax kıləqan balayı'apətkə qalar..

¹⁵ Hərkirəp turoqan xir,

Yaki owni izdəp keziwatqan eyik qandək bolsa,

Yoksul pukralarning üstidiki rəzil həkimmu xundaktur.

¹⁶ Yoritulmioqan əmir haman zor bir zalim bolup qıqar,

Birək haram baylıqlaroqə nəprətlənsə, təhtidə uzun olturar.

¹⁷ Qan təkkən kixi kərz bilən hangoqə karap yügürər;

Uni həqkim tosmisun!

¹⁸ Səmimi, diyanətlik yolda mangoqan kutular;

Ikki yolda mangoqan sahta kixi ularning biridə haman yikilip quxər.

¹⁹ Öz yerigə tirixip ixligən dehqanning neni yetip axar;

Birək bikar yürüp ham hiyallarni qoqliqan kixining yoksulluqi mol bolar!

²⁰ Rastqil kixining bəhti kəpiyər;

Birək bay boluxkə aldirioqan kixi jazadin qeqip kutulalmas..

²¹ Birigə yan besix kət'iy bolmas;

Qünki bəzilər hətta bir burda nan üqünmu gunahə etküzər..

²² Nəpsi toymas kixi baylıqlarni kəzləp aldiraydu,

U namratlıqning öz bexioqə qüxidiqinidin bihəwərdur..

²³ Baxqılarning hatalikini oquq əyibligən kixi,

Haman huxamət kıləquqioqə karioqanda kəprək iltipət tapar.

²⁴ Ata-anisining təəllükətinini oqrilap, «Bu həqkandək gunahə əməs» degən kixi,

Halak kıləquqining xerikidur.

²⁵ Nəpsi toymioqur kixi jedəl-majira teriydu;

Birək Pərwərdigaroqə tayoqan kixi ətlinər..

²⁶ Əzining kəngligə ixəngən kixi əhməktur;

Birək danalıq bilən mangoqan nijat tapar.

²⁷ Namratlarəqə həyrhəhlik kılidiqan kixi mohtajlik tartmas;

Lekin həjətmənni kərsimu kərməskə saləqan kixi kəpligən qarəqixkə uqrar..

²⁸ Yamanlar mərtiwigə qıqsa, halayik əzlrini qaqurar;

Lekin ular zawal tapsa, həqkanıylar rawaj tapar..

28:12 Pənd. 11:10,11

28:13 Zəb. 32:3, 5; 1Yuha. 1:9, 10

28:14 «Pərwərdigardin hərdaim qorqup yürgən kixi xunqə bəhtliktur» — əyni tekstə «Pərwərdigar» degən söz tepilmaydu. Xunga baxkə birhil təjimis: «Gunah kixiltin hərdaim qorqup yürgən kixi».

28:17 «Uni həqkim tosmisun!» — baxkə birhil təjimis: «Həqkim uningə himayə bolmisun!». Təwrat qanuni boyiqə adəmnə tasadiy ətürgən kixi «panahlik xəhər»lərgə qaqsə bolatti. Əmma gunahı bar kixilər haman xu xəhərlərdin himayə alalmaytti («Qəl. 6:34-35ni kəring).

28:20 Pənd. 13:11; 20:21; 23:4

28:21 «kət'iy bolmas» — ibraniy tilida «yahxi əməs».

28:21 Pənd. 18:5; 24:23

28:22 «Nəpsi toymas kixi» — ibraniy tilida «kəzi yaman kixi».

28:25 «Nəpsi toymioqur kixi» — yaki «həli qong kixi».

28:25 Pənd. 13:10; 15:18; 29:22

28:27 Qan. 15:7,8,10; Pənd. 19:17; 22:9

28:28 Pənd. 28:12

29¹ Qayta-qayta əyiblinip turup yənə boyni qattiklik qiloğan kixi,
Tuyuksizdin dawaloqusiz yanjilar.

² Həkkaniylar güllənsə, pükraliri xadlinar,
Kəbihlər hokuk tutsa pukra nalə-pəryad kətürər..

³ Danalikhni səygən oqul atisini hux kılar;
Biraq pəhixilərgə həmərah boləğan uning mal-mülkini buzup-qaqar..

⁴ Padixah adalət bilən yurtini tinq kılar;
Biraq baj-selik saləğan bolsa, uni wəyran kılar..

⁵ Əz yekiniəğa huxamət qiloğan kixi,
Uning putliriəğa tor təyyarlap qoyəğandır.

⁶ Rəzil adəmnin günahı əzigə kəpkan yasap qurar;
Biraq həkkaniy kixi nahxilar bilən xadlinar.

⁷ Həkkaniy kixi miskinning dəwasioğa kəngül bəlür;
Biraq yamanlar bolsa bu ixni qüxənməs..

⁸ Həkawur kixilər xəhərni küttritip dawaloqutar;
Biraq aqılanilər aqqıq oşəzəplərni yandurar.

⁹ Dana kixi əhmək bilən dəwalaxsa,
Əhmək hürpiyidu yaki külidu, nətijisi həman tinqlik bolmas.

¹⁰ Qənhorlar pak-diyanətlilərgə nəprətlinər;
Duruslarınin jenini bolsa, ular kəstlər..

¹¹ Əhmək hərdaim iqidiki həmmi axkara kılar;
Biraq dana özini besiwalər..

¹² Həkümdar yaloğan səzlərgə kulak salsa,
Uning barlik hizmətkarlırı yaman əgənməy kalmas.

¹³ Gaday bilən uni əzgüqi kixi bir zeminda yaxar;
Hər ikkisinin kəzini nurlanduroquqi Pərwərdigardur..

¹⁴ Yoksulların diyanət bilən sorioğan padixahning bolsa,
Təhti mənngügə məhkəm turar..

¹⁵ Tayak bilən tənbiş-nəsihət balilarəğa danalix yətküzər;
Biraq öz məyligə qoyup berilgən bala anisini hijalətkə kəldurar..

¹⁶ Yamanlar güllinip kətsə, nəhəklik kəpiyə;
Lekin həkkaniylar ularning yikilojini kərər..

¹⁷ Oqlungni tərbiyilisəng, u seni aram tapkuzar;
U kənglüngni səyündürər..

¹⁸ Pərwərdigarning wəhiysi bolmioğan əlnin pükraliri yoldin qikip baxpanahsiz qalar;
Lekin Təwrat-qanunioğa əməl kilidioğan kixi bəhtlikdur..

¹⁹ Kulni söz bilənla tüzətkili bolmas;

29:2 Pənd. 11:10; 28:12,28

29:3 Pənd. 10:1; 15:20; 28:7; Luğa 15:13

29:4 «Biraq baj-selik saləğan bolsa,...» — yaki «biraq parihor bolsa,...».

29:7 Ayup 29:16

29:10 «Duruslarınin jenini bolsa, ular kəstlər» — bəxka birhil təjimi: «biraq duruslar ularning jenidin həwər alar».

29:11 Pənd. 14:33

29:13 «Gaday bilən uni əzgüqi kixi bir zeminda yaxar» — ibraniy tilida: «gaday bilən uni əzgüqi kixi bir-birigə yolukar».

29:13 Pənd. 22:2

29:14 Pənd. 20:28; 25:5

29:15 Pənd. 10:1; 13:24; 17:21,25; 22:15; 23:13

29:16 Zəb. 37:36; 58:10-11; 91:8

29:17 Pənd. 13:24; 22:15; 23:13,14

29:18 «yoldin qikip baxpanahsiz qalar» — bu ibarə ibraniy tilida ikki bislik bir söz bilənla ipadiləngən.

«Pənd-nəsihətlər»

U səzüngni qüxəngən bolsimu, etibar qılmas.

²⁰ Aqzini basalmaydioğan kixini kərgənmü?

Uningdin ümid kütkəndin, əhməktin ümid kütüx əwəldur..

²¹ Kimki öz qulini kiqikidin tartip öz məyligə qoyup bərsə,

Künlərinin biridə uning bexioğa qıqar..

²² Terikkək kixi jedəl-majira qozqap turar;

Asan aqqiklinidioğan kixining gunahlırı kəptur..

²³ Məqururluk kixini pəs kılar,

Birək kəmtərlik kixini hərmətkə erixtürər..

²⁴ Ooqri bilən xerik bolqan kixi öz jeniöğa düxməndur;

U sorəqçining guwaq berixkə agahlandıuruxini anglisimu, lekin rast gəp kılixkə petinalmas..

²⁵ İnsan balisidin qorkux adəmnı tuzakqə qüxüridu;

Birək kimki Pərwərdigaröğa tayanöqan bolsa, u bihətər kətürülər..

²⁶ Kəp kixilər həkümdardin iltipət izdəp yürər;

Birək adəmnin qək-rizki pəkət Pərwərdigarningla qolididur..

²⁷ Nahəkələr həkqaniylaröğa yirginqlıktur;

Durus yolda mangoğan kixilər yamanlaröğa yirginqlıktur.

Agurning pənd-nəsihətləri

30¹ Təwəndikilər Yakəhning ooqlı Aguröğa wəhiy bilən kəlgən səzlərdur:

Bu adəm İtiyəlgə, yəni İtiyə bilən Ukalöğa mundaq səzləri deqən: —

² Mən dərwəkə insanlar arisidiki əng nadini, həywanöğa ohxaxturmən;

Məndə insan əkli yəq.

³ Danalıqni heq əgənmidim;

Əng Pak-Muqəddəs Boluquqı həkqkidimu sawatim yəqktur.

⁴ Kim ərxkə kətürülgən, yəki ərxtin qüxkən?

Kim xamalni kollirida tutqan?

Kim sularnı Əz tonioğa yəgəp qoyöqan?

Kim yər-zeminning qegralirini bəlgiligən?

Uning ismi nemə? Uning Ooqlining ismi nemə? Biləmsən-yəq?.

⁵ Təngrining hər bir səzi sinilip ispatlinip kəlgəndur;

U Əzigə tayanöqanlarınin həmmisini qoqdaydioğan kəlkəndur..

⁶ Uning səzlrigə heq nərsə qoxma;

Undək kılsang, U seni əyibləydu,

Sening yaloğanqılıqin axkarilidur..

29:20 Pənd. 26:12

29:21 «Künlərinin biridə uning bexioğa qıqar» — baxkə birhil tərjimisi «Ahirda u (qul) əzigə pərzəntək bolup qıqar».

29:22 Pənd. 15:18; 26:21

29:23 Ayup 22:29; Pənd. 15:33; 18:12; Yəx. 66:2; Mat. 23:12; Luqə 14:11; 18:14; Yəq. 4:6,10; 1Pet. 5:5

29:24 «...rast gəp kılixkə petinalmas» — «Law.» 5:1ni kərüing.

29:24 Law. 5:1

29:25 «bihətər kətürülər» — ibraniy tilida bir səz bilənla ipadilidur.

29:26 Pənd. 19:6

30:1 «wəhiy bilən kəlgən səzlər» — ibraniy tilida «yükləngən səzlər» dəp ipadilidur. Demək, Pərwərdigarning Agurning dil-rohiöğa yükligən səzləri. «Bu adəm» — Yakəhning ooqlı Agur.

30:4 Ayup 38:4; Zəb. 104:3; Yəx. 40:12

30:5 Zəb. 12:6-7; 18:30-31; 19:7-8; 119:140, 2Tim. 2:16

30:6 Qan. 4:2; 12:32; Wəh. 22:18

«Pənd-nəsihətlər»

⁷ I Hodayim, Səndin ikki nərsini tiləymən;
Mən əlgüqə bularni məndin ayimiojaysən: —

⁸ Sahtilik və yaloqanqilikni məndin yirək kijoaysən;

Meni gadaymu kılmay, baymu kılmay, bəlki ehtiyajimoja layikla rizik bərgəysən.

⁹ Qünki ziyadə toyup kətsəm, Səndin yenip: «Pərwərdigar degən kim?» — dəp kəlixim mumkin.
Yaki gaday bolup qalsam, ooqrilik kılip, Sən Hodayimning namioja daq kəltürüxim mumkin.

¹⁰ Hojayinining aldida uning kuli üstidin xikayət kılma,
Bolmisa u seni qarəp lənət kılidu, əyibkar bolisən.

¹¹ Əz atisini qarəydiyən,
Əz anisioja bəht tiliməydiyən bir dəwr bar,

¹² Əzini pak qəqləydiyən, əməliyyəttə məynətqilikidin heq yuyulmıyən bir dəwr bar,

¹³ Bir dəwr bar — ah, kibirlikidin nəziri nemidegən üstün,
Hakawurlukidin həli nemidegən qong!..

¹⁴ Uning ajizlar və yoksullarni yalmap yutuwetidıyən qixliri kıliqtək,
Eziq qixliri piqəqtək boləyən bir dəwr bar!.

¹⁵ Zülükning ikki kizi bar, ular hərdaim: «Bərgin, bərgin» dəp towlıxar.
Hərgiz toyunmaydiyən üq nərsə bar, hərgiz kənətlənməydiyən tət nərsə bar, ular bolsimu: —.

¹⁶ Gər, tuqmas hotunning kərni,
Suqja toyunmıyən kuroqək Yər.
Və hərgiz «boldi, toydum» deməydiyən ottin ibarət..

¹⁷ Atisini məshirə kılidıyən,
Anisini kəmsitidıyən kəzni bolsa,
Qəqja-kuzoqunlar qokular,
Bürkütning balilirimu uni yər.

¹⁸ Mən üqün intayin tilsimat üq nərsə bar;
Xundək, mən qüxinəlməydiyən tət ix bar: —

¹⁹ Bürkütning asmandiki uqux yoli,
Yilanning taxta beqirləp mangidıyən yoli,
Kəmining dengizdiki yoli və yigitning kizəq axik boluxtiki yolidur.

²⁰ Zinahor hotunning yolimu xundəktur;
U bir nemini yəp bolup əqzini sürtiwətkən kixidək: «Mən heqkandək yamanlikni kılmidim!»
— dəydu..

²¹ Yər-zemin üq nərsə astida biaram bolar;
U kətürəlməydiyən tət ix bar: —

30:13 «Hakawurlukidin həli nemidegən qong!» — ibraniy tilida «Ularning kəpəqliri nemanqə kətürülgən!».

30:13 Pənd. 6:17

30:14 Pənd. 12:18

30:15 «zülük» — su iqudə yaxaydiyən kənhor bir hil parəzittur.

30:16 «Gər» — muxu yərdə «gər» ibraniy tilida «xeol», yəni «təhtisara», əlüklərnıng rəqliri kıyamət künini kütıdiyən yərni kərsitidu.

30:20 «Mən heqkandək yamanlikni kılmidim!» — zinahor hotunning yolining əjayiblikı bolsa əzining op'oquq gunəhini heq tonumaydiyənlikidin ibarət.

«Pənd-nəsihətlər»

²² Padixah bolqan kıl,
Tamakqa toyoqan hamakət,
²³ Nəprətkə patqan, ərgə təgkən hotun,
Əz haniminin ornini başqan dedək.

²⁴ Yər yüzidə teni kiqik, lekin intayin əkillik tət hil janiwar bar: —
²⁵ Qəmülilər küqlük həlk bolmisimu, birak yazda ozuk təyyarliwelixni bilidu;
²⁶ Suoqlurlar əzi ajiz bir kowm bolsimu, hada taxlarning arisioqa uwa salidu;
²⁷ Qekətkilərnin padixahı bolmisimu, lekin qatar tizilip rətlilik mangidu;
²⁸ Kəslənqükni kıl bilən tutuwaloqlı bolidu,
Lekin han ordilirida yaxaydu.

²⁹ Kədəmliri həywətlik üq janiwar bar,
Kixigə zoq berip mangidiqan tət nərsə bar: —
³⁰ Həywanatlar iqidə əng küqlük, həq nemidin qorkmas xir,
³¹ Zilwa bəygə iti,
Tekə,
Wə pıkraliri kollaıdıqan padixahdur.

³² Əgər sən əhməklik kılip əzüngni bək yukiri orunoqa koyuwaloqan bolsang,
Wə yaki təlwə bir oyda bolqan bolsang,
Kolong bilən aozingni yum!
³³ Kala süti qoqlusa serik may qıkar;
Birining burni mijilsa, kan qıkar;
Adawət qozqap intikam oyliša jedəl-majira qıkar.

Padixahqa nəsihət

31¹ Təwəndikilər, padixah Ləmuəlgə uning anisi arkilik wəhiy bilən kəlgən səzlərdur; anisi bu səzlərnı uningə əgətkən:

² I oqlum, i mening amrikim, kəsəmlər bilən tiligən arzulukum, mən sanga nemə dəy?

³ Küq-kuwwitingni ayal-hotunlar tərıpigə sərp kılmiqin;
Yaki padixahlarnimu wəyran kılidiqan ixlarəqa berilgüqi bolma!

⁴ I Ləmuəl, xarab iqx padixahlarəqa layik əməs,

30:23 «Nəprətkə patqan» — yaki «nəprətlık», «nəprətləngən».

30:25 Pənd. 6:8

30:31 «zilwa bəygə iti» — yaki «bəygə eti» — ibraniy tilida bu söz bək az uqraydu. «pıkraliri kollaıdıqan padixahdur» — bəxka ikki hil tərjimisi: «Aqıdurulmas wə ərülməs padixahdur» yaki «Əz qoxunini baxlıqan padixahdur».

30:31 Ayup 39:19-28

30:32 «Kolong bilən aozingni yum!» — bəlkim ibraniy tilida «boldi, bəs!» degen mənini berix mumkin.

30:32 Ayup 21:5

30:33 «Kala süti qoqlusa ... birining burni mijilsa.... adawət qozqap intikam oyliša ...» — bu jümlidiki «qoqlusa» «mijilsa» wə «qozqap ... oyliša» ibraniy tilida ohxax bir peil bilən ipadiləngən.

31:1 «Padixah Ləmuəl» — bəzi alimlar «Ləmuəl»ni Sulaymanning anisi Bat-Xeba uningə koyoqan ləkəm, dəp karaydu. İsrail üstidin həküm sürgüqilar arisida «Ləmuəl» isimlik bir padixah bizgə naməlum. «Ləmuəl» degenning mənisi: «Huda üqün». «wəhiy bilən kəlgən səzlər» — əgər bu bab Agurning (30:1) səzining dawami bolsa, undakta «wəhiy bilən kəlgən səzlər» Pərwərdigarning Agurning «dil-rohiəqa yükligən səzliri»ni ng dawamini kərsitidu.

31:2 «I mening amrikim» — ibraniy tilida «I baliyatqumning balisi!». «kəsəmlər bilən tiligən arzulukum!» — ibraniy tilida «I kəsəmliriminin balisi!».

31:3 «ayal-hotunlar tərıpigə» — demək, jinsiy həwəslərgə.

31:3 Qan. 17:17

«Pənd-nəsihətlər»

Əmirlərgimu hərəkəyə humar bolux yaraxmas.

⁵ Bolmisa ular xarab iqip, muqaddas belgilimilarni untup, Bozək bəndilərnin həkkinı astin-üstün kiliwetixi mumkin.

⁶ Küqlük harağ ölgüsü kəlgənlərgə, həsrətə qəmgənlərgə berilsun!

⁷ Ular xarabni iqip, miskinlikini untup,
Qaytidin dərd-əlimini esigə kəltürmisun!

⁸ Өzliri üçün gəp kılalmaydıqlarına aqzingni aqkın, Həlak bolay degənlərnıng dəwasidə gəp kıl.

⁹ Süküt kılma, ular üçün lilla həküm kıl,

Ezilgənlərnin wə miskinlərnin dərdigə dərman bol.

Pəzilətlik ayal

¹⁰ |~~X~~| Pəzilətlik ayalni kim tapalaydu?

Uning kimmiti ləal-yakutlardinmu zor exip qūxidu.

¹¹ **ر** Erining kengli uningqa tayinip hatirjəm turidu,
U boləuqka erining aləjan oljisi kəm əməstur!

¹² |**U** ömür boyi erigə wapadar bolup yaxxılıq kılıdu, Uni ziyanğa uqratmaydu.

¹³ |7| U koy yungi wə kəndir tepip,
Əz kəli bilən jan dəp əjir kəlidu.

¹⁴ |7| U soda kemilirigə ohxax,
ailini beixtiki ozuk-tülüklərni yirək jaylardin toxuydu.

¹⁵ | Tang yorumasta u ornidin turidu,

ailisidikilərgə yeməlik təyyarlaydu,
Hizmətkar-dedəklərgə nesiwisini təksim kildu.

16 | 17 U bir parqə etizni əzi kərüp alidu;
 Qoli bilən yioŋkan daraməttin u bir üzümzar bina kılıdu.

¹⁷ |**И**| Ixka qarap u belini küq bilən baqlar,
Biləklirini küqləndürər;

¹⁸ |**U**| Əz ixining paydiliklikioğa kezi yetər,
Keqığ qirioini eqürməy ix kılar.

¹⁹ **7** U kolliri bilən qakni qərər,

Barmakliri yip urquqini tutar.

²⁰ |**د**| Ajizlarğa yardım kolini uzitar;
Hajətmənlərgə kollirini sozar.

²¹ | | Kərar yəqində u ailisi toquruluq əndixə kılmaydu, Əyidikilərnin həmmisigə kızıl kıyımələr kıydürülğən.

²² |**מ**| Kariwat yapquqlirini əzi tokuydu;

Өзінің киім-кеғәклірі канәп ۱ە сәсүн рәһттіндур.

²³ | **ر** | Erining xəhər dərwazilirida abruyi bar;

31:7 «Ular xarabni iqip, ... kəytdin dərd-əlimini esigə kəltürmisun!» — bu sözlər kinayilik, həjwiyyə bəloğünü bilən, məskinləşən xarabə qıx səwəbini həsədaxilik bildirür. Ləkin ayət ularning xundak kiliqoqlanliğini hərgiz təstiqloqan eməs. Kəzde tutuloqlar həkümdarlarning eşir məs'uliyitidin ibarəttür.

31:9 Law. 19:15; Kan. 1:16

31:10 «pəzilətlik ayalni kim tapalaydu?...» – keyinki 22 ayət xeir bolup, ibraniy tilida alahidə xəkilgə igə. Ibraniy yezikida 22 hərp bar. Bu 22 ayəting hərbiiri ibraniy elipbə tərtipigə asasen baxlinido (məsələn, uyqur tili bolsa, a-, ə-, b- katarlik hərplər bilən baxlanmoşoja ohxax).

31:10 Pænd. 12:4

31:15 «... nesiwisini təksim qilidu» — yəni «... ixni təksim qilidu».

«Pənd-nəsihətlər»

Xu yərdə u yurttiki aqsakallar qataridin orun alidu.

²⁴ | **U** | U nəpis kanaptin kiyim-keqək tikip uni satidu;
Bəlwaoqlarni tikip sodigərləni təminləydu.

²⁵ | **K** | Kiyimi küq-қudrət wə izzət-һərməttur;
U keləqəkkə ümid bilən külüp qaraydu.

²⁶ | **A** | Aqzini aqsila, dana söz kılıdu,
Tilida meһribanə nəsihətlər bar.

²⁷ | **A** | ailisidiki ixlardin daim həwər alidu,
Bikaroqə nan yeməydu.

²⁸ | **P** | Pərzəntliri ornidin turup uningəqə bəht-bərikət tiləydu;
Erimu mubarəkləp uni mahtap: —

²⁹ | **P** | «Pəzilət bilən yaxioqan ayallar kəptur,
Biraқ sən ularning һəmmisidinmu exip qüxisən» — dəydu.

³⁰ | **G** | Güzəllik seһri aldamqıdur,
Həsn-jamalmu pəqət bir kəpük, halas,
Pəqət Pərwərdigardin qorkıdioqan ayalla mahtilidu!

³¹ | **U** | U əz meһnitining mewiliridin bəһrimən bolsun!
Əjirliri uni dərwezilarda һərmət-xəһrətkə erixtürsun!.

31:23 «Erining xəһər dərwezilirida abruyi bar» — kona ərp-adətlər boyıqə, yurttiki aqsakallar xəһər dərwezida yioqin eqip sot qılatti.

31:31 «Əjirliri uni dərwezilarda һərmət-xəһrətkə erixtürsun!» — yukiriki izahatta deyilgəndək, xəһər dərweziliri aqsakallar olturıdioqan orun bolup, jəmiyətning əng yukiri dərjisini bildürıdu.

Qoxumqə söz

Pənd-nəsihətlərdə tiloqa elinoqan bəht-bərikətlər və ularning Hudaning Israil həlki bilən tüzgən əhdisi bilən boloqan munasiwiti

Oqurmənlər «Pənd-nəsihətlər»də Hudaning əmrlirini qing tutup əməl kiloqanlaroqa nuroqun bəht-bərikətlərnı, jümlidin bayaxatlik, salamətlik və uzun ɵmürni beridioqanlıkı toqrisidiki altundək wədilirini baykıoqan bolsa kerək. Məsılən: —

«I oqlum, təlimimni untuma,
Degənlirimni həmixə kənglüngdə qing tut.
Qünki u sanga bərikətlik künlər, uzun ɵmür,
Hatırjəmlik qoxup beridu» (3:1-2)
«ɵzüngni əkillik sanima;
Pərwədigardin əyminip, yamanlıktın yırək bol.
Xundək kıloqiningda, bu ixlar dərdinggə dərman,
Ustihanliringoqa yilik bolidu.
Pərwədigarning hərmitini kılip mal-dunyayingdin hədiyələrnı sunoqın,
Etizingdin tunji qıkqan məhsulatlıringdin uningoqa atioqın;
Xundək kıloqiningda, ambarlıring axlıkqa tolup taxidu,
Xarab kəlkəkliringdə yengi xarab exip-texip turidu» (3:7-10).

Bəzi izahətlirimizdə kərsətkinimizdək, bu wədilərnıng asasi Hudaning Musa pəyoqəmbərnıng wasitisi arkilik Israil həlki bilən tüzgən əhdisidur. Əhdining asasiy məzmuni: «Mening awazimoqa kulək salsanglar, Mening əmrım boyiqə mangsanglar, Mən silərnı bərikətləymən, kooqdaymən; əmma Manga kulək salmisanglar, undakta Mening tərbiyə jazalırım astioqa kelisilər» degəndək bolidu («Mis.» 19:6-7, «Law.» 26-bab, «Qan.» 28-babni kərüng). Israil həlki əhdə boyiqə yaxioqan bolsa, undakta ularning zemini baroqanseri yengi bir «Erəm baqısi»dək bolup kətkən bolatti və ular muyəssər boloqan səltənət arkilik Huda bu bəht-bərikətnı pütkül dunyaoqa yətküzgən bolatti; İbrahimə wadə kıloqinidək: — «**Sən arkilik yər yüzidiki barlık ailə-kəbililər bəht-bərikət tapidu!**» («Yar.» 12:3).

Biz bu ixlar toqrisida təwəndikilərnı baykaymız: —

(1) Oqurmənlər Təwrattiki tarixiy kışimlardin baykıyalayduki, Israil Hudaning əhdisidə turoqan əməs. Hətta Huda ularning yenioqa həkikiy padixahını, yəni Məsihini əwətkəndə, ular unı qobul kılixning ornioqa unı rət kılip: «**Rim imperatori Kəysərdin baxqa heq padixahimiz yoktur!**» dəp warkirioqan («Yh.» 19:5).

Xuning bilən, gərqə ihlasmən adəmlərlə «Pənd-nəsihətlər»də kərsitilgən bəht-bərikətlərnı kərgən bolsimu, ləkin pütkül əl ularoqa muyəssər bolmay kəldi. Uning üstigə, ihlasmənlər bəzidə Hudaning «Pənd-nəsihətlər»diki wədiləri boyiqə əslidə kərüxkə tegixlik bəht-bərikətlərdin baxkılarınıng gunəhləri tüpəylidin məhrum boldi. Daniyal pəyoqəmbər buning bir misalidur. Uning künliridə, Israil həlki gunəhləri tüpəylidin Babilə sürgün kılındi. Daniyal əzi ihlasmən yigit bolup, ularning butpərəslikigə həmrəh bolmioqan bolsimu, yənıla ular bilən japa tartip, Babilə sürgün boloqan. Xu yərdə uning etiqadi kəp sinaklarəqa duq kəlgəndin keyin u «Pənd-nəsihətlər»də wadə kılınoqan bəht-bərikətlərnıng kəpini, yəni uzun ɵmür, Hudaning

«Pənd-nəsihətlər»

baxpanahlikı və bayaxatlikni kərgən. Təvrat dəwridə, Hudaning muqəddəs bəndilirining tarixliridin kəpi uningkidək boləjan bolsa kerək.

(2) Əmdi Injil dəwridiki etiqad qıloquqılar «Pənd-nəsihətlər»də wadə qılınəjan xu bəht-bərikətlərgə muyəssər bolamdu?

«Korintlikləroqə (2)»də mundaq oquymiz: **«Qünki Hudaning qanqilik wədiliri boluxidin kət'iyənəzər, ular Uningda (yəni Məsihdə) «bərhək»tur, və biz arqilik Uningdimu Hudaəja xan-xərəp kəltüridiojan «Amin» bardur»** (1:20).

Biz xuni xəksiz deyələymizki, Huda Israiləja wadə qıləjan jismaniy jəhəttiki bəht-bərikətlər Əzigə etiqad qıloquqıləroqə «yengi asman, yengi zemin»də mutlək əməlgə axurulidu — uzun əmür (əməliyəttə «mənggülik həyat»), saq-salamət bir tən (yepyengi bir tən, uningda heq aqrıq-silək, yiqə-zar yəki azab bolmaydu — «1Kor.» 15:50-54, «Wəh.» 7:17, 21:4) və sanəksiz baylık bolidu («1Kor.» 2:9). Həzirki dəwrimizdə bolsa Hudaning muddia-məksiti roh-qəlbədə hər jəhəttin Əzigə ohxax, «Əzining süriti» boləjan bir qowmoqə igə bolux, xundakla ularəja barlık rohiy bəht-bərikətlirini yətküzüxtin ibarəttur («Əf.» 1:3). Bu bəht-bərikətlərnin kimmiti hərəkəndək jismaniy bəht-bərikətlərnin kimmitidin asmanın zemindən yukiri boləjində yukiri turidu. Əz həlki muxu bəht-bərikətlərgə muyəssər qılınix üqün hərtürlük azab-əqubətlərgə duq kelidu və dərwəqə ularning etiqadining paklinixi və tawlinixi üqün xundək boluxi kerək (məsilən, «Zəbur» 94:1-7ni kəring). Rəbbimizning Əz səz-kalamini qəbul qılıp etiqadkə kirgənlərnin əhwalı toqrisidiki səzlrini kəring: **«Səz-kalamni dəp qiyinqilik yəki ziyənkəxlikkə** (uqrımay qəlmaydu)... **uqriqinida...»** («Mat.» 13:21). Biz Uningəja əgəxkən bolsək, hərtürlük azab-əqubətlərgə yüzlinəxkə təyyar turuximiz lazımlıqı toqrisidiki Uning bəxkə səzlrini kəring (məsilən, «Mat.» 10:38, 16:24, «Mar.» 8:34) və xundakla Petrus, Yəqub, Pawlus və barlık rosullərnin bu ix toqrisidiki səzlrinimu kəring (məsilən, «Ros.» 14:22, «Rim.» 5:3, «Kol.» 1:24, «Fil.» 1:29, «1Tes.» 2:13-16, «2Tes.» 1:4, «2Tim.» 2:3, «1Pet.» 1:6, 1:19-24, «Yək.» 5:10). Hudaning bu azab-əqubətlərdə nuroqun muddia-məxsətliri bardur (məsilən, «Kolossiliklərgə»diki «qoxumqə səz»imizdiki 1:24 toqruluk xərhəlimizni kəring). Uning üstigə barlık etiqadqılar Hudaning «tərbiiyilik jazaliri»əja uqraydu (məsilən, «İbr.» 12:5-17 bilən «Pənd.» 3:11-12, «2Kor.» 5:9, «1Kor.» 5:1-5, 10:26-34ni kəring).

Xundək deginimiz bilən hər bir etiqadqioqə «Pənd-nəsihətlər»də berilgən barlık nəsihətnin mənggülik kimmiti bardur. Əzini rəzilliktin saqlaxkə, əldəm haltioqə qüxməslikkə və əldəm qılərnı pərək etixkə, əz əlisidikilərdin obdan həwər elixkə, ularəja tərbiiyə berixkə və barlık ixlirining ronək təpəxioqə, xundakla xular arqilik ularəja Hudaəja xan-xərəp kəltürəxkə və bəxqıləroqə yərdəm yətküzüxkə kimgə danalək kerək bolmısun? Bu qimətlik həqikətlər məzkur kitabta tēpilidu. Kimki əzini xularning iqigə qəküp, uni əzigə singdürsə, insanlar ərisida danalək və bilimning baylıqliri bilən toloqan əng bay ədəm bolidu.

Uning üstigə, əz kəzimiz bilən kərgəndək, «Pənd-nəsihətlər»diki həqikətlərnı qəbul qıləjanlarning biz muzakirə qiliwatqan xu jismaniy bəht-bərikətlərgimu (bolupmu salamətlik jəhəttin) nesip bolidiojan əhwallar az əməs.

«Pənd-nəsihətlər»

«Pənd-nəsihətlər»də kəp səzlər nemixkə kərünuxtə qız-ayallaroğa əməs, bəlkə ərlərgila nixan qilinidu?

Bu yərdə bu soaləğa səhipə qəklimisi bilən toluk jawab berəlməymiz. Əmma xuni enik deyiximiz kerəkki, Muxəddəs Kitabtki barlik təlimlərgə asasen ərlər wə ayallarning hərbi Huda aldida ohxax kimmətluktur. Rohiy jəhəttin ərlər bilən ayallar otturisida heqkəndə pərk yoxtur. Məsih barlik insanlar üçün, ərlər üçün, ayallar üçün əldi; ölümün tirilixtə ərlər bilən ayallar otturisida pərk bolmaydu (məsilən, «Mat.» 22:30 wə «1Kor.» 11:1-16ni wə xu məktuptiki «qoxumqə səz»imizni wə xu ayətlər üstidə tohtaloqinimiznizu kərung).

Həlbuki, ey iqidə Huda ərni ayaloğa, xundakla ailisidiki barlik kixilərgə bax kəloğan (yəne «1Kor.» 11:1-16ni wə xu məktuptiki «qoxumqə səz»imizni kərung). Xunga ailidə ər kixining kəprək jawabkarlığı bardur. «Yengi əhdə»ni qəbul kəloğanlar, yəni Hudaning niyatlığı bilən «yengi kəlb wə yengi roh»ni qəbul kəloğanlar toqruluk Huda: «**Təwrat-kanunlirimni ularning iqigə salimən, həmdə ularning kəlbigimu yazimən**» wə «**Ularınq həmmisi, yəni əng kiqikidin qongioqigə meni bilip boləğan bolidu**» dəydu («Yər.» 31:31-34). Xunga əydiki muhim qərarlarda Hudaning Muxəddəs Rohi Əz iradisı toqruluk həm ər kixining kəlbidə həm ayal kixining kəlbidə guwahlik beridu, dəp ixinimiz; qərarlarınq tūp həkukı wə məs'uliyiti bolsa yənıla ər kixidə turidu, əlwəttə.

Təwrat dəwridə Israil həlkidə qızlar yatlik boləuqə adəttə atisining əyidin kəp qikmay turatti. Əzliri üçün qərar kəlayədiqan ixlarning dairisi səl qəklik idi. Xunga «Pənd-nəsihətlər»diki jekiləxlər wə nəsihətlərninq kəpinqisi əzlirining əyidiki ixləroğa məs'ul boləğan ərlərnı nixan qəlidu. Ərlər məzkur kitab boyiqə əydiki ixlərnı səmimiylık, adillik wə kəyümqanlık bilən bejirsə, qaysi ayal yaki qız narazi bolidu yaki əqrinidu? Həlbuki, bəgünkı jəmiyəttə yengi kəlb wə yengi rohni qəbul kəloğanlaroğa nisbətən, ər bolsun, ayal bolsun «Pənd-nəsihətlər»diki səzlər ohxaxla muhim rol oynaydu wə tolimu kimmətluktur.

Qurmənlər kərgəndək, «Pənd-nəsihətlər»də qız-ayallərnı «təwən kərux» yaki «kəmsitix» məwjut əməstur. Balilərninq jismani wə rohıy jəhəttin saqlam boluxı wə yaxı qong boluxida atining təlim-tərbıyisi həm anining təlim-tərbıyisi ohxaxla muhim ikənlikı enik kərūlidu (1:8, 6:20, 30:17, 31:1). 1:20-33də, 4:1-13də, 8-bab wə 9-babta «Danalık» adəmləxtürūlgən bolup, ayal kixi sūpitidə səzləydu. «Pənd-nəsihətlər»diki bəzi həkmətlık səzlər dikqitimizni pəzilətlık ayal kixining əz pəziliti wə nomusini saklax üçün kürəx qilidiqanlıkioğa tartidu (bu kürəxlər bəzi waqitlarda yoxurun bolidu — məsilən, 11:16). Ahırkı 31-babta «pəzilətlık ayal»ni bayan kəloğan gūzəl xəirni kərimiz (31:10-31). Erining uningə toluk ixənqi boləuqə (31:11), ey iqidə uning qərar kəlix həkukı wə ərkinlikı barlikı kərūlidu wə eri dərwəkə uning tirixqanlıkı wə əldin kərərliki bilən kəp payda kəridu. U esil rəhtlərnı tallap setiwelip, əyidikilərgə kiyimlərnı tikip beridu wə kiyim tikip satidu (31:13-14, 21-22, 24); u kəmbəuqəllərgə kəp həyr-sahawətlık qilidu; həttə bir parqə yərnımu əz kəzi bilən kərūp setiwəlidu (31:16). Muxundək ərkinlik wə ixənq boləğan ər-ayallık munasiwət həqikəttən bəhtlik munasiwəttur; wə dərwəkə Huda bilən yəqin əlakidə yaxay degənlər üçün, Uning ər-ayallık munasiwəti toqrısidiki iradisı dəl xundək boluxtur.